په الله تعالی ایمان

معنی،
دلایل
او غوښتني ئې

حکمتیار

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

عنوان	صفحه
د ناشر مقدمه	۱
سریزه	۳
په الله تعالی ایمان	۷
الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي	۲۷
د اوبو د تصفیې الهي نظام	۳۶
طبیعي لاربښووني	۳۹
د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوینه	۴۳
د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه	۴۹
د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزویني بله نښه	۵۰
الله د دې ملک مالک دئ	۵۴
ستا د مرگ پر پېکړه څوک کوي؟	۵۹
دا هر څه د چا ارادې ته تسلیم دي؟	۵۹
په الله جل شأنه د ایمان مقتضیات	۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله نه استعانت.. ۸۹

له الله جل شأنه سره کلکه مينه ۱۰۹

يوازي له الله نه وېره ۱۱۶

ولي به يوازي له الله جل شأنه نه وېر ېږو؟.............................. ۱۳۲

په خپل رزق يوازي له الله نه وېره ۱۴۰

عزت او ذلت د الله په اختيار کي دئ ۱۴۷

پر الله توکل.. ۱۵۳

ډاډه او مطمئن زړه ۱۶۰

اطاعت ۱۷۷

دوستي او دښمني د الله لپاره ۱۸۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د ناشر مقدمه

د الله تعالی د پېرزوینو ممنون یو چي موږ ته ئې د یوه بل ښکلي کتاب د خپرولو توفیق راکړ، دا کتاب د هغو درسونو د لړۍ یوه برخه ده چي ورور حکمتیار د اردوی سپاهیان رضاکار اسلام (اسرا) په تربیتي غونډو کي رضاکارانو ته درلودل او په ۱۳۶۹هـ ش کال کي د کتاب په بڼه کي ترتیب او چاپ شوی، د ځینو عربو ورونو په غوښتنه؛ په عربي ترجمه او په کافي شمېر کي خپور شوی، دا کتاب په الله تعالی باندي د ایمان معنی، غوښتني او هغه دلایل وړاندي کوي چي د الله تعالی د شته والي د اثبات لپاره په قرآن کي راغلي، د دې درسونو دا لړۍ د لاندي پنځو کتابونو په بڼي کي خپره شوې:

۱. په الله تعالی ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۲. په آخرت ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۳. په پیغمبرانو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۴. په کتابونو ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

۵. په ملائکو او قضا او قدر ایمان، معنی، دلایل او غوښتني ئې.

(c) ketabton.com: The Digital Library
د دغو اساسي مسایلو اهمیت ته په پام سره مو دا غوره وګڼله چي یو ځل بیا ئې خپل خدای پال او په دین مین ولس ته وړاندي کړو، هغو باایمانه ځوانانو ته چي د غربي استعمار د فکري یرغل په ضد ئې د مبارزې سنګر تود ساتلی او غواړي د ایمان په حقیقت پوه شي، نورو ته ئې وښیي، خپل فردي او اجتماعي ژوند د ایمان په رڼا کي او د خپل رب د لارښوونو مطابق تنظیم کړي، او په آزاد او خپلواک افغانستان کي د اسلام پرتمین بیرغ رپانده وګوري، د دې کتابونو د ژوري او دقیقي مطالعې بلنه ورکوو، دعاء کوو چي الله تعالی موږ په دنیا او آخرت کي د هغو توریالیو مبارزینو په صف کي محسوب کړي چي له الله تعالی پرته بل چا ته سر نه ټیټوي، له بل چا طمعه او وېره نه لري، د خپل رب رضا لټوي او دې سپېڅلي هدف ته د رسېدو په لار کي هري قربانۍ ته چمتو دي.

اللهم اهدنا الصراط المستقیم

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سریزه

ایمان هغه جازم او راسخ اعتقاد ته وایي چي له علم او معرفت نه پیل کېږي او په کلک او پوخ باور بدلېږي. یعنی علم د ایمان پیل او ایمان د پوهي او معرفت پای دئ.

د ایمان خاوندان مکلف دي چي د مؤمن به شیانو په اړه هومره علم او معرفت ولري چي همدا پوهه او معرفت ئې په یقین او ایمان بدل شي. موږ مکلف یو ټول هغه شیان وپېژنو چي د ایمان دعوی پرې کوو. د دغو مؤمن به شیانو په اړه باید زموږ علم او بیا ایمان داسي کامل او راسخ وي چي هیڅ شی او هیڅ حالت ونشي توانېدی زموږ په زړونو کي د شک باعث شي. لکه چي ویل شوي:

لیس الایمان بالتمنی ولا بالتحلی ولکن هو ما و قر فی القلب و صدقه العمل

ایمان نه په هیلي او تمنا سره دئ او نه په تحلی "سینګار او خپله بڼه بدلولو" سره؛ بلکي "ایمان" هغه څه دئ چي په زړه کي تقرر مومي او عمل ورباندي شهادت ورکوي.

قرآن عظیم الشأن د اهل کتابو د هغو کسانو په اړه چي امي او بې

(c) ketabton.com: The Digital Library
سواده ول، په لیک لوست نه پوهېدل، گمان ئې کولو چي په الله او د ده په کتاب ایمان لري، خو الله ته د دوی دا ایمان د منلو وړ نه وو، فرمايي:

bqZÄf ŽwÎ Nè bÎr ¥ÎŠB& wÎ = »GÅŠc qB=ê Ÿ bq•ÏÉNäBr

ÇÐÑÈ البقره:۷۸

او لـه دوی نه ځیني امیان دي "لیک لوست نشي کولی" په کتاب نه پوهېږي مگر "څه" هیلي او نه دي دوی مگر دا چي گمانونه کوي

گورئ چي هیلي او گمانونه کفايت نه کوي، دلته علم او یقین ته ضرورت دئ، داسي علم چي په باور او یقین بدل شي او د زړه په تل او د دماغ په سلول، سلول کي داسي ځای ونیسي چي د شک او شبهې لپاره هیڅ مجال پاته نشي.

زموږ د ایمان څو مهمي او ستري برخي دي چي په کار ده لومړی د هري برخي په مفهوم او معنی پوه شو، بیا د هغې په اړه هومره ژور او جامع دلائل ولرو چي دا پوهه او علم په کامل یقین او باور بدل شي او بیا د دې ایمان په غوښتنو او مقتضیاتو پوه شو.

په الله جل شأنه، د قیامت په ورځې، د الله په کتابونو، د ده په پیغمبرانو، په ملائکو او په قضا او قدر ایمان زموږ د عقیدې تر ټولو ستري او مهمي برخي دي، په کار ده تر هر څه د مخه د ایمان په دغو اساساتو او ارکانو ځان پوه کړو. که زده کړه کوو او د علم په تحصیل کي لگیا کېږو، باید له دې ځایه کار پیل کړو، که نورو ته څه ښیو او د دعوت په کار کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځان مصروفوو باید په همدغو اساساتو ترکیز وکړو. متأسفانه ځیني داسي دي چي دغو اساساتو ته د اعتناء او توجه په ځای، په ضمني او ثانوي مسائلو کي هومره مصروف شوي چي دغو مسائلو ته ئې د توجه او پاملرني وخت نه دی موندلی، هغوی په دې اړه بحث نشي کولی، چاته قناعت نشي ورکولی، سوالونو ته ځواب نشي ویلی او اساساً پدې اړه د ویلو لپاره څه نه لري. د قرآن د الفاظو او کلماتو په اړه صرفي او نحوي تحقیق کولی شي، د بلاغت په دقایقو او لطائفو پوهېږي، د یونان د فلسفې او منطق په اړه بحث او مجادله کولی شي . خو که ترې وغواړو چي دا ثابته کړي چي له مرګ نه بعد ژوندون حق دئ، حساب او کتاب مکافات او مجازات حق دي، هیڅ نشي ویلی، په دې اړه د قرآن له سلګونو دلائلو څخه یو هم نشي تشریح کولی. که د قضا او قدر په اړه ترې وپوښتو وایي: "په دې باب له بحث او څېړني څخه ممانعت شوی!!" حال دا چي موږ مکلف یو په قضا او قدر ایمان ولرو، ایمان د معرفت نه پرته نشي کېدی، باید د قضا او قدر په مفهوم پوه شو، دا بېله خبره ده چي په دې اړه بحث خاص حد لري چي له هغه نه تېرېدل پدې خاطر منع شوي چي هلته انسان ته مخکي تګ ممکن نه دئ، په خپل حد باید اکتفاء وکړي، لکه چي د الله جل شأنه په اړه بحث معین حد لري، د صفاتو او افعالو په اړه بحث او د ثبوت لپاره ئې دلایل لټول او وړاندي کول، نه یوازي مجاز بلکي ضروري دي او قرآن پدې اړه په سلګونو دقیق بحثونه کړي او ژور او مقنع دلائل ئې وړاندي کړي، خو د الله جل شأنه د ذات په اړه بحث او څېړنه، د انسان له توان او فهم نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوچته ده، دې ساحې ته له ننوتلو نه منع شوی.

ځيني نور بيا داسي دې چي د امريکا او روس په ارتباط او د بين المللي سياسي پېښو په اړه خو په غټو غټو الفاظو بحثونه کولی شي، له غرور نه د ډکي ناستې پاستې نه ئې داسي معلومېږې چي ته به وايې لوی لوی کتابونه به ئې په سينه کي ذخيره شوی وي، خو چي لږ ئې ولټوې او د ايمان د اساساتو او مباديو په اړه ئې د پوهې د اندازې معلومولو هڅه وکړې، نو ډېر ژر او په آسانۍ سره به درته معلومه شي چي هسې د غوښې پر يېږې پر يېږې مجسمې دي.

.... %‰Z ¡ B Ò à ä Nå(.... المنافقون:۴

داسي دي لکه تکيه کړی شوی لرگي

د دغو اعتقادي اساساتو د اهميت په خاطر به موږ هره برخه بېله بېله د قرآن د آيتونو په رڼا کي څېړو او إن شاء الله پر هغه به تفصيلي بحث کوو، اميد دئ الله جل شأنه موږ د حق په لوري هدايت کړي او په حق د پوهېدو او په هغه د عمل توفيق راکړي.

الهم ارنا الحق حقاً و ارزقنا اتباعــه

و ارنا الباطل باطلاً و ارزقنا اجتنابه

حکمتيار

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

په الله تعالی ایمان

په الله تعالی باندي د ایمان موضوع به تر دریو عنوانو لاندي څېړو:

- په الله د ایمان معنی.
- د دې ایمان او باور د اثبات لپاره دلائل.
- او په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتنې او مقتضیات.

په الله جل شأنه ایمان:

په الله باندي د ایمان معنی دا ده چي دا زمکه، آسمانونه او په هغه کي هر څه داسي پیدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی لري چي هر څه ئې پیدا کړي، د هر څه پالنه او ساتنه کوي، دا عالم د هغه ملک او هغه ئې خالق او رب دئ، پدې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، په خپل ذات، صفاتو او افعالو کي د ټولو ښېګڼو او محامدو خاوند او د ټولو ستاېنو وړ دئ او له هر عیب او نقص نه منزه او اوچت. نه د دې عالم په پیدایښت کي د چا مرستي ته اړ شوی او نه ئې په پالنه او ساتنه کي چا ته محتاج دئ، هر څه په خپل پیدایښت کي، په خپلي پالني او روزني کي او په خپلي بقاء او دوام کي ده ته اړ او محتاج دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي نه ده چي دنیا ئې پیدا کړې او بیا ئې خپلي مخي ته مهمل پرېښي وي او دلته حوادث او پېښي په خپل سر او تصادفي رامنځ ته کېږي، بلکي د دې عالم پیدا کوونکی ذات په خپل دې ملک کي، د مالک الملک په حیث تصرف کوي، هر څه اداره کوي، د عالم هر جزء ته جهت ورکوي، هر څه د ده په اراده تر سره کېږي، پېښي او حوادث د ده له ارادې سره سم او د هغو سننو او ضوابطو مطابق تحقق مومي چي الله وضع کړي او هر څه طوعاً او کرهاً د دغو الهي سننو په وړاندي مقهور او منقاد دي.

نفع او ضرر د ده په اختیار کي او عملونو ته په دنیا او آخرت کي دی بدله ورکوي، هر څه د ده په اراده او د ده له مشیت سره سم، د خاص مقصد لپاره پیدا کېږي، په خپل معین مسیر او مدار کي خوځېږي او په پیدایښت او حرکت ئې خاص نتائج مرتب کېږی او د پېښو او حوادثو عواقب او نتائج هغه ټاکي.

- دا الله به څېړي لټوو؟
- او د دې عقیدې لپاره څه دلائل لرو؟

قرآن عظیم الشأن چي په کوم څه موږ ته د ایمان راوړلو او باور ساتلو امر کوي، د هغه د اثبات لپاره هومره ژور او جامع دلائل وړاندي کوي چي د هر ډول شک او شبهې مجال ختم کړي او د انسان د زړه سلول، سلول د هغه په حقانیت شهادت ورکړي، خو د دې په ځای چي مبهم او غامض فلسفي دلائل وړاندي او له دې لارې د یوې اعتقادي مسئلې د اثبات

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه وشي، برعکس، قرآن عظيم الشأن داسي څرګند، و اضح، محسوس او مشهود دلائل وړاندي کوي چي په دې عالم کي خواره دي او هر چا ته د درک وړ.

قرآن عظيم الشأن چي په الله تعالی باندي د ايمان په ارتباط کوم دلايل وړاندي کړي، په دريو برخو کي را خلاصه کېږي:

الف: په عالم کي د ربوبيت هغه آثار او مظاهر چي د دې عالم په پيداکوونکي، پالونکي او ساتونکي رب شهادت ورکوي او هر ليدونکی ورباندي متقاعد کوي.

ب: د رحمت او پېرزويني هغه خورې نښي چي په څرګنده توګه د رحمان رب په لور د انسان لارښوونه کوي.

ج: هغه سنن او ضوابط چي د دې عالم هر څه د هغه په وړاندي مطيع او منقاد دي او له هغه نه د سر غړاوي توان نه لري او په واضحه توګه دا په ګوته کوي چي دا عالم يو داسي مالک الملک الله اداره کوي چي دلته د ده اراده حاکمه او نافذه ده او د دې عالم د ادارې واګي ئې په اختيار کي دي.

دا هر څه په دې عالم کي چا پيدا کړي؟ د هغه ساتنه او پالنه څوک کوي؟ او هغه څوک دئ چي د دې عالم په هر ګوټ او هر جزء کي د رب په حيث تصرف کوي؟

آيا په دې عالم کي د ښاېست، نظم او ښېګڼو خورې نښي، په دې شهادت نه ورکوي چي د دې کائناتو پيدا کوونکی، پالونکی او ساتونکی ذات هغه الله جل شأنه دی چي د ټولو ستاېنو وړ او د ټولو ښېګڼو خاوند

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟ د دې عالم بې انتهاء اجزاء چې هر یو ئې په خپل حد کې کامل دی او په جوړښت کې ئې له بشپړ دقت نه کار اخیستل شوی او هر یو د یوه خاص هدف د تحقق لپاره په کار ګمارل شوی چې په منظمه او مستمره توګه او په ټول انهماک سره د هماغه معین هدف د تحقق لپاره په کار لګیا دئ، د هر جزء وجود په خپله هم په دې عالم کې یو خالي ځای ډکوي او یوه ضرورت ته ځواب وايي او په هغو نتائجو سره هم چې د دوی په مسلسل او منظم حرکت مرتب کېږی، خالي ځایونه ډکېږی او اړتیاوو ته ځواب ویل کېږي.

په دې عالم کې څوک کوم بې هدفه ،عبث، خوشی، لـه ضرورت نه کم او یا له ضروري مقدار نه زیات شی نشي په ګوته کولی.

هغه څوک دئ چې دا خور عالم ئې لـه دې ښاېست، کمال او ښېګڼو سره پیدا کړی او په هغه کې ئې دا دقیق نظم وضع کړی، د عالم د ټولو اجزاوو ترمنځ ئې دا موزون او متناسب ارتباطات او اړیکي ټینګي کړي، د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، او د هري ذرې روزنه ئې کوي، رشد ورکوي کمال ته ئې رسوي، په مستمر او منظم ډول ئې مخ په وړاندي خوځوي او پر خوځېدو او حرکت ئې لـه مخکي نه ټاکل شوي نتائج مرتب کوي؟

موږ د دې عالم د پرلـه پسې، منظم او دقیق بدلون او تحول تر شا چي ټول لـه ثابتو سننو او ضوابطو سره سم تر سره کېږی، د یوه داسي پالونکي ذات نامرئي لاس په خپل عقل او شعور سره لمس کوو چي په پوره غور او دقت سره ټول امور سمبالوي، د هر څه پیدایښت له هیڅ نه پیلوي، له یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

حالت نه ئې بل ته بدلوي، له مخکي نه ټاکل شوي مراحل ورباندي پلي کوي، ورو ورو او د ثابتو سننو او ضوابطو سره سم، د کمال طرف ته وده ورکوي، خاص نتائج ورباندي مرتب کوي، يوه اړتيا او ضرورت ورباندي پوره کوي، يوه خلا او تش ځای ورباندي ډکوي او په پای کي ئې په زوال محکوموي، دور ئې پای ته رسوي او ځای ئې بل ته خوشي کوي.

د هر با شعوره او با ضميره څېړونکي د بصيرت سترګي په آسانۍ سره کولی شي دا حقيقت درک کړي چي په دې خور او پراخ عالم کي دا دقيق، تنظيم شوي او با هدفه بدلونونه او تحولات حتماً د يوه داسي حکيم او عليم رب د تصرف آثار او نښي دي چي د کمال خاوند دئ او هر څه د ده په اراده تر سره کېږي.

د خيال په دنيا کي بې ځايه هڅه پرېږده، لږ مه ځه، ستا په خپل نفس او ستا په ملموس ماحول کي او په هغه څه کي چي ته ئې عادي جريان ګڼې او د هغه په اړه ستا حساسيت په دې دليل ختم شوی چي ورسره عادي شوی يې، په هر قدم کي، هري خواته او په هر څه کي په سلهاوو نښي، د الله جل شأنه په لوري ستا د لارښووني لپاره خورې دي او په الله باندي ايمان ته بلنه درکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

‘, tø$ç®& ÑÎg9 ûü7Kf ÓL® ÑÍÅ ÿ®& þÎr É$ùFy$’Î $ZÏF»f#ä óÎgƒÎã™

ÇÎÌÈ ‰‹Í- äóÓ« è@ä4?ã ¼çR& 7Î hÎ É#õ3ƒ Ñ9r& فصلت:۵۳

ډېر ژر به خپل آيتونه په آفاق او د دوی په نفسونو کي وروښيو، تر څو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته څرګنده شي چي هغه حق دئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÈ šú üÜ»è$ÅU ‘ ł ‰ô s$ الفاتحه: ۱

ستاينې ټولي د عالمونو رب الله لره دي

يعنی هغه ذات چي په دې عالم کي د رب په توګه تصرف کوي او د هر څه پالنه او روزنه کوي، همدا الله هغه ذات دئ چي ستايني ټولې ده لره دي. يعني په دې عالم کي د پالني او روزني مظاهر، په خپله د الله جل شأنه لوري ته زموږ لارښوونه کوي او موږ ته دا ثابتوي چي الله جل شأنه د کمال خاوند، د ستاينو وړ او له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

الله جل شأنه به په خپلو ذهني او خيالي تصوراتو کي نه، بلکي د عالم په غېږ کي، د ربوبيت په مظاهرو او نښو کي لټوو، بايد د الله د اثبات لپاره او له هره عيبه د هغه تنزيه او په هري ستايني سره ئې د ستاينې لپاره د دې عالم په ملموس، محسوس او مشهود ربوبيت استناد وکړو، نه دا چي د خارق العاده او فوق العاده پېښو په لټه کي وو او اعجازونو ته انتظار وکړو. قرآن عظيم الشأن د دې خبرې مدعي دئ چي هيڅوک نشي توانېدلی په دې پراخ عالم کي، کومه خلا او قصور په ګوته کړې، نشي توانېدی کوم اضافي شی، کم شی، کوم نقص، عدم توازن، عدم تعادل، او د يووالي او تنسيق نشتوالی ومومي، هر څومره چي انسان په دې عالم کي د نقص، فطور او قصور د موندلو لپاره څېړنه او هڅه وکړي او له ډېري پلټني او ځيرکېدو نه ئې سترګي ستړي او ستومانه شي، هيڅکله به ونه توانېږي چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله په مخلوقاتوکي کوم نقص، خطا، خلا او بې نظمي وښيي، په دې اړه قرآن فرمايي:

[illegible]

[illegible] الملک: ۳۴

هغه ذات چي اوه پوړ پوړ آسمانونه ئې پيدا کړل، آيا د رحمان الله په پيداينښت "مخلوق" کي څه تفاوت او بېلوالی گورې؟ نو سترگي وغړوه او وگوره آيا کوم فطور "سوری، خلا او چاود" وينې؟ بيا سترگي په وار وار وغړوه "هومره چي"ستومانه او نامراده بېرته درته راوگرځي، حال دا چي ارمانجني وي.

يعني که هر څومره په دې عالم کي د نقص، قصور او فطور په طمع څېړنه وکړې، مراد ته به و نه رسېږې، دا آرمان به دې پوره نشي او حاصل به دې د سترگو له ستړيا او نامرادۍ نه پرته بل څه نه وي.

د الإنفطار په سورې کي له هغه انسان نه چي د خپل رب په پېژندلو او موندلو کي ئې لار ورکه کړې او غولېدلی په حيرانتيا سره پوښتي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

اې انسانه! د خپل کريم پالونکي رب په اړه څه شي غولولی يې، هغه چې پيدا ئې کړې، بيا ئې سم او برابر کړې، بيا ئې متعادل او متوازن جوړ کړې، چې په کوم صورت کې ئې غوښتل ترکيب ئې کړې.

آيا ستا پيدايښت، سم او سالم وجود، موزون او متعادل جوړښت او غوره څېره او صورت د دې لپاره کافي دليل نه دئ چې ته په خپل کريم پالونکي او پيدا کوونکي رب ايمان ولرې؟

په بل ځای کې فرمايي:

“£‰ “ Ï‰$ ÇÌÈ 3‘ §¡ ù ,={ “ Ï‰$ÇÌÈ ’?ãR{$ 7Î ħ OÓ‰$ËÎ™

ÇÎÈ 3‘ qôm& ä$Wâ ¼ã#èÚù ÇÍÈ 4çoü$l •z & üۥ Ï‰$ ÇÌÈ 3‘ ‰gù

الاعلی: ۱- ۵

د خپل اعلی رب نوم په پاکۍ سره ياد کړه، هغه چې پيدا ئې کړل، بيا ئې سم کړل، او هغه چې اندازه او هدايت ئې کړل. او هغه چې دا بوټي ئې راوايستل. بيا ئې زرغونه او توربخن کړل.

د اشياوو د پيدايښت لړۍ د هغوی تعادل او توازن په خپل ذات کې او يووالی ئې له نورو سره، د هر يوه مقدار او اندازه ټاکل او په معين مسير کې د مشخص هدف په لوري د هغوی لارښوونه او تر مشخصې نقطې پورې د هغوی وده او روزنه، هر با ضميره او با انصافه انسان دې ته اړ کوي چې په هغه پيدا کوونکي او پالونکي رب ايمان راوړي چې هر څه له هيڅ نه راپيدا کوي، له غوره جوړښت او تقويم سره، په سم اټکل او تقدير او د

(c) ketabton.com: The Digital Library
لزوم او ضرورت په اندزه ئې راپيدا کوي او خپل مخلوق مهمل او بې اسرې نه پرېږدي، هر يو په يوه خاص جهت کي د معيني نتيجې او غايې د تحقق لپاره گماري، وده ورکوي او کمال ته ئې رسوي، له سپېرې زمکي نه تازه گياه راشنه کوي، چي د پخې دانې او مېوې د ورکړې نه وروسته ئې وچوي او وروستوي او خپل لومړني حالت ته ئې بېرته گرځوي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن د انسان د پيدايښت او د هغو مختلفو مراحلو په اړه چي په ده باندي راځي فرمايي:

Sê p)-æ ôB Sê pyÖb`B Sê 5 #•ê `B Nà6) :{ “ Y%$qè

%Y(qã® (qçã3FÏ Oê Nà2 £`® (pãèÏ Sê WöÛ Nä_`Ïª

Nà6 -è9r ‘ Kv¡ B W_& (pãèÏr @6% `B 4ÏqGã `B NäZBr

ÇÏÈ šc qè)É? غافر:۶۷

دی هغه ذات دئ چي تاسو ئې له خاوري پيدا کړئ، بيا ئې له نطفې نه، بيا ئې له علقې نه "چي ژوري ته ورته وي"، بيا تاسو د ماشوم په توگه راباسي، بيا "ستاسو روزنه کوي" تر څو خپل ټينگوالي او قوت ته ورسئ، "بيا تر څو زاړه شئ"، له تاسو ځيني مخکي له دې وفات کړی شي "ومري" او تر څو ټاکلي اجل ته ورسئ او ښايي تعقل وکړئ.

څوک له مړې خاوري دانه او مېوه راشنه کوي او له هغه نه انسان ته داسي غذا جوړوي چي له مزاج سره ئې مطابقه او طبيعي اړتياوو ته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځواب ویونکې؟ بیا د انسان په خوراک کي د زمکي له همدې مړو اجزاوو نه د انسان نطفه جوړوي او همدا وړه نطفه چي لیدی نشي " مگر د هغو سترو، سترو میکروسکوپونو په ذریعه چي هر شی له خپل اصلي حجم نه په سلهاوو ځله ستربنیي" له مختلفو مراحلو نه له تېرېدو وروسته ئې د ماشوم په توگه دنیا ته راولي، روزنه ئې کوي، ټولي اړتیاوي ئې، لومړی د مور په تي کي او بیا د دې عالم په غېږ کي ورته تهیه کړي، وده ورکړي، د خپل قوت، ځوانۍ او کمال آخري حد ته ئې ورسوي، له هغه ځایه ئې زوال پیل شي، زړښت ته ورسېږي او په مرگ محکوم شي.

د چا په اراده دا ټول تحولات، تغیرات او بدلونونه ترسره کېږي؟ په داسي حال کي چي انسان دا د ټولو مخلوقاتو اشرف، اکرم او اعلم په خپله په خپل پیدایښت، مرگ او ژوند، د کمال په لوري خوځښت، د زوال په لوري نزول او پرېوتو کي، د داسي مقدراتو او ضوابطو په وړاندي مقهور او محکوم دی چي له مخکي څخه وضعه شوي او د ده په طبیعت او پر ټول عالم حاکم او مسلط دي، د دغو حاکمو او قاهرو مقدراتو او مسلطو سننو تر شا د چا اراده حکومت کوي؟ قرآن فرمایی:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ª ! $èÿè bÏõÿã ßÿùö$m6»±Fù ¾ÏmÉÿÜ . (qä)=z ä!.Žä –! (qèè_

الرعد ١٦ Çİ̈È ãg)ßš%ï̈ h qß$qèr ãÕ« Èä ßÎ»z

ورته ووايه: د آسمانونو رب او پالونکی څوک دی؟ ووايه: الله "ووايه: نو بيا له ده نه پرته مو داسي اولياء نيولی چي نه ځان ته د ګټي "رسولو" خاوند دي او نه د ضرر؟ ورته ووايه: آيا ړوند او سترګور سره برابر دي؟ آيا تياره او رڼا سره برابره ده؟ آيا الله لره ئې داسي شريکان (په خپل ذهن کي) جوړ کړی چي "څه ئې" پيدا کړی وي لکه الله چي پيدا کړي؟ نو " په دې ترتيب" پيداينښت په دوی مشتبه او شکمن شوی؟ ووايه: الله د هر څه خالق دئ او دی واحد قهار رب دئ.

آيا له الله جل شأنه نه پرته داسي څوک موندلی شئ چي د زمکي او آسمانونو په پيداينښت او پالني کي څه برخه او ونډه ولري؟ هغه څوک چي له الله جل شأنه نه پرته بل څه يا بل څوک مرستي ته رابلي او د ګټي طمعي يا د زيان او ضرر وېري د دروغجنو معبودانو او اولياوو درګاه ته ودرولی؛ په حقيقت کي هغه ړانده ته ورته دئ چي د خپل ماحول له پېژندو عاجز دئ، چي هر قدم اخلي پښه ئې له مانع او خنډ سره لګېږي او يا هغه چا ته چي په سختو تيارو کي وي، نه خپل موقعيت او تم ځای پېژني او نه د بل، هر څه ورته نا آشنا وي، مسلماً داسي څوک له هغه بصير او پوه انسان سره برابر نه دئ چي په رڼا کي وي او قضاوت ئې د هر څه په اړه او معامله ئې له هغه سره د پوهي په رڼا کي او له پېژندو نه وروسته وي، مشرک

(c) ketabton.com: The Digital Library

ړوند ته ورته دئ چي شرک د هر څه حقيقت ورته مغشوش کړی، په داسي حال کي چي په ځرګنده ګوري په دې خور او پراخ عالم کي داسي يوه وړه بېلګه هم نشته چي له رب العالمين نه پرته بل چا پيدا کړې وي او بل څوک د هغې ساتنه او پالنه کوي، خو سره لدې له الله سره بل څه په الوهيت او ربوبيت کي شريکوي!!

همدا راز قرآن فرمايي:

žc Î #•Å ôã ‘$gY9$# r ï‹Ï ãq‘ã ó¡ KÏ9 Ÿ@ø‹©9$# Nä3s9 Ÿ@yè_ “ Ï%©!$#

šc rãä3ô±„ Ÿw Ä $Y9$# uŽYò2 r& £`Å3»s9r Ä $Z9$# ’?ã @ôÒ sù rä%! ©!$#

4Ï"ù qèd žwÎ) m»s9Î) Hw äóÓ« Èe@ä. ß,Î=»z Nä3š ª!$# Nà6 Ï9ºŒ ÇÏÊÈ

ÇÏËÈ bqà3sùsè

غافر: ۶۱- ۶۲

الله هغه ذات دئ چي شپه ئې ستاسو لپاره داسي ګرځولې چي په هغې کي هوسا شئ او ورځ ئې د ليدو وسيله، بېشکه چي الله په خلکو باندي د پېرزويني خاوند دئ خو ډېری ئې شکر نه کوي، همدا ستاسو رب دئ "چي شپه او ورځ ئې پيدا کړی او په دې توګه ئې خپل ستر فضل ستاسو په برخه کړی" د هر څه خالق، نشته بل اله مګر دی، نو څنګه دوکه کېږئ؟

يعنې د شپې او ورځې هدفمندي او هغه نتايج چي په دوی مرتب کېږي، داسي چي شپه ستاسو د هوسايني او سکون لپاره ده، تر څو د ورځې له خوا د مسلسل کار په نتيجه کي ضايع شوې انرژي جبران او خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

قوت تجدید او اکمال کړئ او د سبا ورځې لپاره مستعد او تیار شئ او ورځ ئې ستاسو د معاش د تأمین وسیله گرځولې، داسي چي هر څه د هغې په رڼا کي پېژندلی او کارولی شئ، په دې ترتیب، رحمان رب، خپل ستر فضل ستاسو په حال شامل کړی، چي ستاسو اړتیاوو ته د دې طبیعت په غېږ کي او د هغه په تحولاتو او بدلونوو کي ځواب وایي، شپه او ورځ په دې برسېره چي د الله د فضل او پېرزویني نښي او مظاهر دي د هغوی تگ راتگ د دې عالم له گڼ شمېر موجوداتو لکه لمر، سپوږمۍ، زمکه، حتی ستوري، ستور لیکو، او هر څه چي په آسمانونو او زمکه کي دي، عمیق ربط او تړاو لري، د دغو ټولو خاص تنظیم او په خپلو منځونو کي خاص تعلق، په دې منتج شي چي شپه او ورځ په خپل موجوده شکل کي په یوه بل پسې راپیدا شي، د دې ټول عالم د بېلو بېلو اجرامو ترمنځ تناسق، یووالی او هم غږي او بیا د دوی او د انسان د طبیعت ترمنځ دا موزون او متناسب پیوند او تعلق په خپله ثابتوي چي د ټول عالم پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ، هغه دا عالم اداره کوي، هر څه ته ئې د خوځېدو خاص لوری او جهت ټاکي او د ټولو ترمنځ دا توافق او یووالی راپیدا کوي.

په بل ځای کي فرمایي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

النمل: ۶۰- ۶۴

هغه څوک دئ چي آسمانونه او زمکه ئې پيدا کړل؟ او له آسمانه ئې تاسو ته اوبه راکوزي کړې؟ بيا ئې په هغه سره سمسور باغونه را شنه کړل "هغه چي" تاسو لره "ممکن" نه وه چي ونه ئې را شنه کړئ، آيا له الله سره بل اله شته؟ بلکي دوی هغه خلک دي چي " له حق نه" انحراف کوي، هغه څوک

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ چي زمکه ئې تم ځای وګرځوله او د هغې په منځ کي ئې نهرونه جوړ کړل، او هغې ته ئې لنګرونه ""غرونه" پیدا کړل، او د دوو سیندونو (تریو او خوږ) ترمنځ ئې حجاب او پرده راپیدا کړه، آیا له الله سره بل اله شته؟ بلکي د دوی اکثر نه پوهېږي. هغه څوک دئ چي د مضطر او بې وزلي (دعاء) مني کله چي ئې (مرستي ته) راوبلي، او ستونزي ختموي او تاسو د زمکي خلیفه ګرځوي، آیا له الله سره بل اله شته؟ لږ پند اخلئ. هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې (بیدیا او سیند) په تیارو کي تاسو ته لارښیي او هغه چي بادونه د خپل رحمت "باران" نه د مخه د زېري په توګه رالېږلی. آیا له الله سره بل اله شته؟ لوړ دئ له هغه څه نه چي "له ده سره" ئې شریکوي، هغه څوک دئ چي پیدایښت شروع کوي بیا ئې اعاده کوي او هغه چي تاسو ته له آسمان او زمکي نه روزي درکوي، آیا له الله سره بل اله شته؟ ورته ووایه: خپل برهان او دلیل راوړئ که رښتوني یاست.

لکه چي په دغو آیتونو کي مو ولیدل، د قرآن عظیم الشأن ټول دلائل همداسي مشهود او محسوس دلائل دي، د خپلي مدعا د اثبات لپاره په عالم کي په خورو نښو او شواهدو باندي استناد کوي.

د الله جل شأنه په اړه د بحث په ارتباط قرآن عظیم الشأن نه د الله د ذات په اړه څه وایي، ځکه چي دا د انسان له فهم نه پورته او لوړه خبره ده او نه هم د الله جل شأنه د وجود د اثبات په اړه بحث کوي، ځکه چي دا له بدیهیاتو څخه ده، بلکي د الله د یووالي او د ده د صفاتو په اړه څېړنه کوي او دلائل وړاندي کوي، مثلاً که غواړي دا ثابته کړي چي د دې زمکي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

آسمانونو پیدا کوونکی او پالونکی رب یو دئ او د عالم په اداري او سمبالولو کي هیڅوک له هغه سره شریک نه دئ نو فرمایي:

Ą öèŭ$É ‘ «ł $`» s óÝù $?‰ ¡ ÿ9 ª! $ŵ ǰ pîĨ#ä $JÏŽü b‰. öq9

ÇËÈ bqãÃ ƒ $Ḫ ã الانبیاء: ۲۲

که چېري په دې دواړو (آسمانونو او زمکي) کي له الله نه پرته (نور) آلهه (معبودان) وی، حتماً به دواړه تباه شوي وو، نو د عرش رب الله له هغه څه پاک دئ چي دوی ئې بیانوي.

یعنې په آسمانونو او زمکي کي د یوه الله حکم نافذ دئ او له یوې مرجع نه د ټولو ساتنه او پالنه کېږي، په همدې خاطر د عالم د دې بې حسابه اجسامو او اجرامو ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي او هر څه په خپل مدار او مسیر کي اداره کېږي،که چېري د دې خور او پراخ عالم اداره، حفاظت او ساتنه په مختلفو لاسونو کي وی، هرومرو به د ارادو اختلاف په ټکر او تصادم منتج کېدو او د دنیا نظم به متلاشي کېدو. د زمکي او آسمان ترمنځ یووالی او هم جهتي دا ثابتوي چي د دواړو الله یو دئ ، لکه چي قرآن فرمایي:

Ðà2 ‘§ ¹ r β$ŸÎ ä$J¡ 9$r #Ÿ•% Ú óŢ $Ñà6 9 Ÿè_ “ Ÿ$ª! $

Ðà6 š“ ª! $Ñà Œ Ä M»6 ó9$`Ï Lä‰–‘r Ðà2 ‘qß ` ¡ ôm'ù

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÏÍÈ šú üÏ=»è$$•U ‘ ª! $š, ‘$6Gù غافر ۶۴

الله هغه ذات دئ چې زمکه ئې تاسو ته تم ځای وګرځوله او آسمان یې چت او تاسو ته ئې صورت درکړ، بیا ئې ستاسو صورت غوره او ښاېسته کړ او له پاکیزه "رزق" نه ئې تاسو ته روزي درکړه، دا ستاسو پالونکی رب دئ، نو با برکته دئ د عالمونو رب الله.

یعنی هغه ذات چې زمکه او آسمانونه ئې پیدا کړل، د دوی ترمنځ ئې داسې وحدت، تنسیق او یووالی راپیدا کړ چې یو ستا د اوسېدو لپاره تم ځای او مستقر وي او بل ئې چت او پدغه کور کې چې زمکه ئې فرش او آسمان ئې چت دئ، ته ئې له داسې جوړښت سره راپیدا کړې چې په دې کور کې اوسېدی شې، هغه ستا له طبیعت سره متوازن او متناسب دئ، فشار ئې، حرارت ئې، یخني ئې، سختوالی او نرم والی ئې او هر څه ئې ستا لپاره مناسب دي.

ستا د دې کور چت او فرش، یو بل ته لاس ورکوي او په ګډه کار کوي، یو اوبه راوروي، بل دانه او مېوه راشنه کوي او په دې ترتیب ستا لپاره د داسې پاک رزق انتظام کوي چې ته ئې هم له رنګه، هم له خونده او هم له بویه لذت اخلې، ستا اړتیاوو ته ځواب وایي او ستا د ژوند او بقا عوامل برابروي.

هغه ذات چې د آسمان، زمکې او ستا ترمنځ ئې دا یووالی او تناسق راپیدا کړی هماغه ستاسو رب او د عالمونو رب دئ.

همدا راز که غواړې ثابته کړې چې الله جل شأنه بصیر دئ او ستا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

عملونو څارونکی او بیا قضاوت کوونکی دئ نو فرمايي:

$Ž$ ¡ Ïr ÇŃÈ ÈtZðã ¼ãc@èpu ó9‰ ÇÌÈ ‰n‰ ÿpc/ Ñ9©b‰ Ü ¡ tø‰

ÇÌÈ Èö‰ ÓZ9$ç Y‡‰dr ÇÌÈ Éú ü©ÿ©r البلد: ۷ - ۱۰

آيا گمان کوي چي هيڅوک ئې نه ويني، آيا ده لره مو دوه سترګي نه دي ګرځولې، ژبه او دوی شونډې او نه مو دي ورښودلې " د خير او شر" دوې لاري؟

آيا انسان دا ګمان کوي چي الله جل شأنه د ده د عملونو څارنه نه کوي؟ او د کړو وړو او ښه او بد په اړه به ئې قضاوت نه کوي؟ پداسي حال کي چي دی مخلوق دئ، سترګي لري، د ښو او بدو څارنه کوي، قضاوت کوي، ښه غوره ګڼي او له بدو کرکه لري، مګر د ده رب چي دی ئې پيدا کړی، ده ته ئې دا صفات ورکړي، په ده کي ئې دا استعدادونه ايښي، ده ته ئې سترګي ورکړې، د ما فی الضمير د اظهار لپاره ئې د تکلم وسائل، ژبه او شونډي ورکړې، په ده کي ئې د ښو او بدو د تفکيک استعداد ايښی، ده ته ئې ښه، ښايسته کړي او بد کرغېړن کړی، آيا کېدی شي د دې انسان خالق او صانع د دغو صفاتو خاوند نه وي؟ دا خبره کوم عقل منلی شي چي په مخلوق او مصنوع کي دي داسي يو کمال وي چي د هغه په صانع او خالق کي دي همدا صفت او کمال په اتمه او اکمله بڼه کي نه وي؟!

د دې لپاره چي ثابته کړي، الله جل شأنه نه يوازي له هر عيب او نقص نه منزه دئ بلکي عزيز او حکيم دئ نو فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ Ð Šå Ãtø$â/ fè$ qèr Çú óR $'Î$Br Ñ q» J¡ 9$'Î$B ÷ x7™

الحشر: ۱

څه چي په آسمانونو کي دي او څه چي په زمکه کي دي الله ته تسبیح کوي او هغه باحکمته عزتمن دئ.

په دې مبارک آیت کي، قرآن عظیم الشأن، د آسمانونو او زمکي هر څه د دې مطلب د اثبات لپاره د ګواه او شاهد په توګه وړاندي کوي چي الله له هر عیب او نقص نه منزه، عزیز او حکیم دئ.

د تسبیح لفظ په قرآن کي په څو معنیوو راغلی:

۱ - په پاکۍ اعتراف کول، له عیب او نقص نه منزه ګڼل او دا اعتراف او تنزیه او تزکیه د مخصوصو الفاظو په ذریعه څرګندول.

۲ - د حال په ژبه د خپل صانع او پالونکي په پاکۍ شهادت ورکول او لیدونکي ته دا انتباه ورکول چي د دې توکي پیداکوونکی له عیب او نقص نه اوچت او لوړ دئ.

۳ - لامبو وهل او په سرعت او عجلې سره د یوه کار د سرته رسولو هڅه کول.

د تسبیح دغو درې ګونو معانیو ته په پام سره لومړی آیت دا مطالب افاده کوي:

۱ - د آسمانونو او زمکي هر څه الله په پاکۍ یادوي، هغه له هر عیب او نقص نه منزه ګڼي او ذکر ئې کوي.

۲ د دې کائناتو هر څه په کامل انقیاد سره د الله جل شأنه په عبادت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بندګۍ کي لګيا دي، په هماغه مسير کي خوځېږي چي الله ورته ټاکلی او هماغه څه کوي چي الله جل شأنه ورباندي ګمارلي او هر يو د خپلي مشخصي دندي په سرته رسولو کي مصروف دئ.

۳ د زمکي او آسمانونو هر څه په دې شهادت ورکوي چي الله له هر عيب او نقص نه منزه دئ.

دا چي د الله تعالی په زمکي او آسمانونو کي بېهوده او بې هدفه شی نشې موندلی، هر څه سم سالم او په خپل حد کي کامل پيدا شوی، هر څه د يوه معين هدف د تحقق لپاره پيدا شوی، د عالم ټول موجودات له خاصو ضوابطو او سننو سره سم د ټاکلي منهج مطابق د معين هدف په لوري په منظم او مستمر حرکت سره هغه تر سره کوي او خاص نتائج وړاندي کوي.

دا نظم، تعادل، ښايست او هدفمندي په خپله ثابتوي چي د دې عالم صانع، مدبر، پالونکی او ساتونکی له عيب او نقص نه منزه دئ، عليم او حکيم دئ او په هر کار کي ئې مصلحت او حکمت مضمر دئ.

د دې خور، ستر او پراخ عالم اداره او د هر جزء حرکت سمبالول او د بې انتهاء اجزاوو د ټکر او تصادم مخنيوی په خپله ثابتوي چي د دې عالم پالونکی رب، عزيز او غالب دئ او په هر کار قادر او توانا.

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله جل شأنه د رحمت په آثارو کي

پرون مو واورېدل چي يو له هغو دلائلو نه چي قرآن عظيم الشأن ئې د الله جل شأنه او د هغه د ټولو صفاتو د اثبات لپاره وړاندي کوي هغه په دې عالم کي د ربوبيت آثار او مظاهر دي، دا موجود حاکم نظم، د عالم د ټولو اجزاوو هدفمندي او دا چي په ټول عالم کي څوک بېهوده او عبث شی نشي په ګوته کولی او نه هم کوم اضافي شی، يا کم شی، هر څه د يوه هدف لپاره پيدا شوی، او موږ يو غيبي لاس ګورو چي د دې عالم پالنه او ساتنه کوي، دا د ربوبيت آثار او مظاهر موږ دې لوري ته هدايتوي چي کوم چا دا عالم پيدا کړی او په هغه کي د رب او پالونکي په توګه تصرف کوي هغه الله دئ.

دويم دليل چي موږ ئې په دې باب لرو هغه په دې عالم کي د رحمت، پېرزوېني او عاطفې مظاهر او آثار دي، که دا دنيا بې روح او بې شعوره اشياء او توکي وی او د هغوی ترمنځ ماشيني تعلقات وی، نو نه به يوه د بل په نسبت عاطفه او پېرزوينه درلوده او نه هم زړه سوی او ترحم؛ خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

برعکس مورږ دلته ترحم، عاطفه، رحمت او پېرزوینه او د دې ترحم او عاطفې آثار او مظاهر گورو، گورو چې مور د خپل اولاد په نسبت مخصوصاً په هغه وخت کې چې اړ او محتاج وي، د چا پالني او روزنې ته ضرورت لري، په همدومره پېمانه چې هغه دې ته اړ وي د مور په زړه کې ورته ترحم او عاطفه وي، ایثار او د قربانۍ جذبه وي، هومره چې د هغه لپاره هر راز ستونزې کړاوونه، زحمتونه او بې خوبي گالي، هر څومره چې دا ماشوم بې نیازه کېږي، په خپل ځان متکي کېږي، له بل چا نه مستغني کېږي او په خپلو پښو ودرېږي همدومره دا رابطه هم تضعیف کېږي، شلېږي او قطع کېږي. تاسو مرغان گورئ چې کله د هغه بچونې واړه وي او یوه مدافع، حامي، پالونکي او ساتونکي ته اړ وي، گورو چې مور پلار ئې، په همغه اندازه د هغه په نسبت عاطفه لري، مینه لري، ترحم او زړه سوی لري، د هغه ساتنه کوي، د هغه د پالنې او ساتنې لپاره حتی ځان هم په خطر کې اچوي، کله چې د هغه ځالې ته څوک لاس وروړي گورو چې ځان ورباندې وژني، چیغارې وهي، له یوې څانگې بلې ته الوځي، داسې لالهانده چې نه پوهېږي څه وکړي تر څو خپل بچیان له خطره وژغوري، حیوانات هم همداسې دي، حال دا چې څه موده وروسته او هغه مهال چې بچې ئې په خپلو پښو ودرېږي، خپل ضرورت خپله رفع کولی شي، له مور او پلار نه بې نیازه او مستغني شي، بیا هغه پخوانی تعلق ختم شي، بیا هغه د ترحم او عاطفې تعلق نه وي او ورو ورو تغییر مومي او له منځه ځي. دغه عاطفه او ترحم چا راپیدا کړې؟ ولې د ضرورت په وخت کې وي او د اړتیا له

(c) ketabton.com: The Digital Library

ختمېدو سره سم پای ته ورسېږي؟ حال دا چي نه مور او نه پلار هغه ته اړتیا لري، او کوم ضرورت ئې رفعه کوي، برعکس هر څومره چي اولاد د مورپلار پالني ته اړ وي، نو دا مینه هم وي، او څومره چي هغوی د بل له مرستي بې نیازه کېږي دا رابطه هم تضعیف کېږي، یو وخت داسي راشي چي انسان گمان نه کوي دا به همغه مور وي او دا به ئې همغه بچی چي د هغه په اړه ئې پرون، د مور په زړه کي دومره کلکه مینه او داسي ژوره عاطفه او ترحم وو، ځیني خو مینه او عاطفه داسي توجیه کوي چي گواکي مبنا او بنسټ ئې احتیاج او اړتیا ده، خو دا په دې دلیل غلطه خبره ده چي دا احتیاج او اړتیا خو هغه مهال هم وي چي ماشوم ستر شي، خو هغه د پرون ورځي ترحم او عاطفه نن وي، د ماشوم له سترېدو سره خو دا رابطه باید تقویه کېدلی، هر څومره چي هغه د دې جوگه کېږي چي د مور پلار مرسته وکړي او احتیاج ته ئې د ځواب ویلو شي باید دا رابطه د مور او پلار له خوا تقویه کېدی، څومره چي بچی او ماشوم لویېږي او په خپلو پښو ودرېږي او د دې جوگه کېږي چي د مور پلار احتیاج رفع کړي، د همدې په تناسب باید دا تعلق او رابطه مزید ټینگېدلی، خو برعکس گورو چي هغه تضعیف کېږي او یو وخت دې حد ته راورسېږي چي دا رابطه قطع شي.

موږ دا د میني، پېرزوېني، رحمت او محبت آثار او مظاهر گورو او دا نتیجه ترلاسه کوو چي د دې عالم پالونکی خدای رحمان دئ. لکه چي پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دنیا کي دا ټول رحمت او پېرزوینه چي د ټولو مخلوقاتو ترمنځ لیدل کېږي، یو له بل سره مینه کوي، یو د بل په نسبت پېرزوینه او عاطفه لري، ځاروي او ځناور له خپلو بچیانو سره مینه کوي، دا ټول د الله د رحمت د سلو برخو یوه برخه ده چي الله تعالی د خپل رحمت دغه وړه برخه د عالم پر ټولو مخلوقاتو وېشلې ده. .

عن سلمان قال: قال رسول الله صلى الله عليه وسلم إن الله خلق يوم خلق السماوات والأرض مائة رحمة كل رحمة طباق ما بين السماء والأرض فجعل منها في الأرض رحمة فبها تعطف الوالدة على ولدها والوحش والطير بعضها على بعض فإذا كان يوم القيامة أكملها بهذه الرحمة.

له سلمان رضي الله عنه نه روایت دئ چي رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: په کومه ورځ چي الله آسمانونه او زمکه پیدا کړل،سل داسي رحمتونه ئې پیدا کړل چي هر یو ئې داسي طبقه لکه د آسمان او زمکي ترمنځ واټن، له دې نه ئې یو په زمکي کي کېښود چي په همدې مور له خپل اولاد سره، ځناور او مرغان یو له بل سره مینه او عطوفت کوي، کله چي د قیامت ورځ شي نو په همدې سره به خپل رحمت بشپړ کړي.

د رحمت دا آثار او مظاهر چي موږ ئې دلته ګورو، دا په دې باندي شهادت ورکوي چي دا دنیا، یوه مهربان خالق پیدا کړې او هغه دا د پېرزوېني، عاطفې او رحمت علاقه په خپلو مخلوقاتو کي ایښې، موږ په دې عالم کي هري خوا ته د رحمت آثار ګورو، په ټولو تعلقاتو کي، په طبیعي حوادثو او پېښو کي، د خلقو ترمنځ، د حیواناتو ترمنځ او د مرغانو ترمنځ.

(c) ketabton.com: The Digital Library
دا مینه، محبت، پېرزوینه او عاطفه چي آثار او مظاهر ئې هر لوري ته ګورو، دا مورې ته لاربښوونه کوي چي دا عالم یوه ماشیني نړۍ نه ده، چي د توکو تر منځ ئې تعلقات د یوه بې احساسه ماشین د بېلو بېلو برخو ترمنځ وي، چي هلته نه عاطفه وي او نه ترحم، بلکي دا د رحمان خدای له لوري پیدا شوې دنیا ده او هغه دا د پېرزوېني احساس او د رحمت او میني علایق د مخلوقاتو تر منځ پیدا کړي. په روایاتو کي راځي چي: یوه ورځ یوه مور چي په تناره ئې ډوډۍ پخوله ناڅاپه ئې خپل ماشوم ولید چي د اور خوا ته نږدې کېږي، ورټوپ ئې کړل او هغه ئې په خپلي غېږ کي ونیولو، له همدې سره ئې دا فکر ذهن ته ورغی چي زما زړه نه غواړي زوی مي اور ته ولوېږي، الله تعالی څنګه په دې راضي کېږي چي خپل بنده په اور کي واچوي؟ ډوډۍ او تنور همداسي پر پرېږدي، ماشوم په غېږ کي اخلي، پیغمبر علیه السلام ته ورځي او پوښتنه کوي چي: آیا ته د الله رسول یې؟ وئې فرمایل: هو، هغې وویل: آیا الله تر ټولو زیات مهربان نه دئ، وئې فرمایل هو! هغې وویل: مور پلار مي تر تا جار؛آیا الله پر خپلو بندګانو تر مور پر خپل اولاد زیات مهربان نه دئ؟ وئې فرمایل: هو؛ هغې وویل: مور خو نه غواړي چي ماشوم ئې اور ته ولوېږي، الله تعالی څنګه غواړي چي خپل بنده اور ته واچوي؟ د دې خبرې په اورېدو سره د رسول الله صلی الله علیه وسلم له سترګو دومره اوښکي بهېږي چي مخ ئې په اوښکو لمدېږي او بیا سر رااوچتوي او فرمایي: یقیناً چي الله نه غواړي خپل بنده اور ته واچوي مګر هغه ډېر متمرد چي د لااله الا الله له ویلو انکار کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن ابن عمر قال كنا مع رسول الله صلى الله عليه وسلم في بعض غزواته، فمر بقوم، فقال من القوم؟ فقالوا نحن المسلمون، وامرأة تحصب تنورها و معها ابن لها، فإذا ارتفع وهج التنور تنحت به، فأتت النبي صلى الله عليه وسلم فقالت أنت رسول الله؟ قال نعم، قالت بأبي أنت وأمي أليس الله بأرحم الراحمين؟ قال بلى، قالت أو ليس الله بأرحم بعباده من الأم بولدها؟ قال بلى، قالت فإن الأم لا تلقي ولدها في النار، فأكب رسول الله صلى الله عليه وسلم يبكي، ثم رفع رأسه إليها فقال إن الله لايعذب من عباده إلا المارد المتمرد الذي يتمرد على الله وأبا أن يقول لا إله إلا الله

كه څه هم د دې روايت په اسنادو كي څه ملاحظات شته؛ خو د ميني او پېرزوينې په اړه دا مطلب په بل حديث كي په دې توګه راغلی چي رسول الله صلى الله عليه وسلم يوې ښځې ته چي ماشوم ئې كلك په غېږ كي نيولی او تی ورکوي، اشاره كوي او صحابه وو ته فرمايي: آيا دا مېرمن به خپل ماشوم په اور كي واچوي؟ صحابه وو وويل: نه په خدای قسم چي ترڅو توانېږي اور ته به ئې وانه چوي، نو رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمايل: يقيناً چي الله پر خپلو بندګانو تر دې مور پر خپل زوی ډېر مهربان دئ.

عن عمر بن الخطاب أنه قال: قدم على رسول الله صلى الله عليه وسلم بسبي فإذا امرأة من السبي تبتغي إذا وجدت صبيا في السبي أخذته فألصقته ببطنها وأرضعته فقال لنا رسول الله صلى الله عليه وسلم أترون هذه المرأة طارحة ولدها في النار؟ قلنا لا والله وهي تقدر على أن تطرحه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فقال رسول الله صلی الله علیه وسلم: لله أرحم بعباده من هذه بولدها.

قرآن عظیم الشأن همدا د رحمت آثار او مظاهر د رحمن خدای د اثبات لپاره د دلیل په توګه وړاندي کوي، لکه چي فرمايي:

bĵ $kÌìqB ‰è/ Ú ôF{ $Çtæ # øŸ2 «ı $ÏMHqˆ Ì»0#ä #ĵ óÝR$S

الروم: ٥٠ ÇÎÈ ÖƒÏ% &ó« Èe ä4 ã qèd r 4'nJø9$# Ìó sßJs9 š•Ï9ºsŒ

د الله د رحمت آثارو ته وګوره چي څنګه زمکه له مرګه ئې وروسته بیاژوندۍ کوي؟ یقیناً همدغه الله دئ چي مړي به بیاراژوندی کوي او هغه په هر کار قدیر او توانا دئ.

زمکي ته وګورئ چي هر څه په هغې کي په مرګ محکوم شي، په سپېره ډاګ بدله شي، داسي چي څوک په هغې کي د ژوند آثار نه ګوري، خو الله جل شأنه په همغه زمکه باران وورويي او دا مړه زمکه را ژوندۍ کړي. دا د الله د رحمت د آثارو یو مظهر دئ، په مرګ محکومه شوې، انسان د هغې دانې او مېوې ته اړ او محتاج دئ، له دې پرته د هغه ژوند امکان نه لري، د دې لپاره چي انسان او حیوان ژوندي پاته شي، د زمکي دانې، مېوې او وښو ته اړ او محتاج دي، د دې نه پرته ئې د زمکي په سر ژوند امکان نه لري، ګورئ چي الله تعالی خپل وسیع رحمت د هغه په حال شامل کړي، دا مړه زمکه ژوندۍ کړي او د هغه لپاره د ژوند د اړتیاوو او د رزق او روزي انتظام وکړي.

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

#Œ]ÿ ó‍Ĺm ¾ïiG‡q‘ ô ‰ƒ šú ü/ #Ìö çx »ƒh$ã@Åöã ” ï%$qèr

$Yô •z 'ù ä$J$ŠhÎ ZŕR'ù ,MíB $#6ï ŗ)ó$' W$)ï $Ï$s ™ šM%&

ŠŠã‘è9 4ö‌J$ ß Ì ‌ó š• ï ‹. Ñ •JV9$ è‌ä `ß ¾ïhÎ

الاعراف:۵۷ ÇÎÉ šc rãž2 ‹?

او دی هغه ذات دئ چي باد تر خپل رحمت (يعنې باران) مخکي، د زېري په توگه لېږي، تر څو چي درنې وربېځې اوچتي کړي، بيا ئې د مړې زمکي لوري ته خوځوو او بيا په همدې سره اوبه وروو، بيا په همدې (باران او اوبو) سره، له زمکي هر نوعه مېوې راشنې کوو. همدا راز به مړي راباسو تر څو پند واخلئ.

يعنی مخکي له دينه چي باران وورېږي سوړ او خوندور باد لگېږي او د دې زېری ورکوي چي پدې پسې باران راځي، دا باران د رحمان خدای رحمت دئ، هغه ئې د رحمت په نامه ياد کړی، د دې رحمت د راتلو نه د مخه گورئ چي الله جل شأنه بادونه راولېږي او هغه تاسو ته د باران د راتلو زېری درکوي، او دا په داسي حال کي چي انسان، نبات، حيوان ټول اوبو ته اړ او محتاج وي، د باران ورېدو ته منتظر او سترگي په لاره، الله جل شأنه د خپل رحمت په وجه د دوی د دې احتياج، اړتيا او نيازمندۍ د رفع کولو انتظام کوي، گورئ بادونه رالېږي، هغه د باران زېری ورکوي، او بيا همدا بادونه دي چي هغه وربېځې چي د بحرونو د پاسه جوړې شوي په سر

(c) ketabton.com: The Digital Library
اخلي، په زرهاوو ميله لري ئې خوځوي، له ځان سره ئې وړي، بيا همدغه وريځې دي چي له هغه نه باران راوريږي او د همدې باران په ذريعه انسان ته د رزق او د روزي انتظام کيږي او د زمکي نه دانه او ميوه را شنه کوي، دا د رحمان خدای هغه انتظام دئ چي د خپلو بندگانو په نسبت د پيرزويني او رحمت په وجه ئې تر سره کوي او د دوی لپاره مړه زمکه ژوندۍ کوي او د رزق او روزي چاره ئې کوي.

که رښتيا په طبيعت کي همدا نظم نه وی، د بادونو په ذريعه د دې وريځو خوځول نه وی او چيري چي څوک ورته محتاج دئ، کومه زمکه چي ورته محتاجه ده، چيري چي انسان حيوان او نبات اوبو ته اړ او نيازمند دئ او منتظر دئ چي په سر ئې باران ووريږي، هلته ئې نه رسولی، انسان ته به څومره گرانه وه چي د دومره اوبو انتظام وکړي چي هره ورځ د دې زمکي ټول ژوي ورته اړ او محتاج دي، خو الله جل شأنه ئې مفت، ارزانه پر ته لدې چي انسان پرې څه تکليف ايستلی وي ورته ئې مهيا کوي.

کله چي د اوبو نه بخارات راپورته شي، د لمر وړانگې له اوبو نه د بخاراتو د راپورته کيدو باعث شي، هغه تبخير کړي او دا بخارات اوچت شي، په وريځو بدل شي او بيا لرو لرو ځايونو ته د باد په ذريعه انتقال شي، زما او ستا په سر د باران په شکل وريږي، د غرونو په غيږ کي ئې الله جل شأنه د واورو په شکل کي ذخيره کړي، غرونو واورو لپاره خپله غيږ پرانستې نيولې وي، او د دې لپاره مستعد او آماده وي چي کافي مقدار، ښه ډيره اندازه ئې په په خپلي غيږ کي ذخيره کړي او بيا چي کله انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

محتاج او اړ شي، کله چې په ګرمۍ کې انسان اوبو ته محتاج شي، ورو ورو دا واوره ویلي کېږي او په ویالو او نهرونو کې خوځېږي، زما او ستا د کور مخې ته بهېږي او د زمکې لاندې په کارېزو کې خوځېږي، که دا انتظام نه وی نو د زمکې پر سر ژوند ممکن نه وو، که همدغه د اوبو تبخیر، بیا په وربځو بدلېدل، بیا د باد په ذریعه تر لرو لرو منطقو پورې انتقالېدل او بیا د غرونو په غېږ کې د واورو په شکل ذخیره کېدل، بیا په دوبي کې همله ورو ورو ویلي کېدل او رابهېدل؛ که دا نظام نه وی نو د زمکې پر سر ژوند ممکن نه وو.

په دې کې شک نشته هغه ذات چې دا ټول امور اداره کوي، دا نظم ئې په دې عالم کې اینښی او د عالم د مختلفو اجزاوو ترمنځ ئې دا هم غږي او یووالی پیدا کړی، داسې چې هر څه ئې یو بل ته لاس ورکوي، په ګډه کار کوي او د خپل ګډ کار په نتیجه کې د خلکو اړتیاوې رفعه کوي، د الله د مخلوقاتو د احتیاج او نیازمندۍ د رفعه کولو لپاره په مسلسله او منظمه توګه په کار لګیا دي، که دا نه وی د زمکې پر سر به هیڅ ژوندی مخلوق نه وو پاته شوی. دا ټول د هغه الله تعالی د اثبات لپاره واضح او صریح دلایل دي چې د انسان په نسبت پېرزوېنه او رحمت لري.

د اوبو د تصفیې الهي نظام:

$Z%R&r ¾ïïJûn‘ ô %ƒ šú ü/ #Ìçx»ƒh$Ÿ™ ä ü Ï$qèr

(c) ketabton.com: The Digital Library

$ßB ¼ç Éó ê $Ĝß zšú ¾ïÎ ' Åó zÿ ÇÎÑÈ #Yq ßÛ £$B ä$J¡ 9$`B

ÇÍÑÈ #ŽÏŸ2 ÓÅ $R&r $Vè»R& $Y‹ ÷ z الفرقان:۴۸-۴۹

او دی هغه ذات دئ چي له خپل رحمت نه د مخه ئې بادونه د زېري په توگه ولېږل (تر څو د باران د راتلو زېری خلکو ته ورکړي) او له آسمانه مو پاکي اوبه رانازلي کړې، تر څو د همدې اوبو په ذريعه مړ ښار (مړه زمکه) را ژوندۍ کړو او له همدې څخه ډېر هغه حيوانات او خلک خړوبه کړو چي موږ پيدا کړي.

بادونه د باران د مخه رالېږي تر څو زېری ورکړي او بيا له آسمان نه پاکي اوبه نازلوي، راشئ دغي موضوع ته چي له آسمانه پاکي اوبه "ماء طهورا" نازلوي، لږ دقيق شو، گورو چي اوبه له هغه وروسته چي دلته استعمال شي او بيا د بحرونو لوري ته وخوځېږي، تروې او ترخې او تيزابي شي، نور نو له استفادې ولوېږي، له تصفيې پرته ترې استفاده نشو کولی، که د دغو اوبو د بېرته تصفيې انتظام نه وی نو د دې طبيعت په غېږ کي او د دې زمکي پر سر ژوند ممکن نه وو، خو الله جل شأنه بېرته همدغه کثيفې او ناولې اوبه، تېزابي اوبه، تروې او ترخې اوبه، چي له کاره لوېدلې، د استفادی وړ نه دي، د همدې اوبو د تصفيې انتظام ئې کړی، په هغه د لمر وړانگې لگېږي، په دې سره تبخير شي، تصفيه شي، په ورېځو بدلې شي، بېرته موږ ته پاکي، صافې اوبه د باران په شکل راورېږي، د چينو په شکل، د څاگانو په شکل، په کارېزونو او ويالو کي. دا د اوبو د تصفيې الهي انتظام

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ، که دا هستي له طبيعي حوادثو څخه عبارت وی او د لته یوه حکیم ذات په هغه کي تصرف نه کولی نو د زمکي په سر ژوند، په دې دلیل هم امکان نه درلود چي یو ځل دا اوبه کثیفي شوې او له استفادې لوېدلې وی، نو انسان به د تل لپاره د څښاک له صافو اوبو محروم وو، خو الله جل شانه رحمان دئ او د خپلو بندګانو په نسبت د وسیع رحمت خاوند دئ، د همدې رحمت په وجه ده چي د باران د ورولو انتظام ئې کړی، همدا قضیه د رحمن خدای په وجود دلالت کوي، همدا تدارک او انتظام چي اوبه تصفیه کېږي، د هغه مړ ښار (چي هلته هر څه اوبو ته محتاج او نیازمند وي) د هغه په سر ئې وروي، په همدې حقیقت ګواهي ورکوي، کله کله حالت دې حد ته ورسېږي چي د بارانونو د نشتوالي په وجه، ګڼ شمېر ناروغۍ خورې شي، فضا او هوا ټوله کثیفه او ناپاکه شي، ګرمي له یوې خوا، د اوبو نشتوالی له بلي خوا، په فضا کي د مکروبونو خورېدل له بله طرفه، خو الله جل شانه نه یوازي هغه کثیفي تېزابي اوبه تصفیه کړي، په ورېځو ئې بدلي کړي، تبخیر شي، ورېځې ترې جوړې شي، بادونو ته ئې د انتقال امر وکړي، خوځوي ئې، په زرها وو میله لرې ئې همغه ښار ته چي خلک ئې اوبو ته محتاج دي، مرضونه خواره شوي او هر څه دې ته منتظر چي سره هوا ولګېږي او باران وورېږي، الله جل شأنه ئې همغه منطقې ته رسوي، ګورو چي هلته باران وورېږي، هلته هوا تصفیه شي، مکروبونه ومري، د هوا کثافت ختم شي، حرارت له منځه لاړ شي او د همغي سیمي د خلکو احتیاج ته ځواب وویلی شي، مړه زمکه بېرته را ژوندۍ شي او ډېرو محتاجو انسانانو او حیواناتو

(c) ketabton.com: The Digital Library
ته چي ژوند ئې په خطر کي لويدلی وو، اوبه ورسوي.

هغه ملکونه چي د اوبو له ناحيې مشکلات لري، بحرونو ته څېرمه په ساحل کي پراته دي او غرونه نه لري، زيات بارانونه وربانديي نه ورېږي، په غرونو کي هغوی ته واورې نه ذخيره کېږي، چي ورو ورو ويلي شي او نهرونه او وياله وبهوي، د هغو تر ټولو لويه ستونزه دا ده چي د څښلو صافي اوبه نه لري او چي د يوه واړه ښار لپاره اوبه تصفيه کوي بې حسابه مصارف ترې غواړي، د دې ملکونو خلک د نفتو په څاگانو دومره نه خوشحاله کېږي لکه د اوبو په يوې چينې.

د عربو د ملکونو يوه حاکم ته چا يو په بل پسې خبر ورکړ چي په فلان فلان ځای کي د نفتو څاگان وموندل شول، هغه وويل کور مو ودان شه، خو يو ځل مو هم خبر را نه کړ چي د خوږو او صافو اوبو څا وموندل شو!!، دا ځکه چي د هغوی لوی مشکل د صافو اوبو نشتوالی دئ.

د همدې الهي نظم په وجه چي زموږ مهربان رب ئې بندو بست کړی په دې عالم کي او د دې زمکي په سر انسان ته د ژوند امکانات برابر شوی.

طبيعي لارښووني:

#Ìò çx »ƒÈ!$$@Åöã `Br Ìó 7ßr Î%$ÏM »Jt6 ’Î1 Nä6 ƒÏ‰ôƒ `B&

šc qà2 Îô³ç$Ja ª! $’ ?»è? «! $ì B ×m»9ä& yJFè‰ ‘ ô‘‰ƒ šú tû/

ÇÏÌÈ النمل:۶۳

(c) ketabton.com: The Digital Library
هغه څوک دئ چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو لارښوونه کوي او څوک دئ چي بادونه له رحمت "بارانه" مخکي د زېري په توګه ليږي؟ آيا له الله سره بل اله شته؟ "چي په دی کارونو کي څه برخه ولري او له الله تعالی سره په دې چارو کي شريک وي" لوړ او اوچت دئ الله له هغه څه چي دوی يې ور سره شريکوی "هغه له شريک نه مستغني او بې نيازه دئ" يعنی ستاسو لپاره ئې د هدايت او لارښووني انتظام کړی، په بحر کي هم، هلته چي د لوري د تشخيص لپاره هيڅ ډول علايم نشته، خو الله تعالی ستاسي لپاره د دې چاره کړې چي هلته لار بيا مومئ، يا د ستورو په ذريعه لار پيدا کوئ، يا د افق له رڼا نه او د لمر له طلوع او غروب نه پوهېږئ چي سمت مو کوم طرف ته دئ، او يا د داسي قطب نما او پرمخ تللو وسائلو بندو بست ئې کړی او داسي سنن ئې په طبيعت کي ايښي چي له هغوی نه په استفادې سره تاسو په دقيقه توګه خپله لار موندلی شئ. نو دا په وچه او لمده کي چي ستاسي د هدايت او لارښووني لپاره انتظامات شوي، دا چا کړي؟

همدا راز تاسو ته ئې سترګي درکړې، د دغسي وسائلو انتظام ئې په دې عالم کي کړی چي په هغه سره تاسي په سيند، صحرا، فضا، په ورځ او شپه کي خپله لاره وموئ، په دې طبيعت کي ئې د دې انتظام کړی، په تياره کي د افق له رڼا نه خپله لار موندلی شئ، په ستورو سره لار پيدا کولی شئ، د دې انتظام چا کړی؟

که په وچه او لمده کي، هغه مهال چي تياره وي، هيڅ څه نه ترسترګو کېږي، ستاسو د لارښووني او هدايت انتظام شوی، دا په خپله انسان ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښيي چي دا عالم يوه رحمان ذات پيدا کړی.

آيا په رحمان خدای د باور او ايمان لپاره دا کافي نه ده چي هغه مهال په تا باندي باران وروي چي ته ئې ورېدو ته سترګي په لار او منتظر يې، تر بارانه مخکي سوړ باد ته د زړې په توګه ګورې، آيا له الله سره بل اله شته؟ په ټول عالم کي داسي څوک موميږ چي له الله تعالی سره په دې کارونو کي شريک وي؟ دا چي د وچي او لمدې په تيارو کي ستاسو د لارښووني او هدايت انتظامات شوي آيا له الله تعالی پرته داسي څوک په نظر درځي چي په دې انتظام کي هغه څه ونډه او اغېز ولري، د څه کولو واک او اختيار ورسره وي؟ آيا د باران په ورېدو، د بادونو په ذريعه د ورېځو په خوځېدو، او د سوړ او ملايم باد په لاس د دې زېري او پيغام په لېږلو کي چي باران راروان دئ، په دې کي له الله سره څوک شريک شته؟

همدا راز الله فرمايي:

qèdr ¼çGJôn‘ Ž̧ã Y/ƒr ÷(qëZ% $B Ÿ‰è/ .`Ë] ø‹$Ai\ã “ Ÿ%$qèdr

ÇËÑÈ ß‰‹Ïu s$Í‹ q9$ الشوری:۲۸

او دی هغه ذات دئ چي باران وروي له هغه وروسته چي (خلک) مأيوس او ناهيلي شوي وي او خپل رحمت خوروي او هغه ستايل شوی مولا دئ.

هغه ذات چي باران نازلوي او دا هم هغه مهال چي خلک مأيوس شوي وي، داسي څه نه مومي چي د باران د ورولو هيله ترې ولري، په ټول عالم کي له الله تعالی پرته داسي کوم شی نه ګوري چي خپل اميد ورپوري

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتړي، هغه ته انتظار ولري او پر هغه اعتماد او تکیه وکړي، داسي څوک نه ګوري چي د ده احتیاج ته ځواب ووایي، مشکل ئې رفع کړي، مأیوس او ناامیده دئ، خو ناڅاپه د همدې مأیوس او ناامیده انسان غوښتنه منل کېږي، دعاء ئې اورېدل کېږي او هیله ئې ترسره کېږي، دا څوک کوي؟ انسان خو په ټول عالم کي داسي څه نه ګوري چي په دې اړه له هغه نه څه طمعه ولري، په هغه پورې خپل امید وتړي او له هغه نه د مرستي انتظار ولري، مأیوس دئ، په عالم کي داسي څه نه ګوري چي د ده احتیاج او اړتیا تر سره کړي، ناڅاپه ئې دا یأس او نا امیدي ختمېږي، اړتیا او احتیاج ته ئې ځواب ویل کېږي، دا کار څوک کوي؟ دا څوک دئ چي انسان ته له هغه وروسته چي مأیوس شوی، له قحطۍ سره مخامخ دئ، سختي تودوخي وارخطا کړی، هري خوا ته مرضونه خواره شوي، نباتات ئې، حیوانات ئې او په خپله دی اوبو ته محتاج او اړ دئ، تر دې حده چي د یأس مرحلې ته رسېدلی، خو ناڅاپه د همدغه مأیوس انسان غوښتنې ته ځواب ویل کېږي، دا ځواب څوک وایي؟ او د هغه دا احتیاج څوک رفع کوي؟ څوک ئې ضرورت منتفي کوي؟

آیا له دې پرته بل ځواب لرو چي ووایو: دا د هغه ستایل شوي ذات کار دئ چي پر خپلو بندګانو مهربان، د دوی د اړتیاوو او ستونزو د رفعه کولو ذمه وار او د دوی مولا دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د شپې او ورځې الهي نظام، ستره الهي پېرزوينه

þJ»ŠÉ$Qö 4‹Î #%‰Bž ŸøÒ$Nà6 øæª! $Ÿè_ bÎ Oç‘&ô

ÇÐÈ šc qãèJó @ Ÿxù& äs‹ÅÎ Nà6 ‹Ïù« $ŽÏö î n»9Î ôB

القصص: ۷۱

ووايه: آيا پوهېږي چي که الله پر تاسو باندي شپه د قيامت تر ورځې تلپاتې گرځولې وی، نو له الله پرته څوک داسي اله وو چي تاسو ته ئې رڼا راوړې وی؟ آيا نه اورئ.

که چېري الله جل شأنه وغواړي چي دا شپه دي دائمي شي، هومره دي اوږده شي چي د قيامت تر ورځې پوري دوام وکړي، او پدې ترتيب دا د شپې او ورځې د تلو راتلو موجوده نظام چي الله تعالی ايجاد کړی ختم شي، هغه څوک دئ چي بيا تاسو ته رڼا راولي؟ په دې ټول عالم کي داسي څوک گورئ چي د ورځې او رڼا په راوستو قادر وي؟ آيا په ټول عالم کي داسي څوک گورئ چي د شپې د پای ته رسولو توان ولري او هغه ورځ درته راولي چي تاسو ورته اړ او محتاج ياست؟

þJ»ŠÉ$Qö 4‹Î #%‰Bö™ ‘$k]9$Nà6 øæª! $Ÿè_ bÎ Oç‘&ô

Ÿxù& îÏšÎ šc qãRó @øÎ Nà6 ‹Ïù« $ŽÏö î n»9Î ôB

القصص: ۷۲
ÇÐÈ šc rçŽÅÇ œè

(c) ketabton.com: The Digital Library

"ورته" ووايه! آيا پوهېږئ چي که الله پر تاسو باندي ورځ تل پاتې کړي، د قيامت تر ورځي پوري، آيا له الله پرته به کوم اله وي چي تاسو ته شپه راولي چي په هغې کي آرام وکړئ، آيا له بصيرته کار نه اخلئ؟

(qãG;ö9r ïnŠü (qãZä3ó Kj ‘$gY9$#r @ø‹©9$# ãNä3s9 Ÿ@yèy_ ¾ÏmGJôm§ `ÏBr

ÇÐÌÈ brãä3ô±@ /ä3ª=yès9r ¾Ï&Î#ôÒsù `ÏB القصص:۷۳

او دا د ده له پېرزوينو څخه دئ چي تاسو ته ئې شپه او ورځ گرځولې تر څو په هغې کي هوسا شئ او د دې لپاره چي د الله فضل ولټوئ او د دې لپاره چي ښايي شکر وکړئ.

الله تعالی شپه او ورځ په متوازن او متناسب شکل پيدا کړې چي يوه په بلې پسې راځي، تر هغو پاتې کېږي چي تاسو ورته اړ او محتاج يئ، نه لنډه او نه اوږده، بلکي هومره چي ورته ضرورت شته، تاسو شپې ته اړ او محتاج يئ تر څو په هغې کي هوسا او آرامه شئ، په ورځ کي تاسو کار کوئ، خپل معاش تامينوئ او د الله جل شأنه فضل لټوئ او پدې ترتيب گورئ چي الله جل شأنه د دې انتظام هم کړی چي تاسو آرام وکولی شئ، په شپه کي چي هري خواته تياره او چوپتيا وي، د خوب لپاره مناسب شرائط برابر شي، دا ځکه چي ته د خوب لپاره هم تيارې ته ضرورت لرې او هم چوپتيا ته، گورئ چي شپه خپله تياره پرده په ټول عالم خوره کړي، هر څه چوپ شي، هر څه په خوب لاړ شي او ستا د خوب لپاره آرامه او مناسبه فضا جوړه شي، په رڼا کي سم خوب نشې کولی، په شور او ځوږ کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سم خوب نشي کولی، گورئ چي الله جل شأنه هر څه په خوب بیده کړي او تیاره شي، په دې ترتیب ستا د آرام لپاره مناسبه فضا جوړه شي او بیا ته رڼا او ورځي ته ضرورت لرې چي په هغې کي هر څه وپېژنې، کار وکړې، خپل معاش تأمین کړې، د الله فضل ولټوې، تاته ئې د دې انتظام هم کړی. یو معمولي تغییر د شپې او ورځي په دې موجوده تناسب کي، د زمکي په سر د ژوند امکانات ختموي، نو پدې متوازن شکل کي د شپې او ورځي انتظام چا کړی؟ تاسو گورئ چي قرآن کریم په دې هم استدلال کوي، دا په متوازن شکل، د شپې او ورځي یو په بل پسې راتگ، همغسي چي ته ورته اړ او محتاج یې، لکه څنگه چي ته ورته ضرورت لرې، دا د دې خبرې د ثبوت دلیل دئ چي دا د رحمن پالونکي خدای د تصرف آثار دي، د رحمن رب د ربوبیت آثار دي، هغه دا انتظام کړی، که الله جل شانه په دې کي معمولي تغییر راولي بیا داسي څوک نشته چي په دې کي تصرف و کړي، تاسي ته رڼا راپیدا کړي او یا دي شپه راولي چي په هغې کي آرام وکړئ، که الله جل شأنه وغواړي چي شپه طولاني شي او تر قیامته پورې دوام وکړي، داسي څوک نشته چي تاته رڼا راولې او که هغه وغواړي چي ورځ تر قیامته طولاني شي، داسي څوک نشته چي هغه شپه راولي. دا د الله پېرزوینه ده چي تاسو لره ئې د شپې او ورځي داسي انتظام کړی چي تاسي ورته اړ او محتاج یئ. همدا راز فرمایي:

ãó« È@ä `Ë $kŽÏi $ZF;R&r ÓÅºr‘ $gŠÏi $Zǒ)ør $g»RŠ%‰B Ú óR$

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÊÈ 5 brãqB الحجر: ۱۹

او زمکه مو خوره کړه او په هغې کي مو غرونه واچول او په هغې کي مو هر څه په موزون شکل کي راشنه کړل.

ÇËÈ ûüÏÎ •Ï ¼çµ9 Láó ©` Br · Ì»èB $kŽÏù ßB9 $Zùè_r الحجر: ۲۰

او تاسی ته مو په هغې کي د معیشت اسباب راپیدا کړل او هغه څه مو درته راپیدا کړل چي تاسي ورته روزي ورکوونکي نه یئ.

یعنی الله تعالی په زمکي کي ټول هغه څه راپیدا کړل چي تاسو ورته اړ او محتاج یاست او په هغه سره ژوند کولی شئ، هغه څه ئې هم درته پیدا کړي چي تاسو ورته رزق او روزي نه ورکوی بلکي الله تعالی ورته روزي ورکوي، دا مختلف حیوانات چي الله جل شأنه پیدا کړي دي او د رزق او روزي انتظام ئې هم الله ورته کړی.

ÇÊËÈ 5 qèB 9‰)Ï žwÎ) ÿ¼ã\çB Br ¼çãÍ!“z $R‰Yã žwÎ) äó« `ÏB bÎr

الحجر: ۲۱

او هیڅ داسي شی نشته چي خزانې ئې له موږ سره نه وي او نه ئې نازلوو مګر په معلومې اندازی سره

یعنی هر شی ئې په یوه معلومه او معینه اندازه کي راپیدا کړی، څو نه چي دلته ورته ضرورت وي، نه تر ضرورت زیات او نه کم، په همغه اندازه ئې پیدا کړی چي ورته ضرورت دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

$Br ¡q3ä »Ÿð) ô'ù ä$B ä$J¡ 9$`Ë $Z9R'ù xÏq9 x»fh9$Zù"ör

ÇËÈ ûüÌÏ»f2 ¼ çq9 óOçR& الحجر:۲۲

او بادونه مو راولېږل چې القاح کوونکي دي "د بادونو په ذريعه د نباتاتو القاح کېږي او د همدوی په واسطه ورېځې تشکيلوي او له يو بل سره ئې يو ځای کوي"، بيا مو له آسمان نه اوبه را نازلي کړې او په تاسو مو وڅښلې، او تاسو ئې ذخيره کوونکي نه ياست، (د ذخيره کولو انتظام ئې هم الله کوي"

دلته څو شيانو ته اشاره شوې ده: دا چې زمکه مو خوره او پراخه کړه، بيا مو په هغې کي غرونه واچول چې د هغې حرکت موزون شي، زمکه خوځېدله، د ژوند امکان په کي نه وو، الله جل شأنه په هغې باندي غرونه راپيدا کړل تر څو غير متوازن حرکت ئې متوازن کړي، کنترول ئې کړي، بيا ئې په هغې کي هر نوع موزون نبات را شين کړ، کوم شي ته چې تاسي محتاج ياستئ، کوم شي ته چې ټول ژوي ضرورت لري، هغه ئې ټول راشنه کړل او په زمکه کي ئې ستاسو د معاش او د ژوند لپاره ټول اسباب او ذرايع تأمين کړل او هغه حيوانات ئې هم تاسو ته راپيدا کړل چې تاسو ورته اړ او محتاج ياست، د روزي انتظام ئې هم الله کوي، تاسي هغو ته روزي ورکوونکي نه يئ، هيڅ شی داسي نشته چې د الله په نزد کي د هغه خزانې نه وي، د هر شي خزانې له الله تعالی سره دي، په داسي حال کي چې له الله سره ئې خزانې دي خو هر څه ئې په خپله معينه اندازه پيدا کړي، له خپلې اندازې څخه نه زيات او نه کم، بلکي په همغه اندازه چې انسان ورته

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضرورت لري، که په دې اندازه کې معمولي تغيير راشي مثلاً د باد حرکت لږ تېز او اضافه شي، له موجوده معمول او طبيعي سرعت نه ئې سرعت لږ اضافه شي، نو د زمکي په سر به هر څه سره ټکوي، هر څه به نسکوروي او د ژوندانه امکانات به ختموي، که باران لږ اضافه شي، که واوره لږه زياته شي، که ورځ لږ اوږده او طولاني شي، که شپه لږه لنډه شي، که نور او حرارت لږ زيات شي او دا هر څه چي گورئ، له معين حد نه زيات يا کم شي، د انسان ژوند تهديدوي، خو الله جل شأنه هر څه په معينه اندازه کي راپيدا کړي، د هر شي لپاره يو معين قدر او اندازه ټاکل شوې، په همغه اندازه چي انسان ورته اړ او محتاج دئ پيدا شوي، هيڅ شی له خپلي اندازې اضافه نه دئ، هيڅ شی له خپل ضروري اندازې لږ نه دئ. الله جل شأنه له خپلي اندازې سره سم پيدا کړی. چي هر څه له خپلي اندازې نه لږ اضافه شي گورئ چي بيا څنگه ترې تنگ شو، باران، دا د ژوند تومنه او وسيله چي لږ له خپلي اندازې اضافه شي بيا دعاگاني کوو چي الله ئې متوقف کړي، واوره، بادونه، چي کله له خپلي طبيعي اندازې لږ اضافه شي گورئ چي بيا ترې تنگ يو، سوکالي مو تهديد او ژوند راته گران کړي.

او بادونه رالېږي چي ورېځې القاح کوي او د هر شي د القاح باعث گرځي، بيا له آسمانه اوبه وروي او بيائې په تاسو څښني، او د اوبو د ذخيره کولو انتظام کوي، د غرونو په سر په ژمي کي واوره وروي، تر څو کافي مقدار هلته تاسو ته ذخيره کړي، د دې ذخيره کولو انتظام هم هغه کوي، دا ټول د رحمن رب د وسيع رحمت او پېرزوېنو آثار دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پیغمبرانو بعثت د رحمن رب بله پېرزوینه

د پیغمبرانو لېږنه د الله جل شأنه د رحمت یوه بله نښه ده. دا ځکه چي انسان تر هر څه د مخه او تر هر څه نه زیات دې ته محتاج او اړ دئ او دا ئې لومړي اړتیا ده چي په دې وسیع او پېچلي عالم کي چي اجزاء ئې بې انتهاء دي او په هغه کي د هر مفید او مضر شي تشخیص د انسان له عقل نه اوچت او له امکان نه لري دئ، د دې لپاره چي د انسان لارښوونه وشي او هغه په ناپوهۍ کي پاتې نشي، مفید او مضر تفکیک کړی شي او خپل دوست او دښمن سره بېل کړی شي، الله جل شأنه د دې لپاره پیغمبران را لېږلي، انسان په خپله او یوازي د عقل په مرسته د ځان او د بل حقوق نشي تثبیتولی، دوست او دښمن نشي پېژندلی، مفید او مضر، حلال او حرام نشي بېلولی، دا کار نه په تجربو سره کولی شي او نه خپل عقل ته په پناه وړلو سره، که پیغمبران نه وی او د پیغمبرانو په ذریعه د انسان لارښوونه نه وی شوی، انسان به تل په تیاره کي وو، هغه خپل ځان او دا وسیع عالم نشو پېژندلی، هغه خپل الله نشو موندلی او هغه د خپلو نږدې دوستانو حقوق نه شوای تثبیتولی. د انسان لومړۍ اړتیا او تر ټولو لویی ا حتیاج همدا دئ چي د هغه لارښوونه وشي، د ژوند لاري چاري وروښودی شي، رحمن خدای جل شأنه د همدې انتظام هم کړی، د هغه د هدایت او لارښووني لپاره ئې په هره زمانه کي او د تاریخ په هر پړاو کي چي کله ورته اړ شوی پیغمبران رالېږلي. د پیغمبرانو رالېږل د انسان لپاره او د ټول عالم لپاره د الله ستره پېرزوینه ده، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÈ šú üÜ»èŷ ž¶ôq ‘ ẁ) š• »Ÿü™ö ä$Br الانبياء: ۱۰۷

او ته مو نه ئې لیږلی مګر د ټول عالم لپاره رحمت.

د ظالمانو مواخذه د الله د پېرزويني بله نښه:

دا چي تاسو مجرم عناصر ګورئ چي کله د هغوی بغي او طغیان انتهاء ته ورسېږي، داسي حد ته چي حرث او نسل او هر څه تهدیدوي، د فساد باعث شي، د نورو ژوند په خطر کي واچوي، ګورو چي الله جل شأنه دا مجرم او ظالم عناصر موأخذه کړي، د ژوند او اقتدار ټغر ئې ورټول کړي او په دې ترتیب نه پرېږدي چي دا زمکه په فساد، ورانۍ او تباهۍ محکومه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ شي، د مجرمو عناصرو موأخذه، د هغوی د اقتدار ټغر ټولول او د هغوی تخت او تاج نسکورول دا هم د رحمن الله د رحمت د آثارو او علائمو څخه دي، لکه چي قرآن فرمایي:

Çã ¼çnŠÙ š•ãŸr ÞèÅ'r ÞÏq ‘ rê Ôà6 š@ŷ 8q¿ Ÿ2 bî

ÇÉÈ šú üÌÏ ÌÌ ÔÕ)ê الانعام: ۱۴۷

" اې پیغمبره!" که ستا تکذیب ئې وکړ، ورته ووایه چي ستاسو رب د وسیع رحمت خاوند دئ او د هغه جنګ له مجرمانو څخه نشي رد کېدی.

یعنی هیڅوک ئې د ردولو او مخنیوي توان نه لري، الله جل شأنه به حتماً د مجرمو عناصرو په خلاف جنګ پیلوي، داسي جنګ چي هیڅوک ئې د مخنیوي توان او وس نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا چي د تاريخ په اوږدو کي تل ليدل شوي چي هغه مجرم عناصر له زوال او ورکاوي او سپکاوي سره مخامخ کېږي چي زمکه او د انسان ژوند له ګواښونو سره مخامخ کوي، الله تعالی سزا ورکوي او خلک د دوی له خطره ژغوري، دا موقع نه ورکوي چي په خپلو جرائمو او جناياتو سره زمکه له فساد او تباهۍ سره مخامخ کړي، الله تعالی دوی ته تر يوې ټاکلې نېټې او تر معينه حده مهلت ورکوي، خو کله چي د دوی طغيان له حد نه واوړي او د زمکي پر سر ژوندون په خطر کي واچوي او حرث او نسل له جناياتو نه صدمه ګوري، الله جل شأنه ئې نيسي، د هغوی په خلاف داسي جنګ اعلانوي چي هيڅوک ئې د ردولو او مخنيوي توان نه لري، بيا الله جل شأنه هغوی له شوم برخليک سره مخامخ کوي، دا د مجرمانو، ستمګرانو، طغاتو او باغيانو مؤاخذه او تر پايه پورې هغو ته موقع نه ورکول، له هغو سره حساب او کتاب کول، ظالمانو ته د خپلو ظلمونو او جناياتو سزا ورکول، دا په خپله د دې خبرې دليل دئ چي رحمن خدای (جل شانه) ستاسو په نسبت د وسيع رحمت خاوند دئ او دا د ده د وسيع رحمت نښه ده چي مجرمان مؤاخذه کوي، طغيان ته ئې نه پرېږدي او د نورو د ختمولو موقع نه ورکوي.

همدا راز که تاسو ګورئ چي مظلوم انسانان، هغه چي حقوق ئې تر پښو لاندي شوي، د خپل حق لپاره پاڅېدلي وي، الله تعالی د هغوی مرسته کړې، له ظالمانو ئې ژغورلي، د دوی د ژغورني انتظام ئې کړی، هغوی ته ئې پر ظالمانو او ستمګرانو بريا او فتحه ورکړې، دا هم د رحمن

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدای د رحمت له نښو او علائمو څخه دي، لکه چې قرآن فرمايي:

$ZÏB pÏq•Î ¼çèB (qãB#ä ûïi%©!$#ur $Y7øŠyèä© $uZøŠ¯gwU $tRãøBr& uä!$y_ $£Js9ur

šúüÏVÏW»y_ öNÏdÌ»tƒÏŠ Îû (#qßsy6ô¹r'sù èpysøŠ¢Á9$# (#qßJn=sß šúïÏ%©!$# ÏNx‹yzr&ur

Çá ÈŠ šú üÏVÏW»y_ هود:۹۴

او کله چې زموږ امر راورسېد، په خپل رحمت سره مو شعيب او هغه مؤمنان وژغورل چې له ده سره ول، او ظالمان يوې اوچتې چيغې ونيول، نو په خپلو کورونو کې پړمخې مړه پر پوتل.

يعنی هغه مهال چې د الله تعالی د پرېکړې نېټه راورسېده شعيب عليه السلام او هغه مؤمنان ئې په خپل رحمت سره وژغورل چې له ده سره ول او ظالمان يوې هيبتناکې لوړې چيغې ونيول، په مرگ محکوم شول او پرمخې پر پوتل.

دا آيت ښيي چې شعيب عليه السلام او د ده مؤمنو ملگرو ته نجات ورکول، ظالمان موأخذه کول او د عالم له صفحې نه د دوی ټغر ټولول د الله د رحمت له آثارو او علايمو څخه ده، همدا چې تاسو گورئ مظلومان چې د خپل حق لپاره د ظالمانو په ضد پاڅېږي فتحه او بری تر لاسه کوي، حالت داسې برابرېږي چې بالآخره د ظالمانو سلطه پای ته ورسي او د اقتدار کرسۍ ئې رانسکوره شي، دا په خپله د دې خبرې ثبوت وړاندې کوي چې دلته يو حکيم ذات د دې عالم په پېښو او حوادثو کې تصرف کوي، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ذات چي د انسان په نسبت رحمت او پېرزوينه لري، که دا حوادث طبيعي حوادث وی او يوه حکيم رحمان رب د عالم د حالت په بدلېدو رابدلېدو کي تصرف نه کولی او د حوادثو په تلو راتلو کي ئې لاس نه درلودی، نو مظلوم به د تل لپاره مظلوم پاته وای او هيڅ کله به د ظالمانو د ختمېدو او نسکورېدو بندو بست نه وای شوی، بس په طبيعي ډول به ظالم تل ظالم او په اوضاع مسلط او مظلوم به تل مظلوم وو. خو دا چي الله جل شأنه حالات داسي برابروي چي ضعيف او مظلوم انسان، د ظالمانو او باغيانو په مقابل کي فتحه او بری تر لاسه کړي او د ظالمانو له منگولو ئې وژغوري، دا په خپله ثابتوي چي دلته رحمن الله د رب په حيث تصرف کوي، هغه د مظلوم ملگرتيا کوي او ظالم په مرگ محکوموي، دا راز حوادث دا حقيقت ثابتوي چي دلته يو داسي ذات شته چي د خپلو بندگانو په اړه رحمان او مهربان دی او د همدې رحمن رب په اراده دا غيرطبيعي حوادث تر سره کېږي.

الله د دې ملک مالک دئ

په الله باندي د ايمان د دلائلو په ضمن کي يو مهم او اساسي دليل دا دئ چي موږ په دې عالم کي هر څه داسي گورو چي مقهور او محکوم دي او د داسي معينو ضوابطو په وړاندي کاملاً منقاد دي چي هغه تغيير نه مومي، په خپل پيدايښت کي، په خپل حرکت کي، په خپلي ودي او رشد کي، په خپل مرگ او ژوند کي او په هغو نتايجو کي چي د هغوی په حرکت باندي مرتب کېږي، په خپل زوړوالي او کهولت کي او دا چي بالأخره په مرگ محکومېږي، په دې ټولو کي هغوی د معينو او ثابتو سننو او ضوابطو

(c) ketabton.com: The Digital Library

په وړاندي مقهور او محکوم دي، د عالم په هر جزء او په هره برخه کي ګورو چي دغه سنن او ضوابط حاکم دي او هر حرکت او هر تحول د همدغو سننو مطابق تر سره کېږي، دا حقيقت په خپله هر عاقل انسان ته ښيي چي دا عالم يو ټولواک مالک لري، يو داسي واکمن حاکم چي په هر ځای کي د ده اراده مسلطه او حکم حاکم دئ او د ټولو حوادثو تر شا د هغه اراده حکومت کوي، ګورو چي د همغه ذات د ارادې سره سم په عملونو نتايج مرتب کېږي، په همدې دنيا کي د مکافات او د مجازات سلسله ګورو، هغه غيبي لاس چي دا هستي اداره کوي او د عالم چاري سمبالوي او هر څه د هغه په اراده خوځېږي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم او مقهور دي او همغه په عملونو باندي نتائج مرتب کوي او د عمل بدله ورکوي، د مالک په توګه او د يوه حاکم په څېر په عالم کي تصرف کوي او په عملونو نتايج مرتب کوي.

همدغو حقايقو ته قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي اشاره کوي او همدا خبره ترې ثابتوي چي دا عالم يو مالک او ټولواک لري چي هر څه د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، لکه چي فرمايي:

ìõ¡ 9$ ãî÷ƒ `B¨ Ç|Ú öF$# ä$J¡ 9$ `ÏB Nä3è%ã—ötƒ `B ö@è%

šÆ ÏB |MhŠyJø9$# ßl̍øƒä†ur ÏMhŠyJø9$# `ÏB ¢Óysø9$# ßlÌ÷‚ムÆtBur •»|Áö/F{$#

ÇÌÊÈ bqà)Gs? Ÿxsùr& ö@à)sù 4 ª!$# šcqä9qà)u‹|¡sù 4 •DF{$# ãÎn/y‰ãƒ `Btur ÇÌÉ

يونس:۳۱

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ورته) وایه! له آسمان او زمکي نه څوک تاسو ته رزق او روزي درکوي؟ او د دغو غوږونو او سترګو مالک څوک دئ؟ او څوک دئ چي ژوندي له مړي او مړي له ژونديو راپيدا کوي؟ او د کارونو تدبير څوک کوي؟ ژر ده چي وبه وايي: الله، نو ووايه: آيا (له کفر او شرک نه) ځان ساتنه نه کوئ؟

دا د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ د چا په اراده دا آسمان او زمکه په ګډه کار کوي چي انسان ته د رزق او روزي انتظام وکړي؟ له آسمانه اوبه راورېږي او له زمکي دانه او مېوه راټوکېږي او په دې سره د انسان اړتياو ته ځواب ويل کېږي، دا کار د چا په اراده ترسره کېږي؟ دا د کوم مدبر ذات دقيق تدبير دئ؟ دا غوږونه او سترګي چي ته پرې ليدل او اورېدل کوې، د دې اصلي مالک څوک دئ؟ د چا له لوري درکړی شوي؟ د چا په اراده ستا د ژوند يوه اساسي او مهمه برخه بشپړوي؟ که دا غړي دي په واک کي نه وی له څومره ستونزو سره به مخامخ وې؟

آيا دې پوښتنو ته له دې پرته بل ځواب ويلی شې چي دا د مهربان پالونکي رب له لوري درکړی شوي؟ آيا له دې اعترافه پرته بله چاره لرې؟

له دې څرګند حقيقت نه د انکار لپاره څه دليل لرې؟ ووايه: ستا او ټولو ژوو لپاره د رزق او روزي انتظام څوک کوي؟ له آسمان او زمکي نه تاسو ته څوک رزق او روزي درکوي؟ دا د رزق او روزي وسايل چا پيدا کړي؟ باران څوک وروي؟ شپه او ورځ څوک راولي؟ لمر زموږ زمکي ته د چا په اراده نور او تودوخه ورکوي؟ د زمکي پر مخ د نور وړانګي د چا په اراده خورېږي؟ دا له زمکي نه دانه او مېوه څوک راشنه کوي؟ دا زموږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

سترګي او غوږونه د چا په اراده کار کوي؟ د دې مالک څوک دئ؟ دا ژوندي له مړو او مړي له ژوندیو څوک راپیدا کوي؟ دا د عالم چاري څوک سمبالوي، د امورو تدبیر ئې د چا په واک کي دئ او کارونه ئې د چا په اراده تر سره کېږي؟

له دې پرته بله چاره نه لري، دوی په دې خبري اعتراف ته اړ او مجبور دي او بله چاره نه لري چي ووايي: دا هر څه الله تعالی کوي.

همدا راز فرمايی:

í $k]9$ß;î$™ @d$ÿr •J)ß$ 8í6ê b& $l; Ó7^ƒ ß ð±9$ÿ

ÇÉÈ šc qß7ó„ ;7 =ù ’Î@ãr يس: ۴۰

نه لمر ته ښایي چي سپوږمۍ بیامومي او نه شپه په ورځ باندي سبقت کوي بلکي هر یو په یوه معین مدار کي خوځېږي.

ګورئ چي لمر د سپوږمۍ د جذبولو، له خپل ځانګړي مداره د هغې د ایستلو فرصت نه ترلاسه کوي، یو د بل په مدار کي نه ننوځي، هر یو په خپل مسیر کي خوځېږي، د دوی ترمنځ ټکر او تصادم نه راځي، په دې وسیع کائنات کي دا بې شمېره اجرام، هر یو په یوه معین مدار کي خوځېږي، یو بل به بیا نه مومي، چي له هغه سره ټکر وکړي او هغه جذب کړي، هر یو خپل حد پېژني، له هغه نه تېری او تجاوز نشي کولی، نه لمر له خپل مدار نه خوځېدلی شي او د سپوږمۍ په مدار کي داخلیدلی شي او نه هغه جذبولی شي، نه د دغو دواړو ترمنځ تصادم او ټکر راځي او نه هم شپه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په ورځ باندی سبقت کولی شی، برعکس هره یوه په خپل وخت او نېټه راځي، دا د سپوږمۍ او لمر لپاره معین حدود چا وضع کړي چي له هغه نه د یوې ذرې په اندازه د تجاوز او تېري توان نه لري، دا څنگه او د چا د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

گورئ چي لمر، زرگونه کاله په پرله پسې او منظمه توگه، له یوه ځایه طلوع کوي او په یوه ځای کي غروب کوي!! دغه معین مسیر طوعاً او کرهاً پلي کوي او له هغه نه یوه خوا بله خوا د انحراف قدرت نه لري، دا څوک اداره کوي؟ دا په وسیع آسمان کي د ستورو ترمنځ ټکر او تصادم ولې نه راځي؟ ولې یو د بل مسیر ته نه داخلېږي؟ دا هر یو په خپل مسیر کي څوک اداره کوي؟ د دې تر شاه د چا اراده ده؟ د چا د ارادې په وړاندي هغوی محکوم او مقهور دي؟ چي په داسي منظم ډول او په ټول انقیاد سره په خپل معین مدار کي خوځېږي او یو انچ، له هغه نه یوه طرف او بل طرف ته انحراف نشي کولی؟!

همدا راز شپه او ورځ خپل هغه حد پېژني چي ورته ټاکل شوی، له هغه نه تېری نشي کولی، نه اوږدېږي او نه هم لنډېږي، یوه له بلي سبقت نه کوي چي د شپې په ځای ورځ راشي یا د ورځي په ځای شپه راشي او یوه له بلي نه سبقت وکړي، بلکي هره یوه خپل حد پېژني او په خپل وخت کي راځي.

په دغي مقدمې سره دوو حقایقو ته اشاره شوې: لومړی دا چي د عالم ټول اشیاء او اجزاء محکوم او مقهور دي او دا چي تحولات د معینو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ضوابطو او سننو سره سم تر سره کېږي، له خپلو حدودو نه تېرى نشي کولى، په خپل وخت کي راځي، په خپل ځاى کي راځي. او دوهم دا چي شپه او ورځ د طبيعت دوه حالته دي او لمر، سپوږمۍ د طبيعت دوه اجزاء، گورئ چي دا دواړه مقهور او محکوم دي، خپل مدار طى کوي، يو د بل مدار ته نه داخلېږي، يو له بل سره ټکر او تصادم نه کوي، مالک الملک الله هر يو په خپل مسير او مدارکي ساتي، د هغه ساتنه کوي او د دغو په حرکت باندي چي کوم نتائج مرتب کېږي، کوم تحولات چي په عالم کي راځي دا هم د معينو سننو او ضوابطو سره سم، يو په بل باندي سبقت نشي کولى، آيا دا دليل د دې خبرې د ثبوت لپاره کفايت نه کوي چي دا هر څه يو مالک ټولواک اداره کوي، او هر څه د هغه مالک الله د ارادې په وړاندي محکوم او مقهور دي؟

ستا د مرگ پرېکړه څوک کوي؟

[illegible]

الواقعه:۸۶

که تاسي د الله د ارادې په وړاندي محکوم نه ياست " هغه دين چي الله وضعه کړى، هغه سنن او ضوابط چي الله جل جلاله په دې عالم کي وضع کړي، که تاسي د هغه په وړاندي محکوم نه ياست" نو چي کله ستاسي روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې وگرځوئ که رښتوني ياست؟

ستاسي مرگ په دې دلالت کوي چي تاسي د يوه چا د ارادې په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي محكوم ياست، نه غواړئ چي په مرگ محكوم شئ، انسان نه غواړي چي په زړښت دي محكوم شي، د هغه قوتونه او استعدادونه دي ختم شي او چي كله د خپل قوت هغه معراج ته ورسېږي، بېرته دي په زوال محكوم شي، دا نه غواړي، نه غواړي چي له مرگ سره دي مخامخ شي، خو څه چاره لري؟، دا چي كله ستا روح ستوني ته ورسېږي بېرته ئې له گرځولو عاجز يې، دا ثابتوي چي ته د يوه چا د ارادې په وړاندي محكوم يې.

كه چېري تاسو د الله د ارادې او د هغه دين چي ده وضعه كړې، هغه ضوابط او قوانين او مقررات چي په دې عالم كي هغه وضع كړي، د دې په وړاندي محكوم، مقهور او منقاد نه ياست نو چي كله ستاسو روح ستوني ته ورسېږي هغه بېرته وگرځوئ كه رښتوني يئ.

دا هر څه د چا ارادې ته تسليم دي؟

قرآن د عالم د ټولو اشياوو په اړه فرمايي چي هر څه د الله په وړاندي منقاد دي.

Ä ß ö[$ r Ï N q» J¡ 9$ ’ Î ` B N= ó ¼ ÿ ã r š c qã ó ö « ! $ Ç ƒ Ï Ž ö ö ù &

آل عمران:۸۳ Ç Ñ Ì È š c qã _ è ô ã ƒ Ï ø Ï] r $ ‹ d ö Ÿ 2 r $ Y ã ö q Û

آيا "كافران" د الله له دين نه پرته بل دين لټوي؟ حال دا چي ده ته د آسمانونو او زمكي هر څه طوعاً او كرهاً منقاد دي او په پای كي د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

طرف ته بېرته ګرځول کېږي.

تاسو د عالم هر څه ګورئ چي د دې عالم د مالک او ټولواک د احکامو او ضابطو په وړاندي منقاد دي، يو شی به هم په دنيا کي داسي و نه ګورئ چي هغه دې کاملاً آزاد وي او خپلي مخي او خپل سرته دي پرېښودل شوی وي. د اوبو قطره چي له ورېځې نه په زمکه راپرېوځي، د يوې معيني قاعدې او ضابطې سره سم راپرېوځي، نن علم حتی د همدې قطرې د پرېوتو فورمولونه کشف کړي، نن علم دا معلومه کړې چي د کوم فورمول مطابق او په کوم معين سرعت سره هغه په زمکه راپرېوځي؟ کومه تيږه چي پورته ئې اچوئ او بېرته په زمکه راپرېوځي د يوې معينې ضابطې او قاعدې محکومه ده، تاسي په دنيا کي هيڅ داسي څه نشئ موندلی چي هغه دي خپلي مخي ته آزاد وي او د هغو معينو سننو په وړاندي دې محکوم او مقهور نه وي چي الله تعالی ورته ټاکلي .

نن انسان د علم په رڼا کي په دې پوهيږي چي د عالم هر حرکت د قوانينو مطابق ترسره کېږي، ساينس د دې لپاره فورمولونه وضع کړي، دا فورمولونه همغه سنن دي چي الله وضع کړي، نن د حرکت، سرعت، شتاب، ويشتلو، ارتقا او سقوط لپاره په فزيک کي داسي معين فورمولونه وضع شوي چي ثابت دي او تغيير نه مومي. آيا دا کافران د الله له دين نه پرته بل دين لټوي؟ حال دا چي د آسمانونو او زمکي هر څه، طوعاً او کرهاً، خوښ او ناخوښ، که زړه ئې غواړي او که نه غواړي د هغه په وړاندي منقاد او تسليم دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز قرآن فرمايي:

7ïÝ‰% äóõ« Èä 4?ã qèr £ÍŽi $Br ÇÚ öR{ $ Ï N°q»J¡ 9$ã7 ù –

ÇÈ المائده: ١٢٠

د آسمانونو او زمكي او څه چي په هغوى كي دي د ټولو پاچاهي الله لره ده او هغه په هر څه قدير او توانا دئ.

د زمكه او آسمانونه د الله جل شانه ملک او هغه ئې مالک دئ، دلته دی د مالک په حيث په هر څه كي تصرف كوي، د دې عالم په هره گوښه كي د ده اراده نافذه او حاكمه ده، هغه مالک الملک دئ.

د الفرقان د سورې په ٢ آيت كي فرمايي:

`ãƒ Ü9r #%9r õÏ, Gƒ Ó9r ÇÚ öR{ $ Ï N°q»J¡ 9$ã7 ù ¼çq9 " Ï%$

ÇÈ #\ƒÏ‰ø)s? ¼çr‘£)ù äóõ« @à2 ,=z r Å7 ù=ßJø9$’Î Ô7ƒÎŸ ¼ã©

هغه ذات چي د آسمانونو او زمكي پاچاهي د ده ده "دلته د هغه اراده حاكمه او نافذه ده او هغه د دې عالم مالک دی" نه ئې زوی ځان ته نيولی او نه پدې پاچاهۍ كي څوک له هغه سره شريک دئ، هر څه ئې پيدا كړي او د هغه لپاره ئې معينه اندازه ټاكلې" په يوه معينه اندازه ئې هر څه پيدا كړي"

يعني الله جل شأنه د آسمانونو او زمكي ټولواک او حاكم دئ، د هغه حكم په هر ځای كي نافذ دئ، هغه مالک دئ او دا زمكه او آسمانونه د هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملک دئ چي د حاکم او مالک په توگه په کي تصرف کوي، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي او هغه نه زوی لري، زوی ئې هم نه دی نیولی چي د هغه ځای ناستی شي او نه هم د دې عالم په اداره، کنټرول او ساتنه کي څوک له هغه سره شریک دئ، هر څه هغه پیدا کړي او د هر څه لپاره ئې معین حد او اندازه ټاکلې.

§ ôt±9$•¤ ™r È@ø$ ’Î ‘$gZ9$# Ëkîqãr Í$gZ9$ ’Î Ÿ@ø‹©9$# Ëkîqã

ç9 Ñ3ŠÅ ª!$# Ñàò6 ÎºE ‘K¡ B @_L{ “Ìøgt @à2 •J)¡9$#

ŽÀÜÕÏ `ÏB šc qãèÏ‰ƒ $B ¾ÏmRrŠ `ÏB šc qãã‰ô‰ ûïÏ%©!$# Û•ù=ßJø9$#

فاطر:۱۲ ÇÎÈ

شپه په ورځ کي ننباسي او ورځ په شپه کي ننباسي"خو له معیني قاعدې سره سم" او لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي، "هر یوه ته ئې معین مدار ټاکلی چي دغه معین مدار په معین وقت کي پلی کوي" هر یو د ټاکلی اجل او نېټې لپاره خوځیزي، همدغه الله ستاسو رب دی چي پاچاهي او ټولواکي د ده ده او څوک چي له هغه نه پرته بل څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ.

گورئ چي هره ورځ څو شېبې په هغه کي تفاوت راځي، شپه په ورځ کي داخله شي او ورځ په شپه کي، ورځ د شپې ځای ونیسي اوشپه د ورځي، په خپل ماحول کي گورو چي کله شپه وي او کله ورځ، اوس دلته ورځ ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

خو دا ده ورو ورو شپه را روانه ده او د ورځې ځای شپې ته خالي کېږي. یا شپه کله اوږده شي او ورځ را لنډه شي، کله ګورو چي ورځ اوږده شي، شپه لنډه شي. دا د شپې او ورځې یو په بل کي داخلېدل ، د الله جل شأنه کار دئ، دا الله جل شأنه دئ چي شپه په ورځ کي داخلوي.

دا څوک دئ چي دا کارونه کوي؟ شپه په ورځ کي داخلوي؟ ورځ په شپه کي داخلوي، لمر او سپوږمۍ ئې مسخر کړي او هر یو په خپل مدار کي د معینې نېټې سره سم خوځېږي او د هغه اراده په هر څه کي او هر ځای حاکمه او نافذه ده؟ یعني هغه ذات چي دا کارونه د هغه په اراده تر سره کېږي او موږ ګورو چي دا د هغه د سلطنت، سیطرې او تسلط مظاهر دي، همغه ستاسو رب دئ. او له هغه پرته چي څوک مرستي ته رابلي او د هغه عبادت کوي حتی د خرما د زړي د پوستکي خاوند هم نه دئ. دومره لږ څه هم د دوی په واک کي نه دي، هیڅ شی هغوی ته نه دی سپارل شوی، د هیڅ شي واک او اختیار نه لري، کوم څه چي د الله نه پرته تاسو مرستي ته دربلئ او د هغه عبادت او لمانځنه کوئ، په دې عالم کي هیڅ واک او اختیار هغوی ته نه دی ورکړی شوی، وښیئ، د کوم څه مالک دي، چېري د هغوی اراده حاکمه ده او څه کولی شي؟

ÇÑÌÈ bqã_ ëêìøÎr äó« èäšN qã=B ¾íï‰‹Î “ Ïí$` » s ôÿ ù

یس:۸۳

نو پاکي هغه ذات لره ده چي د هر څه ټولواکي د هغه په لاس کي ده او د هغه لوري ته ورګرځول کېږئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ذات چي د هر څه واګي د ده په واک کي دي، واکمني، سلطنت او سيطره هغه لره ده، د ټولو شيانو ساتنه او پالنه کوي، د ټولو امورو تدبير ئې په لاس کي دئ، هغه لره پاکي ده، هغه له هره عيبه منزه او له هرنقص او ضعف نه لوړ دئ.

يعني هر څه د هغه په اختيار کي او د هغه د ارادې په وړاندي مقهور دي، په پاى کي د خپل رب په لوري درومي، تاسو هم د نورو شيانو په څېر د خپل ژوند په پاى کي د خپل رب خوا ته درومئ.

همدا راز فرمايي:

ÇÎÈ âq3(Wß _ ë«! $'<)r ÇÚ ö‘F{$#r Ñ°q»J¡¡9$# 7ù=ãB ¼ã&©!

الحديد:٥

دآسمانونو او زمکي پادشاهي ده لره ده، او ټول کارونه الله ته محول کېږي.

د الله تعالى لوري ته د کارونو د ارجاع معنى دا ده چي د هر کار پرېکړه د ده له لوري کېږي، د هر کار نتايج او پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لکه څنګه چي الله تعالى ټولواک دئ او حکم ئې په هر ځاى کي نافذ او حاکم، همداسي د ټولو امورو پايلي د ده له لوري ټاکل کېږي، لله الملک، لله الحکم و لله عاقبة الامور.

الله تعالى همغه ذات دئ چي چا ته وغواړي اقتدار ورکوي، له چا نه چي وغواړي اقتدار بېرته اخلي، چا ته عزت ورکوي او څوک له ذلت او سپکاوي سره مخامخ کوي، لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

š• ùB¾$á/\?r ã$±@ `B š• ùB¾$ ’Îsè Å ùB¾$ 7 Î»B Oß9$Ü@è

4?ã 7 R) ßö, ¾$8Ÿ‰ŠÎ ã$±@ `B ÁÉêr ã$±@ `B “Ïêr ã$±@ `ßB

ÇÈ ÖÏ‰% ä$ó« È@ä آل عمران:۲۶

ووايه! ا ې بارې ربه! د ملک مالکه! ته ئې چې چا لره وغواړې پاچاهي او واکمني ورکوې او له چا چې وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چا ته چې وغواړې عزت ورکوې او څوک چې وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کې ده، بې شکه چې ته په هر څه قادر يې.

يعني دا هستي ستا ملک او ته ئې مالک او ټولواک يې، دلته ستا اراده حاکمه او نافذه ده، دلته هر څه ستا د مشيت مطابق ترسره کېږي. دې ته مو بايد پام وي چې د ا لله مشيت په حق او عدل ولاړ او د تغيير نه منونکو ضوابطو او سننو مطابق دئ، الله جل شأنه هغه ضوابط موږ ته توضيح کړي چې له مخې ئې چا ته د اقتدار سپارلو پرېکړه کوي، هغه ثابت سنن او ضوابط ئې هم توضيح کړي چې له مخې ئې له چا نه واکمني او اقتدار اخلي، دا تصادفي پېښې نه دي چې په خپل سر، له کومې قاعدې پرته، تصادفي او آناً فآناً ترسره شي، بلکې دا د معينو، ثابتو الهي ضوابطو او سننو مطابق ترسره کېږي، الله جل شأنه دا موږ ته توضيح کوي: هغه چاته اقتدار ورکوي چې ايمان لري ا و عمل ئې صالح وي او په اجتماع کې تر ټولو اصلح وي، لکه چې فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] النور:۵۵

له تاسو نه چيچا ايمان راوړی او عملونه ئې صالح دي، له هغوی سره الله وعده کړې چي د زمکي خلافت به داسي دوی ته سپاري لکه چي تر دوی مخکنيو ته ئې خلافت سپارلی وو، هغه دين ته به تمکين او اقتدار ورکوي چيډ دوی لپاره ئـ ېغوره کړی، د دوی خوف به په امن بدلـ وي، (داسي حالت به راولـم چي) زما عبادت به کوي او هيڅ څه به له ما سره نه شريکوي.

دا وعده له چا سره شوې؟ له هغه چا سره چي ايمان لري او عمل ئې صالح وي، هغه څوک چي اصلح او تر ټولو غوره وي. خو د دې په مقابل کي هغه کسان هم موږ ته معرفي کوي چي الله تعالی ئې په ذلت محکوموي، په دې اړه الهي سنن او ضوابط هم موږ ته ښيي، چاته چي اقتدار وسپارل شو او هغه فساد وکړ او صلهٔ رحم ئې قطع کړ، الله به ئې رټندوي، اقتدار به بېرته ترې اخلي او په ذلت به ئې محکوموي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن کریم د بني اسرائیلو په قصې کي دا موضوع توضیح کوي، او موږ ته دا ښیي چي پدې قوم کي کوم صفات راپیدا شول چي الله جل شأنه د هغه په وجه د زمکي خلافت ورکړ؟ او بیا کوم صفات په کي راپیدا شول چي دائې بېرته ترې واخیست، په ذلت ئې محکوم کړل او له فقر او مسکنت سره ئې مخامخ کړل؟ قرآن عظیم الشأن هغه الهي مشیت او هغه ضوابط او سنن موږ ته ښیي چي د هغه له مخي الله تعالی چا ته ملک او اقتدار ورکوي او یا ئې بېرته ترې اخلي او د اقتدار تخت ئې نسکوروي. ځیني کسان داسي گمان کوي چي گواکي دا هسي د چانس او تصادف له مخي ترسره کېږي، حتی دا هڅه کوي چي ثابته کړي پدې اړه څه خاص ضوابط او سنن نه مراعات کېږي، بس د الله تعالی چي چا ته خوښه شوه پاچاهي او اقتدار ورکوي او له چا ئې چي وغوښتل بېرته ئې ترې اخلي. خبره نه یوازي داسي نه ده؛ بلکي پدې اړه ثابت الهي سنن وضع شوي، قرآن عظیم الشأن موږ ته هغه الهي مشیت او هغه خاص سنن او ضوابط توضیح کړي او دائې را ښودلې چي دا کار د خاصو سننو او ضوابطو سره سم ترسره کېږي، څنگه او چاته ا لله اقتدار ورکوي او له چا نه ئې بېرته اخلي، لکه چي فرمایي:

š• ùŠ ã ál\?r ã ± `B š• ùŠ ’Î ŝ Å ùŠ 7 Î B Oç ß ŝ è

4?ã 7 Rĵ ţö, ŝ8Ÿ ‰Î ã ± `B ÁÉè r ã ± `B “ è r ã ± `B ûĬ

(c) ketabton.com: The Digital Library

ووايه اى باری ربه! د ملک مالکه! ته چي چا لره وغواړې پاچاهي ورکوې "ملک او اقتدار ورسپارې" او له چا نه چي وغواړې اقتدار بېرته اخلې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوى ئې "له ذلت سره ئې مخامخ کوې" ښېگڼه ټوله ستا په لاس کي ده "خير ټول ستا په اختيار کي دئ، ته چي هره فيصله وکړې په هغه کي خير دئ، که چاته اقتدار سپارې په هغه کي خير دئ، که له چا نه ئې بېرته اخلې په هغه کي خير دئ، که عزت ورکوې خير په همدې کي دئ، که څوک په ذلت محکوموې خير په همدې کي دئ، ښېگڼه او خير ټول ستا په اختيار کي دي، ستا په هره فيصله کي خير دئ" او ته په هر څه قادر او توانا يې.

چا ته عزت ورکول او يا ئې له سپکاوي سره مخامخ کول، د معينو سننو او ضوابطو مطابق تر سره کېږى، چي کله معين مواصفات په يوه فرد يا ټولنې او اجتماع کي راپيدا شول، الله جل شأنه عزت ورکوي او چي بيا څه مشخص مواصفات په هغه کي راپيدا شول بېرته ئې په ذلت محکوموي، سپکوي ئې او عزت بېرته ترې اخلي. يعني په دى باب الهي مشيت د خاصو سننو او ضوابطو مطابق دئ چي تغيير نه مومي، تل ثابت او تغيير نه منونکى دئ.

šÆ Ï ¢ Ûû$Ï Ì ÷ ê èŽ@$’Î ‘$gŸ9$Ï Ïqè Í$gŸ9$’Î Ÿ@$Ï Ïqê

(c) ketabton.com: The Digital Library

5 $¡ ïn Îöî â‡±@ `B äãö?r ÇÛ‰$`ß Míh‰$ß ì÷ ê r Míh‰$

آل عمران: ۲۷ ÇËÈ

ته ئې چېشپه په ور ځ کي داخلوې او ورځ په شپه کي داخلوې، ژوندی له مړي راپیدا کوې، او مړی له ژوندي نه راپیدا کوي، او چي چا ته وغواړې بې حسابه رزق ورکوې.

دا هم د الله د ملک او واکمنۍ مظاهر دي، دا د شپې او ورځې تګ راتګ، د مرګ او ژوند فیصله، د رزق او روزي اعطاء، د عزت او ذلت فیصله، چا ته اقتدار ورکول او له چا نه ئې بېرته اخیستل، دا ټول د همغه الله په اراده کېږي چي دا ملک اداره کوي او د ټولو امورو تدبیر د هغه په واک کي دئ.

Ü/ì 6 ‰$Ą ë‰$> ' qè ž)î ۩»9î !w ', s‰$ã 7 îJ‰$ª! $'?»èGù

المؤمنون: ۱۱۶ ÇÊÈ

نو هغه حقیقي ټولواک لوړ دئ چي له ده پرته بل معبود نشته، او هغه د پرتمین عرش رب دئ.

یعني الله تعالی حقیقي مالک دئ، له ده پرته بل د عبادت وړ معبود نشته، هغه ټولواک دئ، د عالم هر څه د ده د واکمنۍ تر عرش لاندي دي، هر څه د ده تر سیطرې او سلطې لاندي دي، له کوم عرش نه چي د دې ملک او د عالم اداره کېږي، هغه د ده عرش دئ، او دا هستي ټوله د هغه د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سيطرې او سلطې تر تخت او عرش لاندي ده، يعني دلته هغه هم مالک دی او هم حاکم. په ټوله هستي کي د ده اراده نافذه ده، هغه د عرش مالک دئ، ځوک چي د الله په ملک کي ژوند کوي، نو هغه به د همغو ضوابطو او سننو سره سم چي الله وضع کړي د خپلو عملونو اجر، بدله او نتايج ويني، ځوک به تعذيبوي او چا ته به مغفرت او بخښنه کوي، خو د خاصو سننو مطابق، چا ته چي بخښنه کوي د هغه په باب الله جل شأنه خپل مشيت توضيح کړی، دا بخښنه د خاصو سننو مطابق ده، همدا وجه ده چي ځيني کسان د الله له مغفرت نه محروم دي، که ځوک تعذيبوي د هغه په اړه هم الله جل شأنه خاص سنن وضع کړي.

عملونو ته بدله ځوک ورکوي؟

âś±„ `B Ü ĴÉèãÇÚ őŖ $r Ñºq»J¡ 9$Û• ùã¼ã ©$b& Ñ=è? Ó9&

ÇÊÈ Ö Ï‰% äó« Èe à2 4’ã ª!$ r âś±„ `Kï ãÿøƒr المائده: ۴۰

آيا نه پوهېږې چي د آسمانونو او زمکي پاچاهي د الله ده، ځوک چي وغواړي تعذيبوي ئې او چا ته چي وغواړي مغفرت او بخښنه ورته کوي او الله په هر څه قدير او توانا دئ.

دلته په دې عالم کي د بدلې، مکافات او مجازات سلسله جاري ده، چي کله انسان په گناه لاس پورې کوي له همغه لحظې نه د هغه تعذيب پيل کېږي، عذاب د گناه سره متصل دئ، خو د مجرم او گنهگار د مجازات مکمله فيصله به د قيامت په ورځ کېږي، په دنيا کي د خپل عمل نسبي بدله

(c) ketabton.com: The Digital Library
تر لاسه کوي. د جرم او مجازات د توامیت یوه بله بېلګه دا ده چي ګورو هر تاواني توکی انسان ته حرام شوی، الله جل جلاله هغه شیان انسان ته حرام کړي او له هغوی ئې د ډډې کولو امر کړی چي انسان ته زیان رسوي، خو که څوک حرام شیان خوري، الله ورته سزا ورکوي، له کومي لحظې چي انسان حرامو توکو ته لاس اوږدوي له همغي شېبې د ده د تعذیب لړی هم پیل کېږي. د دې خبري ښه مثال دا دئ چي که څوک په مخدره موادو لاس پوري کوي، د مثال په توګه چرس څکوي، یا کوم بل داسي حرام توکي ته لاس اوږدوي چي اسلام حرام کړی، له همغي لحظې نه چي څوک دا ګناه کوي، مجازات ئې پیل کېږي، د مخدره موادو منفي اثرات ئې ورو ورو متأثره کوي، تر هغه چي لېونتوب ته ورسېږي، همدا راز که څوک شراب څښي، د دې حرام څیز له منفي اثراتو نه خوندي نه پاته کېږي، انسان چي هره ګناه کوي عذاب ئې له ګناه سره متصل پیل کېږي، خو کامله سزا به د قیامت په ورځ ګوري، هغه مهال چي د انسان ټول اعمال او د هغه اثرات له نن نه تر پایه پورې را جمع شي او د عملونو اثرات ئې تکمیل شي، ځکه هر عمل خاص اثرات لري، د عمل د اثراتو دائره ورو ورو پراخېږي، بیا به د قیامت په ورځ دغو اثراتو ته په پام سره د مکمل اجر او د مکافات او مجازات فیصله کېږي.

موږ په دې عالم کي دا د مکافات او مجازات سلسله ګورو، هغه ذات چي په عملونو نتایج مرتب کوي او عملونو ته مجازات او مکافات ورکوي، همغه الله دی چي په دې عالم کي د هغه اراده نافذه ده او دا ټوله هستي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه ملک دئ.

نه ګورئ چي الله جل شأنه ظالمان مؤ اخذه کوي، وئې نیسي او د عذاب متروکه ناڅاپي د هغوی په سر راپرېوځي، دا په داسي حال کي چي ټول شرائط د دوی په ګټه وي، د اجتماع حالت، او په هغه کي هر څه د دوی په ګټه، او د دوی په خدمت کي وي، پر اوضاع حاکم وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، د بقا لپاره ئې ټول شرائط برابر وي، ټول امکانات او وسایل د دوی په لاس کي وي، د دوی د بقا او دوام لپاره ټول شرایط مساعد وي، خو ګورو چي ناڅاپي د الله تعالی د عذاب او مؤاخذې متروکه د دوی پر سر را پرېوځي او د اقتدار تخت او تاج ئې نسکور شي، لکه چي قرآن فرمایي:

Ð9 ÓÉ$Ç È Š$Jè%$N #Œ P‘Î ÇÈ Š$èÎ 7ƒ‘ @èù #ø •? Ð9&

ÇÈ Š#q%Ŷ •÷ Á 9$(qç ` ûïï%©$Šq3 0r ÇÈ Ÿ‰»=ô%$’Î $gè%B ÷-ÿá

$kŽÏi ‡rã/ø‘ù ÇÈ Ÿ‰»=ô%$’Î ‡qóÛ ûïï%©$ÇÈ Š$?‡F{$ “ Ë böqãèöir

7ƒ‘ bÎ ÇÈ A‹ã Þöq™ 7ƒ‘ óÓgŽæ = Áù ÇÈ Š$¡ÿ%$

ÇÍÈ Š$ ¹ öúJ%$9 الفجر: ۶ -۱۴

آیا ودي نه لیدل چي ستا رب له عادیانو سره څه معامله وکړه؟ هغه د ا رم عاد، "په ارم کي اوسېدونکي عادیان"، د دنګو قدونو خاوندان، هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په ښارونو کي د دوی په څېر بل څوک نه وو پيدا شوي او له هغو ثموديانو سره چي په (گڼ شمېر) درو او ناوونو کي ئې تيږې وتراشلې "د څلو او قصرونو جوړولو لپاره"، او د ميخونو خاوند فرعون سره، (چي ډېر فوځونه ئې درلودل، خپل مخالفين ئې په مېخونو تعذيبول او د هغوی په لاس پښو کي ئې مېخونه ټک وهل) هغه چي په ښارونو کي ئې طغيان وکړ او په هغوی کي د ډېر فساد مرتکب شول، نو ستا رب ناڅاپه په دوی باندي د عذاب متروکه راپرېښوده، يقينا چي ستا رب حتما په کمين کي دئ.

يعني دا پېښي، د دغو قومونو تعذب ښيي چي الله تعالی مترصد دئ، هر چاته تر يوه وخته پورې مهلت ورکوي، ورته مترصد پاته کېږي، په ميقات کي ورته کمين نيول شوی، په خپل وخت او ځای کي ئې ناڅاپي او کلک نيسي.

دلته د هغو قومونو د تعذيب يادونه شوې چي ځواکمن او مسلط ول، شرائط د دوی په گټه ول، اقتدار د دوی په لاس کي وو، وسائل او امکانات ټول د دوی په اختيار کي وو، هغه چي د افرادي قوت له ناحيې تر ټولو قومونو مخکي وو، د دوی په څېر بل قوم چېري نه ترسترگو کېدو، الله جل شأنه دنگي جثې او قد و قامت ورکړی وو، له دې پلوه ئې د نړۍ پر ټولو قومونو فضيلت په برخه شوی وو، خو چي کله ئې طغيان او سرکشي و کړه، وگورئ چي الله تعالی له هغوی سره څه وکړل؟!

د ثمود له قوم سره چي د مدنيت آثار ئې تر اوسه پوري پاته دي، ځان ته د قصرونو جوړولو لپاره ئې تيږي په غرونو او سردرو کي تراشلې، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

تمدن کي تر ټولو ولسونو مخکي ول، خو وګورئ له هغوی سره څه معامله وشوه؟!

فرعون وګورئ چي د مضبوط سیاسي اقتدار خاوند وو، د الوهیت دعوی کوي، ځان اعلی رب ګڼي، خپل مخالفین په مېخونو تعذیبوي، لښکري ئې په خدمت کي، خو چي کله ئې طغیان او سرکشي انتهاء ته ورسېده، وګورئ چي الله تعالی له ده او د ده له لښکرو سره څه معامله وکړه، دغو ظالمانو ته ئې تر یوه وخته پوري مهلت ورکړ، خو بیائې ناڅاپي مؤاخذه کړل، بیا د عذاب متروکه د دوی پر سر راپرېوته، دا ښیي چي یقیناً ستا رب په کمین کي دئ.

همدا چي ظالمان مؤاخذه کېږي، هغوی ته صرف تر یوې خاصي نېټې مهلت ورکول کېږي، خو په داسي حال کي چي د دوی د بقا لپاره ټول لازمي شرایط برابر وي، هر څه د دوی په اختیار کي وي، ناڅاپي مؤاخذه کېږي، آیا دا په خپله نه ثابتوي چي دلته د مکافات او مجازات سلسله جاري ده؟ چي څوک طغیان وکړي هغوی مؤاخذه کېږي، له هغوی سره محاسبه کېږي، ترپایه خپلي مخي ته نه پرېښودل کېږي، د جرم او ظلم سزا ورکول کېږي؟

همدا راز فرمایي چي تاسو په زمکه کي وګرځئ او وګورئ چي د مجرمینو عاقبت څنګه وو؟

[illegible]

النمل:۶۹

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته ووایه: په زمکه کي وګرځئ "تاریخ ته رجوع وکړئ، د تاریخ پاڼې واړوئ" بیا وګورئ چي د مجرمینو عاقبت څنګه وو.

دا چي هر مجرم قوم ته ئې په پای کي سزا ورکړې، هغه ئې نیولی، هغه ئې له خپل شوم پای او بدمرغه برخلیک سره مخامخ کړی، آیا دا نه ثابتوي چي دا عالم یو داسي ټولواک حاکم لري چي دلته ئې اراده نافذه ده او هغه عملونو ته بدله ورکوي؟ دا د بدلې او اجر ورکړه په دې دلالت کوي چي دا (ملک) ځانته (مالک) لري.

همدا راز دا چي ګورو ځیني د ایمان په خط کي نېک اجر تر لاسه کوي، په مستمر او انقطاع نه منونکې توګه د خپلو عملونو نېک اجر تر لاسه کوي، د زمکي وارث شي، الله جل شأنه د زمکي خلافت ورته ورکړي، الله تعالی ئې له ناتوانۍ، ضعف، اضطراب، پرېشانۍ، ذلت او بې وزلۍ نه وژغوري، قوت او عزت ته ئې ورسوي، د هغوی د وېرې او خوف هغه حالت چي په ټولنه ئې حاکم وو، هغه ختم کړي او امن امان او اطمینان ور په برخه کړي. او د دې په مقابل کي بله ډله د فساد، ظلم او د جرم په وجه په اسفل السافلین کي پرې باسي، او تر ټولو بد حالت سره ئې مخامخ کړي، دا موږ په خپلو سترګو ګورو، آیا دا چي ځیني کسان د ایمان له خط نه د انحراف په نتیجه کي له دې زیان مندۍ او خسران سره مخامخ شوي، آیا دا په خپله د دې لپاره دلیل نه دئ چي دلته یو احکم الحاکمین، مالک الملک الله دا هستي اداره کوي، او دلته د هغه اراده حاکمه ده او هغه عملونو ته اجر ورکوي. لکه چي قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

@ÿö´ ¡pRŠŠ‘ ÐÊ ÇÍÈ 5/fÈþ? Ç¡ôm& þÎ `»¡ SMl$ $Zþ={ ®6)9

ÇÎÈ û‚Îÿÿ»™ التين: ۴-۵

يقيناً چي موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کي پيدا کړ، بيا مو اسفل السافلين ته رد کړ.

که څه هم ځينو درنو مفسرينو، اسفل السافلين د دوزخ په معنی تعبير کړی، خو دقيقه ترجمه او صحيح تعبير ئې د دنائت او رذالت تر ټولو ټيټ تل او پړاو دئ، تر ټولو پرېوتو او ذليلو مخلوقاتو لاندي ولاړ شي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، دغه حالت د يوه پرېوتي او لارورکي انسان اسفل السافلين دئ، که لږ دقت وکړئ درته جوته کېږي چي دلته قرآن عظيم الشأن د قيامت د ورځي د اثبات لپاره او دا چي هلته به دين قائمېږي، هلته به د عملونو بدله ورکول کېږي، د دې مدعا د اثبات لپاره دا دليل زموږ مخي ږدي چي دا دئ په خپلو سترګو ګورئ چي الله تعالی مجرمينو ته په دنيا کي د دوی د جرم سزا ورکوي، فساد، ظلم، جرم او ګناه دوی له داسي دردناک حالت سره مخامخ کړي، د ذلت داسي کندي ته ئې وغورځوي چي تر ځناورو هم لاندي ولاړ شي. د قيامت د ورځي د محاسبې او مکافات او مجازات د اثبات لپاره په دې استناد نشي کېدی چي کافران به د دوزخ په ژوري کندي کي لوېږي، ښه به وي چي دغه سوره مکمله ترجمه کړو.

د دې سورې په لومړيو آيتونو کي په څلورو ځايونو لوړه شوې، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

قرآن عظیم الشأن قسمونه د استشهاد لپاره وي، په کوم څه چي قسم یادوي، هغه د دلیل په توګه وړاندي کوي، دا قسم د هغه شي په عظمت د لوړي او قسم لپاره نه؛ بلکي په هغه د استشهاد لپاره وي، په هغه باندي استدلال کېږي او هغه د دلیل او شاهد په توګه وړاندي کېږي، د یوې ادعا د حقانیت ثابتولو لپاره ئې وړاندي کوي. دلته د سورې په ابتداء کي په څلورو شیانو قسم یاد شوی:

Âú üÌR $Ï#7ø$# ‹ »dr ÇÌÈ ûüÏ•Å íqÊr ÇÌÈ Èqç#9$r ÈûüÏG9$r

ÇÌÈ التین: ۱ - ۳

قسم په انځر، زیتون، طور سینا او بلد امین "یعني مکه مکرمه"

لکه څنګه چي دا دوه وروستني (طور سینا او بلد امین) ځایونه دي، دوه لومړني شیان هم د دوو ځایونو لپاره ذکر شوي، شام د انځرو د ملک په نامه مشهور دئ او فلسطین د زیتون د ملک په نامه، یعني له تین نه مراد هغه ځای دئ چي هلته زیات انځر پیدا کېږي، هغه سیمه چي د انځرو په نامه مشهوره ده او له زیتون نه فلسطین مراد دئ، دا څلور ځایونه دي، دا د وحي مهبط او د پیغمبرانو مبعث دئ، په دغو ځایونو کي ګڼ شمېر پیغمبران مبعوث شوي.

دغه څلور ځایونه چي پیغمبران په کي مبعوث شوي دي، دا شهادت ورکوي چي انسان په ډېر غوره جوړښت او تقویم کي پیدا شوی، الله تعالی په هغه کي داسي استعدادونه ایښي چي د پیغمبرانو مرحلې ته رسېدلي، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي او په دې حقیقت شهادت ورکوي چي الله تعالی انسان په ډېر غوره جوړښت کي، له لوړو لوړو استعدادونو سره پیدا کړی. دا چي انسان دې مرحلې ته هم رسېدلی چي الله په پیغمبرۍ انتخاب کړی او په انساني ټولنې کي، د پیغمبرانو په شان ستر ستر شخصیتونه راولاړ شوي په دې شهادت ورکوي چي انسان په غوره تقویم او جوړښت کي ، له ډېرو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، د پیغمبرانو وجود په دې دلالت کوي:

@ÿyö™& ņ»RŠŠ‘ Óê ÇÍÈ Ó/fÈþ? Ç¡ ôn& þÎ `» ¡ SÌÿ$Z¤ý{ %ñ)9

ÇÎÈ û,#ÿ»™ التین: ۴-۵

یقیناً چي موږ انسان په ډېر غوره جوړښت کي پیدا کړ، بیا مو اسفل السافلین ته رد کړ.

دا ځلور ځایونه چي هلته وحي نازله شوې، او هلته پیغمبران مبعوث شوي، د دې خبرې شهادت ورکوي چي انسان په غوره تقویم کي پیدا شوی، خو همدغه انسان چي الله تعالی له اوچتو استعدادونو سره پیدا کړی، حتی د پیغمبرانو مقام ته رسېدلي، خو له همدې انسانانو نه ځیني د دې وړ شي چي الله تعالی ئې په اسفل السافلین کي نسکور کړي، تر ځناورو هم کوز ولاړ شي، د دنائت او رذالت تر ټولو ټیټې درجې ته سقوط وکړی، تر ځناورو زیات ظالم او جاهل شي، سترګي لري خو په هغو لیدل نشي کولی، غوږونه لري خو په هغو اورېدل نشي کولی، په غوږونو او زړونو ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

مهر ولګول شي، پر سترګو ئې پردې پرېوځي، په څه نه پوهېږي، د حیواناتو په څېر شي او تر هغوی نه هم ډېر پرېوتی او بد.

Ñçr $kÍ brÇÅ ÇãW äãã& Ñçr $kÍ šc q߃)ÿ/ žW Ò qèÌ Ñç ...

7Í»9ré @Ê& Ñèd ö/ Ó»èR{$ 7Í»9ré $kÍ bqãKó, žW b#Œ#ä

ÇÐÌÈ šc qè»ó$Ñèd   الاعراف: ۱۷۹

دوی د د څارویو په څېر دي او تر هغوی هم ډېر ناپوه او لارورکي.

دا په داسي حال کي چي انسان په ډېر ښکلي او غوره جوړښت کي او له ډېرو اوچتو استعدادونو سره پیدا شوی، خو له دوی نه ځیني په اسفل السافلین کي پرېوځي، په اجتماع کي ئې هومره فساد او د ظلم داسي بد حالت رامنځته شي چي د ځناورو ترمنځ په ځنګله کي هم داسي حالت نه وي، تر وحشي ځناورو زیات بې رحمه او سخت زړی شي، په خپل همنوع انسان دومره ظلم او تېری کوي چي هیڅ ځناور ئې له بل سره نه کوي، آیا د نړی په کوم ګوټ کي به داسي ځناور ومومئ چي د بې رحمو روسانو او کمونستانو په څېر به وحشي او قسی القلب وي؟! کوم څه چي روسانو او کمونستانو زموږ له ملک او ملت سره وکړل، هیڅ حیوان به داسي و نه ګوریٔ چي تر دې حده سخت زړی او بې رحمه وي؟ حیوان که ښیرل کوي، که خوړل کوي، دومره ئې کوی چي ورباندي اشباع شي، لوږه ئې ورباندي ختمه شي، خو انسان دې حد ته ورسېږي چي بیا په وژلو نه مړېږي، چي هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځومره وينې توی کړي، د هغه تنده نه رفعه کېږي، حيوان، زمری، لېوه، دومره خوړل او څيرل کوي چې ضرورت ئې رفعه شي، په همدې اکتفا کوي، بيا هيڅاته څه نه وايي، زمری چې موړ شي چې تر څنګ ئې هم ځوک تېرېږي څه ورته نه وايي، ضرورت ئې ورته نه وي، خو انسان بيا دومره وحشي، بی رحمه او قسی القلب شي چې د هغه ظلم انتها او پای نه لري. خو له دې وضعې نه ځوک مستثنی دي:

ÇÏÈ 5qã̧E ŻÕĨ íô & óg ù Ë M» s Î Á 9$(qèår (qã B#ä ûïÏ%©!$ wÎ)

التين:۶

مګر هغه کسان چې ا يمان ئې راوړی او نېک عملونه ئې کړي، چې دوی لره انقطاع نه منونکی، مستمر او مسلسل اجر دئ.

دا دئ ګورئ چې يوه ډله د خپلو بدو عملونو په وجه په اسفل السافلين کي پرېوځي، د ذلت، دنائت، رذالت، وحشت، جهل او ضلالت د ژوري کندي په تل کي، تر هر ټيټ نه ټيټ او تر هر پرېوتي پرېوتی، او بله ډله ګورئ چې د خپلو نېکو عملونو مسلسل او انقطاع نه منونکی اجر تر لاسه کوي. له دې نه په خپله ثابته کېږي چې دلته په دې عالم کي د مکافات او مجازات سلسله روانه ده.

ÇÑÈ ûüÉÅ»t ø$È3ôn'Î ª! $ § ø& ÇÐÈ ÈÏe!$ Î/ ß‰è/ 7 ç É3ã $Jù

التين:۷-۸

نو د دين په نسبت څه شي دوکه کړې؟! مګر خدای احکم الحاکمين نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دئ؟!

په داسي حال کي چي ته د انسانانو په ټولنه کي، په خپل ژوند کي د مکافات او مجازات سلسله ګورې، نو څه شي دې ته اړ کړی يې چي دين تکذيب کړې؟ د قيامت د ورځې حساب او کتاب ونه منې، حال دا چي په خپلو سترګو د مکافات او مجازات سلسله ګورې؟ الله تعالی د دې عالم حَکَم او حاکم دئ او د احکم الحاکمين رب پريکړې پکي نافذې او حاکمې دي.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

[illegible]

[illegible]

الدخان: ۳۴-۳۶

يقيناً دا ډله خلک، حتما وايي چي دا نه دئ مګر زموږ لومړنی مرګ، او موږ بېرته راژوندي کېدونکي نه يو. که رښتوني يئ زموږ پلرونه راژوندي کړئ.

يعني همدا يو مرګ لومړی او وروستی مرګ دئ، بيا ژوندون نشته، له خپلو قبرونو نه بيارپاڅېدا نشته، څوک مو بېرته نه را ژوندي کوي، که داسي وی نو زموږ پلرونه چي مړه شوي بېرته را ژوندي کړئ که تاسو رښتيا وايئ.

که تاسو واياست چي قيامت شته، له مرګ نه وروسته بياژوندون

(c) ketabton.com: The Digital Library

شته، مورِ به بېرته له خپلو قبرونو نه را اوچتېږو، دا زمورِ آباء او اجداد چې د مخه مړه شوي، يو خو بايد را ژوندی شي، تاسو خو يو راژوندی کړئ، که رښتوني يئ.

خو قرآن د دوی په ځواب کې فرمايي:

[illegible]

[illegible] الدخان:۳۷

آيا دوی غوره دي که د تبع قوم او هغه چې تر دوی د مخه ول، مورِ هلاک کړل، يقينا دوی مجرمان ول.

د تبع قوم، هغه چې له قريشو مخکې تېر شوي، په عربو ئې حکومت کړی، فساد او طغيان ئې وکړ، الله مؤاخذه او هلاک کړل، له کيسې ئې د عربو هر ماشوم خبر وو، او ټول هغه مجرم قومونه چې تر دې د مخه تېر شوي او د خپل جرم په وجه نيول شوي او د الله تعالی په شديد عذاب اخته شوي، کافي نه دي چې قريش دې ته ورته برخليک ته منتظر وي، الهي محاسبه مجازات تکذيب نه کړي؟!

دا چې ته په تاريخ کې گورې چې الله جل شأنه مجرم قومونه هلاکوي، د طغيان په سبب ئې نيسي او سخته سزا ورکوي، آيا دا په خپله د دې دليل نه دئ چې دلته يو ذات شته چې دا عالم اداره کوي، د عالم د امورو تدبير د هغه په لاس کې دئ او په عملونو مکافات او مجازات مرتب کوي، او د مجرمينو د مجازات په بڼه کې د هغه د قدرت، سيطرې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاکمیت آثار او مظاهر په خپلو سترگو گورو، دغه مظاهر د مالک الملک الله د شته والي څرگنده نښه ده.

پر الله جل شأنه د ایمان مقتضیات

نن پر الله تعالی د ایمان د مقتضیاتو په اړه بحث کوو، د دې بحث په ترڅ کي به دا موضوع روښانه کوو چي په الله جل شأنه باندي د ایمان غوښتني کومي دي؟ که وغواړو د الله او د بنده ترمنځ د رابطې او تعلق څرنگوالی، صرف په څو مختصرو الفاظو کي خلاصه کړو نو ویلی شو چي د بنده او د الله ترمنځ تعلق د عبادت او د استعانت تعلق دئ، یعني دا چي یوازې د الله جل شأنه عبادت وشي او صرف له هغه نه مرسته او استعانت وغوښتلی شي.

د (عبادت) اصل له (عبد) نه دئ، عبد مریي او غلام ته وایي، څوک چي موږ د مریي او غلام په توگه پېژنو، د هغه څو مهم خصوصیات او ځانگړتیاوي وي: هغه د خپل ځان مالک نه وي، هغه په خپل ژوند کي هیڅ

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه داسي نه لري چي دی ئې مالک خاوند او صاحب وي، د هغه هر څه د ده د آقا او مالک وي، هغه په ټولو هغو شيانو کي چي د ده په اختيار کي دي، د يوه امين په توګه تصرف کوي، دا د هغه په لاس کي امانتونه دي، د ده خپل شخصي ملکيت نه وي، څنګه چي د ده آقا او مالک غواړي او د هغه خوښه وي په همغه شان په دې امانتونو کي تصرف کوي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په باب فرمايي:

c 'Î Nç qBr Óg ¡ ãR& šú üZBs3ß$šÆ Ë 3' ŽÏÔ$©$bÎ

.... šc qè)Ã bqè)šù « $È‹Î™ 'Îšc qè»)ãpY f $ßDg

التوبه: ۱۱۱

يقيناً چي الله له مؤمنانو د دوی نفسونه او مالونه اخيستي، د دې په بدل کي چي جنت به د دوی وي، د الله په لار کي جنګېږي، وژني او وژل کېږي....

لکه چي مريي پېرل کېږي، دغسي الله جل شأنه مؤمنان د جنت په بيعه اخيستي دي، د دې معاملې له مخي نور دوی د خپل نفس او مال خاوندان نه دي، د دوی نفس او مال په حقيقت کي لدوی سره د الله امانتونه دي.

د مريي او د غلام دوهم خصوصيت دا دئ چي هغه په خپلو ټولو هڅو، هلو ځلو او تصرفاتو کي د خپل آقا رضا لټوي، همدا د هغه هدف وي، هغه خپل حرکات او سکنات، خوی او عادت، کړه وړه او خپلي اړيکي او تعلقات داسي عياروي چي د هغه اقا او مالک ترې راضي شي، هر هغه

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه چي دی ئې د خپل آقا او مالک د رضا خلاف کوي، هغه ته بغی ويل کېږي، او پدې صورت کي هغه باغي ګڼل کېږي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

ª!$ «!$É V $Ê óÐ ä$óÏtG ö6$ ç¡ ÿR “Ìô± `B Ä $Y9$ šÆ Ïr

ÇÐÈ Ï$6ÏèÎ/$ 8$ râ‘

البقره: ۲۰۷

له خلکو نه ځيني هغه دي چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي پلوري او الله په دغو بندګانو رؤف او مهربان دئ.

الله جل شأنه په هغه بنده رؤ ف او مهربان دئ چي خپل نفس د الله د رضا په لټه کي خرڅوي، د دې لپاره چي خپل رب راضي کړي خپل هر څه وقف کوي.

د عبد او مريي دريم خصوصيت دا دئ چي هغه په خپل ټول ژوند کي، د خپل آقا د فرمان مطيع وي، هغه له خپله طرفه د هيڅ کار په اړه فيصله نه کوي، هغه ته چي د څه کولو کوم دستور او هدايت ورکول کېږي، همغه کوي، کوم اقدام چي د خپل آقا او مالک د اذن نه پرته وکړي، بغاوت ګڼل کېږي، دا د غلامۍ او مرييتوب له حده تجاوز ګڼل کېږي، هغه د ژوند په هيڅ برخه کي په خپله تصميم نه نيسي، هره خبره چي کوي او هر تصميم چي نيسي، نو هغه به د خپل آقا د امر او هدايت سره سم نيسي، قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په اړه فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

bqã/ b& #•B ¼çÿqß™u‘ur ª!$# Ó|Ó% #Œ) >pZÏB÷sãB Ÿwur 9ÏB÷sßJÏ9 b%x. $Br

W=»n=|Ê ¨@|Ê ô‰s)sù ¼ã&s!qß™u‘ur ©!$# ÄÈ÷ètƒ `Btur 3 öNÏdÌøBr& ô`ÏB äouŽzÏƒø:$#

ÇÌÏÈ $YZÎ7B الاحزاب:۳۶

او هيڅ با ايمانه نارينه او ښځې ته دا نه ښايي چي كله الله او د هغه پيغمبر د كوم كار فيصله وكړي بيا دي دوی لره په خپل كار كي څه اختيار وي، او څوک چي له الله او د هغه له پيغمبر نه سرغړاوی وكړي، يقيناً چي په څرګنده توګه بې لاري شوی.

يعني د كوم كار په اړه د الله تعالی او د ده د پيغمبر له پرېكړي وروسته له هر مؤمن بنده نه دا ا ختيار سلب كېږي چي له خپله لوري بله پرېكړه وكړي، له دې وروسته هغه په بشپړ اطاعت مكلف دئ، د بلي پرېكړي او فيصلې حق نه لري، څوک چي سرغړاوی وكړي د هغه په بې لاريتوب او ضلالت كي هيڅ شک نشته.

د عبد او مريي څلورم خصوصيت دا دئ چي هغه به خپل دوست او دښمن د خپلو تمايلاتو په بنسټ او د هوی او هوس له مخي نه ټاكي، په دې اړه هم له ده نه اختيار سلب شوی او هغه د خپل آقا او مالک د پرېكړي او حكم محكوم دئ، كه كوم غلام او مريي د خپل آقا دښمن په دوستۍ ونيسي، هغه بغاوت كړی، او كه هغه د خپل آقا دوست دښمن وګڼي بيا ئې هم بغاوت كړی. قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په اړه همدغسي

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرمايي:

[illegible]

المجادله: ۲۲

هغه قوم چي پر الله او پر آخرت ئې ايمان وي، هيڅكله داسي ونه مومې چي هغه چا سره دوستي وكړي چي له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني كړې وي، كه څه هم دوى ئې پلرونه وي، زامن ئې وي، وروڼه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه كسان دي چي الله د دوى په زړونو كي ايمان ثبت كړى او په خپله روح "يعني په غيبي فيض" سره ئې د هغوى مرسته كړې، هغوى به داسي جنتونو ته داخل كړي چي ترې لاندي نهرونه بهيږي، په هغه كي تلپاته، الله له هغوى نه راضي شوى، دوى له الله نه راضي شوي، همدا د الله حزب دئ، "دغه كسان د الله د حزب غړي دي" يقيناً چي د الله حزب بريالى دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

èÎ ä$Ÿ9ï& Nš Rºq-z Îr Nä.u!$/#ä (#ÿrä Ï‚ F? Ÿw (#qãZB#ä šú ïÏ%©!$ $pkš‰r'¯»t

7 Í¯»9rë Nä3Zi Oßg©9q G ƒ `Br 4 Ç J ƒ M}$ ’ ?ã • ø à6 ø9$ (#q6 ’s Gó™$

ÇËÌÈ šc qßJ Î=»©à9$ ãNd

التوبه:۲۳

اې مؤمنانو! که ستاسو پلرونه او ورونه کفر ته پر ایمان ترجیح ورکړي نو خپل دوستان ئې مه نیسئ، او ستاسو هرڅوک چي له دوی سره دوستي وکړي هغوی ظالمان دي.

له دې مبارک آیت نه په څرګنده توګه معلومېږي چي د عبادت په اړه هغه تعبیر صحیح نه دئ چي ځیني خلک ئې ترې لري او په ځینو خاصو مواردو کي ئې راخلاصه کوي، بلکي د عبادت مفهوم ډېر وسیع، جامع او شامل دئ، د انسان ټول ژوند احتوی کوي، که څه هم د علماوو ترمنځ پدې اړه اختلاف شته چي کوم څه ته موږ عبادت ویلی شو، کوم څه عبادات دي او کوم څه معاملات؟ آیا عبادت داسي جامع او شامل لفظ دی چي د ژوند ټول ابعاد احتوا کوي او که نه محدود دئ او څو مشخصو افعالو ته ویل کېږي؟

په حقیقت کي عبادت د انسان ټول ژوند ته شامل دئ، نه څه معینو لحظو او څه مشخصو افعالو ته. اسلام له دې تفکیک او بېلوالي سره موافق نه دئ، دا ځکه چي الله جل شأنه انسان د عبادت لپاره پیدا کړی، د ده د ټول ژوند مقصد باید عبادت وي، هغه په ټول ژوند کي باید د یو عبد او

(c) ketabton.com: The Digital Library

مريي په شان عمل وکړي، او دمريي او عبد خصوصيات هماغه دي چي موږ بيان کړل.

څوک چي له الله سره د دې تعهد وکړي چي صرف د هغه عبادت به کوي، هغه له بلي هري بندګۍ نه آزاد شي، لکه چي يوسف عليه السلام د خپل زندان ملګرو ته فرمايي: آيا متعدد اربابان غوره دي که يو واحد رب چي هغه د سلطې او سيطري خاوند دئ؟

ßÌn qß$ª! $Ü& îöz šc qè%ÌhxÿGB Ò$/ö‘ä Çô Ÿ$yÅ $É9ÅÁ»f

ÇÌÒÈ â‘$£gs)ø9$# يوسف:٣٩

آيا دا متفرق اربابان غوره دي او که يو قهار رب؟

يعني يا به انسان د واحد الله عبادت او بندګي کوي او يا به د متعددو اربابانو په وړاندي د عبادت او بندګۍ سر ټيټوي او دا ذلت به مني. د قرآن متعد د آيتونه همدا مطلب راښيي.

يوازي له الله نه استعانت:

موږ په دې عالم کي ګورو چي دلته هر څه هغه مالک الملک الله لره دي چي د هغوی ساتنه، پالنه او روزنه کوي، کوم چي د رحمت آثار ئې په ټول عالم کي خواره دي، د سلطې او سيطرې آثار او مظاهر ئې ګورو، موږ په عالم کي بل داسي څوک نه ګورو چي د عبادت وړ وي، په دې عالم کي مو يوازي الله تعالی داسي وموند چي د عبادت او لمانځني وړ دئ، لکه څنګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي يوازي الله تعالی د عبادت او لمانځني وړ دئ او موږ صرف د ده عبادت او بندګي کوو، همدا راز صرف له هغه نه استعانت غواړو. دا په الله باندي د ايمان ستره تقاضا ده، يوازې د يوه الله عبادت او بندګي او صرف له هغه نه استعانت او مرسته. موږ په دې ټول عالم کي بل داسي څوک و نه موند چي هغه زموږ اړتياوو ته ځواب ووايي او هغه زموږ د غوښتنو په ترسره کولو قادر وي، يوازي يو الله مو دغسي وموند چي هغه زموږ د مشکلاتو حل کوونکی دئ، په دې خاطر موږ يوازي له همغه الله نه چي د دې عالم مالک دئ او د هر څه ساتنه او پالنه کوي، د همغه عبادت کوو او فقط له هغه نه استعانت او مرسته غواړو، هغه الله چي د ستايني وړ دئ، حميد دئ، د ټول عالم رب دئ، رحمت ئې انتها او پای نه لري او د دې عالم هر جز ته شامل دئ او هغه په هر څه باندي په خپل قاهره قدرت غلبه کړې او هر څه ئې احاطه کړي، هغه چي په خپل ملک کي د مالک الملک په توګه تصرف کوي او په دې کي هيڅوک له هغه سره شريک نه دئ او عملونو ته اجر ورکوي، صرف له همدغه الله نه مرسته غواړو.

د قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو کي عبادت او استعانت له يوه بل سره مترادف او يو د بل په ځای ذکر شوی، لکه چي فرمايي:

ôã brĭĔĜó¸ šú ïÝ$bĵ ĈŒ9 ó Ė ĜŎ& bĵqãŠ$Ŝà6 Ś" A$%r

غافر: ٦٠ ÇĨÈ šú ïÌÅ#Š Lög_ bqèĩ6‹™ ’ĨŠ$ĩĥ

او ستاسو رب وويل: ما ته دعاء وکړئ چي درته وئې منم، يقيناً هغه کسان

(c) ketabton.com: The Digital Library
چي زما له عبادته لويي (او سرغړاوی) کوي ډېر ژر ده چي جهنم ته به ذليل او سپک داخل شي.

يعني ما ته دعاء وکړئ چي ستاسو دعاء قبوله کړم، څوک چي تکبر او لويي وکړي، ځان تر دې لوړ وګڼي چي خپل رب ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، دا غرور او لويي به ئې له ذلت سره مخامخ کړي او په دوزخ کي لوېدو ته به ئې چمتو کړي.

په دې مبارک آيت کي د عبادت او دعاء په ارتباط څو مهم مطالب ذکر شوي:

لومړی دا چي الله جل شأنه موږ په دعاء کولو مکلف کړي يو " وَ قَالَ رَبُّکمُ ادۡعُونی أستَجِب لَکمۡ " ستاسو رب ويلي: ماته دعاء وکړئ، او د دې وعده ئې راسره کړی چي ستاسو دعاء به منم "أستَجِب لَکم"

دويم مطلب دا چي د لويي احساس، تکبر او غرور د دې باعث شي چي انسان له الله نه د مرستي او استعانت له غوښتلو ډډه او د هغه له عبادت نه سرغړاوی وکړي، "إِنّ الّذِينَ يَستَکبرُونَ عَنۡ عِبَادَتی سيَدۡخُلُونَ جَهَنّمَ دَاخِرِينَ "

تکبر، د لويي احساس او غرور د دې باعث شي چي انسان د الله له عبادت نه او بيا د هغه له استعانت نه ډډه وکړي، دا استغنا ده چي انسان طغيان ته رسوي، او په پای کي ئې له ذلت او رسوايۍ سره مخامخ کوي:

پيغمبر عليه السلام فرمايي:

و من لم يسئل الله يغضب عليه: چا چي الله ته سوال ونه کړ، دعاء ئې ونه

(c) ketabton.com: The Digital Library
کړه او له هغه نه ئې مرسته و نه غوښتله، الله په هغه باندي غصه کېږي، چي هر څومره له الله نه زيات غواړي همدومره راضي کېږي. داسي نه ده چي يوازي د لويو لويو شيانو دعاء به کوې، بلکي له واړه نه تر ستر شي، حتی که مو په کور کي مالګه نه وه دا هم له الله نه وغواړئ، حتی که د څپلۍ بند مو وشلېدو؛ دا هم له الله نه وغواړئ، پيغمبر عليه السلام همداسي فرمايي: څوک چي الله ته سوال و نه کړي، هغه ته دعاء و نه کړي، الله په هغه غصه کېږي.

- دربيم مطلب چي په دې آيت کي ذکر شوی هغه دا دئ چي عبادت ئې د دعاء په ځای راوستی، تاسو د آيت په سر کي دا الفاظ ګورئ: وَ قَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونی: ستاسو رب وويل: ماته دعاء وکړئ، خو د آيت په وروستۍ برخي کي ويل شوي: إِنَّ الّذِينَ يَستَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتی سيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ: يقيناً هغه چا چي ځما له عبادت نه ئې لويي وکړه، ځان ئې له دې نه ستر وګاڼو چي ما ته دعاء وکړي، ګورئ چي د آيت په وروستۍ برخي کي د دعاء په ځای عبادت راغلی، دا په خپله ښيي چي استمداد، استغاثه او دعاء له عبادت سره مترادف ده. پيغمبر عليه السلام فرمايي:

الدعاء هو العبادة* روواه ابوداؤد و الترمذي

دعاء په خپله عبادت ده

الدعاء مخ العبادة* رواه الترمذي

دعاء د عبادت مغز ده

همدا راز فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

الدعاء سلاح المؤمن و عماد الدين و نورالسموت و الارض * المستدرک

دعاء د مؤمن وسله، د دين ستنه او د آسمانونو او زمکي نور ده.

کله چي انسان الله جل شأنه ته دعاء کوي د ده دعاء د دې مظهر ده چي هغه د الله جل شأنه په وړاندي د نيازمندۍ او احتياج احساس کوي، همدا د نيازمندۍ او احتياج احساس د دې باعث شي چي د الله جل شأنه په وړاندي دعاء وکړي او مرسته ترې وغواړي، همدغه احساس ئې د الله تعالی عبادت او بندګۍ ته رابلي، عدم دعاء او عدم استعانت، دا په دې دلالت کوي چي هغه له الله جل شانه نه ځان مستغني ګڼي، دا د ده د استغناء او بې نيازۍ نښه ده، قرآن عظيم الشأن په دې ارتباط فرمايي:

ÇĐÈ ú_óĞŐ'$ç äŠb& ÇÏÈ úöŐŠ9 `« ¡ Ŋ$b} Ĥ. العلق : ۶-۷

داسي نه ده، يقيناً چي انسان هغه مهال حتماً طغيان کوي چي ځان مستغني وګڼي.

دا د انسان طبيعت دئ چي کله ځان بې نيازه او مستغني وګڼي طغيان کوي.

د دعاء په اړه په بل آيت کي داسي لولو:

#Œ) ÆÈ!$oqãŠ Ü‹Å̲é ö‡ƒÌ% ’ÎoTÎ*sù Óì̲ã “ŠÏ$6Ïã 7 9'™ #Œ)r

ÇÊÑÏÈ šc rßä©ö‘tƒ óOßgª=yès9 ’Î1 (#qãZÏB÷sã‹ø9ur ’Í< (#qç6ŠÉftGó¡uŠù=sù (Èb$tãŠ

البقرة: ۱۸۶

که زما بندګان زما په اړه له تا پوښتنه وکړي، (نو ورته ووايه) يقيناً چي زه نږدې يم، کله چي کوم دعاء کوونکي راته دعاء وکړي دعاء ئې منم، نو

(c) ketabton.com: The Digital Library
هغوی دي زما حکم ومني، او په ما دې ايمان راوړي، تر څو رشد او کمال ته ورسيږي.

په دې مبارک آيت کې د دعاء په اړه موږ ته دا لارښوونې شوې:

الله تعالى خپلو بندګانو ته نږدې دئ، د دوی دعاګانې مني، د الله تعالى بندګانو ته په کار ده چې د خپل رب هداياتو ته تسليم وي، په هغه ئې ايمان وي، د دغو دريو مهمو کارونو، دعاء، اطاعت او ايمان په وجه به ئې رشد او کمال په برخه شي.

کله چې انسان له مشکلاتو، ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي، بل ته اړ او محتاج شي او کله چې د هغه اميد له هر څه قطع شي، په خپل ماحول کې داسې څوک و نه ګوري چې د ده مشکل حل کړی شي، د هغه نارې واوري، د هغه احتياج او اړتياوې منتفي کړي، او داسې يو شی په خپل ماحوال کې نه ګوري چې په هغه حساب وکړي، په هغه بروسه او اعتماد وکړي، ټول هغه وسائل او ذرايع چې په اختيار کې ئې دي هغه بې نتيجې پاتې شي، او ونشي توانيدی چې د ده غوښتنو او اړتياوو ته ځواب ووايي او د هغه اضطراب او پرېشاني رفع کړي، په دې حالت کې الله جل شأنه ته پناه وړي، له هغه نه استمداد غواړي، له هغه نه مرسته غواړي او په اخلاص سره د بندګۍ تعهد کوي، خو چې کله ځان بې نيازه وګڼي، له وفرت او کثرت سره مخامخ شي، نو بيا الله هېر کړي ا و خپل مؤکد تعهدات شا ته وغورځوي، او د الله جل شأنه په نسبت د شرک مرتکب شي، لکه چې قرآن عظيم الشأن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ŠÐ9ÙU $÷Ð=ù ûïÏ$!$ç9 ûüÅÎ|Ã © $(qãŠ Å ãû÷ *$'Î ÷(çÅ2 ' #Œ÷ù

ÇÏÎÈ bqä.Îô çÑ ÷ #Œ) Î9÷$'<Î) العنكبوت:٦٥

کله چي په کشتۍ کي سپاره شي نو په داسي حال کي الله مرستي ته رابلي چي ده لره د خپل ديانت خالصوونکی دي، (د دې تعهد کوي چي له الله تعالی پرته به د بل چا عبادت او بندګي نه کوي) خو کله چي هغوی د وچي لوري ته وژغوري ناڅاپه بيا شرک کوي.

دلته په بېړۍ کي د سپرېدو يادونه د دې لپاره شوې چي په بېړۍ کي د انسان رابطه له ډېرو هغو شيانو سره قطع شي چي په واک کي ئې وو، ټول هغه وسائل، ذرايع او امکانات چي په اختيار کي ئې وو، د ده مرسته ئې کوله، ده پرې اعتماد کولو، اوس ئې ارتباط ورسره شلېدلی، په هغه حساب نشي کولی ، په هغه تکيه او اعتماد نشي کولی، د ده مرسته نشي کولی، کله چي وګوري په کشتۍ کي له سپرېدو سره سم ئې له ټولو دغو وسايلو لاس قطع شوی، د سيند له څپو سره مخامخ دئ خو داسي څه ورسره نشته چي له خطره ئې وژغوري، نو په دې وخت کي الله تعالی ته مخه کړي، مرسته ترې غواړي، اوږدې اوږدې دعاګاني ورته کوي، د خطر په زياتېدو سره نه يوازي د ده دعاګاني اوږدې او پرله پسې شي بلکي له الله تعالی سره ژمنه کوي چي که له خطره ئې وژغوري په اخلاص او صداقت سره به د ده بندګي کوي، خو کله چي څپې تم شي، خطر پای ته ورسېږي، الله تعالی ئې روغ رمټ ساحل ته ورسوي، بيا نو په دې ژغورني

(c) ketabton.com: The Digital Library
او نجات کي له الله تعالی سره بل څه او بل څوک شريکوی، خپلي مخکني ژمني هېري کړي، مخکني حالت ته وګرځي، طمعه ئې له الله تعالی پرته له نورو او اعتماد ئې له الله تعالی پرته پر نورو شي!!

دا آيت نه يوازي د خطرونو او ګواښونو په وخت کي د انسان حالت او له الله تعالی سره د ده د تعلق څرنګوالی په دقيقه توګه انځور کړی بلکي په دين کي د اخلاص حقيقت ئې هم موږ ته واضح کړی. په دين کي د اخلاص معنی دا ده چي انسان له الله تعالی پرته په بل چا اعتماد و نه لري، له بل چا طمعه ونه لري، په بل څه باندي توکل او تکيه ونه کړي، طمعه ئې يوازي له الله وي، او د دعاء لاسونه ئې يوازي د الله تعالی په وړاندي لوړ کړي وي، داسي وګڼي چي په دي عالم کي له الله تعالی پرته داسي څه نشته چي د ده مشکل حل کړی شي، د ده اړتياوو ته ځواب وويلی شي، او د ده مرسته وکړی شي، نو ځکه ئې هم طمعه له الله تعالی وي او هم ئې اعتماد پر الله تعالی، دې حالت ته په دين کي اخلاص وايي.

ته چي هر څومره د الله تر څنګ په بل څه حساب کوې، په هغه اعتماد او بروسه کوې، هغه ته اميد ساتې او له هغه نه طمع کوې، دې حالت ته د شرک حالت وايي، خو کله چي ستا حالت هغه چا ته ورته شي چي په بېړۍ کي سپور دئ او د طوفان څپو احاطه کړی، هري خوا ته چي سترګي اړوي داسي څه په نظر نه ورځي چي د ده مرسته وکړی شي، نو الله جل شأنه ته مخه کړي او له هغه مرسته غواړي، خپل دين د هرراز شرک له شوائبو پاکوي، په اخلاص سره د الله تعالی د بندګۍ تعهد کوي، له الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالی سره ژمنه کوي یوازي د ده عبادت به کوي، له ده سره به په عبادت او بندګۍ کي بل څه او بل څوک نه شریکوي، ستا دا حالت په دین کي د اخلاص او سوچه والي په معنی دئ، او که ستا حالت د هغه چا په څېر شو چي د طوفان له څپو ژغورل شوی، ساحل ته روغ رمټ رسېدلی، خو په دې ژغورني کي له الله تعالی پرته د بل چا د مرستي او عنایت په اغېز باور لري، او خپل نجات د نورو عواملو مرهون ګڼي، له الله تعالی سره خپلي ژمني هېروي او د مخکنیو شېبو اخلاص له لاسه ورکوي، نو تا د الله تعالی په نسبت شرک کړی.

همدا مطلب قرآن عظیم الشأن، د روم د سورې په "۳۳" آیت کي داسي توضیح کوي:

ŗZÏB Og%#Œ& #Œî ÏÐèÏ hø)î ûüÎ7ŠÏZB Nåk® ($qãŠ Ž@Ñ ¨ $Z9$¡§ B #Œ)r

ÇÌÌÈ bqäÎô³ç Nkg2hÎ•/ NåkÏB ×,ƒÌù #Œ) pHq ‘

کله چي خلکو ته څه تکلیف او سختي ورسېږي، "له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي" خپل رب په داسي حال کي مرستي ته رابلي چي د هغه لوري ته رجوع کوونکی وي "په پوره انابت سره الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته ترې غواړي" خو کله چي (الله تعالی) له خپل لوري کومه پېرزوینه وروڅکي "د کوم رحمت او پېرزوینې خوند وروڅکي او له رحمت نه ئې برخمن کړي" ناڅاپه د دوی یوه ډله د الله په نسبت شرک کوي.

یعني د مصیبتونو، ستونزو او کړاوونو په وخت کي په ټول انابت سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ته رجوع کوي، خو چي کله الله جل شأنه خپله پېرزوېنه او رحمت د دوی په حال شامل کړي، بیا د الله په نسبت د شرک مرتکب شي.

همدا راز فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

لقمان: ۳۱-۳۲

نه ګورې چي کشتۍ د الله په فضل سره په بحرونو کي مخ په وړاندي درومي، تر څو خپل آیتونه تاسو ته وښیي، یقیناً په دې کي هر صبر کوونکي شکور بنده لره نښي دي او کله چي څپې هغوی د سیورو په څېر وپوښي، "څپې ئې احاطه کړي، په دې حالت کي" الله پداسي حال کي مرستي ته رابلي چي په دین کي ورته مخلص وي، خو چي کله ئې د وچې په لوري وژغوري "په نتیجه کي به ئې ګورې چي یوازي" د دوی ځیني مقتصد او منځ لاري وي، او زمونږ له آیتونو نه انکار نه کوي مګر هر عهد ماتوونکی او ناشکره.

یعني څوک چي د الله د نعمتونو قدر کوي، له ستونزو او کړاوونو سره د مخامخېدو پر مهال د صبر لار غوره کوي، هغوی ته په دې وینا کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډېري نښي او لارښووني دي، معنی ئې دا ده: چي الله جل شأنه بحر درته مسخر کړی، په دې عالم کي ئې داسي ضوابط او سنن وضع کړي چي ته له هغوی نه په استفادې سره کشتۍ جوړه کړی شې، څوک چي د نعمتونو قدر پېژني او د منعم شکر په ځای کوي، په دې مقدمه کي یقینا هغوی لره نښي دي. او دا چي گورئ کله کشتۍ په بحر کي له طوفانونو سره مخامخ او د بحر له څپو سره ټکر شي، خو الله جل شأنه ئې له خطره وژغوري او د نجات ساحل ته ئې ورسوي، په دې کي صبر کوونکو لره دا لارښوونه ده چي که دوی هم له داسي ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي او صبر وکړي کشتۍ به ئې له څپو روغه تېره بېړي او ساحل ته به رسېږي، خو تر ساحله پوري تر رسېدلو له طوفانونو سره مخامخېدل شته او له موجونو او څپو سره ټکرونه په مخکي دي، پدې کي هر شاکر او صابر بنده ته ډېري نښي دي.

همدا راز فرمایي:

þÎ Ö‡B Og9 #ŒÎ Nå¡ B ä‡Š Ï ‰è/ . `Ï B pˆ ô‘ ¨ $Z9$$Y%Œ& #ŒÎr

šc rãä3õ? $B bqçÊ÷ƒ $Y=‹Î Â bÎ #•ô‡B äŽó & ª! $È% $Z‡$ƒ#ä

Å ›‡$ † ÎôŸä #ŒÎ ÉLm Ìó 7$Ï‡ Î9$’Î ä‡É¡ ç“ Ÿ%$qè ÇÈ

Ãèä!` r *Ï¹ $ã Ìxƒí $Kä!` $Kí (qãÌr p6ŠÛ & ƒÌÎ Nííûö _r

(c) ketabton.com: The Digital Library

یونس: ۲۱-۲۳

او کله چي خلکو ته د پېرزویني څه خوند وروڅکو، وروسته له هغه چي کوم کړاو وررسېدلی وي، نابېره له دوی سره زمونږ د آیتونو په اړه د مکر اراده راپیدا شي. ورته ووایه: الله تعالی په مکر کي تر ټولو سریع دئ، بیشکه چي زمونږ رسولان ستاسو مکرونه لیکي، الله هغه ذات دئ چي تاسي په وچه او اوبو کي بیایي، تردې چي تاسي په کښتۍ کي وئ او کښتۍ له سورو سره یوځای د ملایم او خوندور نسیم سره وخوځي او پدې سره خوشحاله شي، خو ناڅاپه تېز باد او طوفان وربانديي راشي او له هر لوري څپې وربانديي راتاو شي او گمان وکړي چي محاصره شول، پدې وخت کي الله ته پداسي حال کي دعاء کوي" او مرسته ترې غواړي چي په خپل" دیانت کي ورته مخلص شوي وي او وايي: که دي لدې نه وژغورلو نو حتماً به شکر کوونکي بندگان وو، خو کله چي نجات ورکړو بیا د خپل تعهد خلاف په ناحقه په زمکي کي سرکشي او بغاوت کوي. اې خلکو! په یقین

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چي ستاسي سرکشي او بغاوت ستاسي په ضرر ده " دا درکړی شوی فرصت " د دنیوی ژوند یوه متاع ده، بیا مو زمونږ لوري ته راتگ دئ او په هغه څه به مو خبر کړم چي تاسو کول.

گورئ چي د کښتۍ په خوځېدو او د نرم باد په لگېدو سره خوشحاله شي، خو کله چي تند او تېز بادونه د دوی لوري ته مخه کړي، او د طوفان څپې ئې احاطه کړي، حالت ورته داسي وبرېښي چي د نجات ټولي لاري تړل شوې، د نجات هیڅ لاره په نظر نه ورځي، داسي څه په لاس کي نه لري چي اعتماد پرې وکړي او طمعه ترې ولري، نو الله جل شأنه ته مخه کړي، هغه ته د دعاء لاسونه اوچت کړي، په داسي حال کي چي په خپل دیانت کي د اخلاص ژمنه کوي، وایي: که مورږ ته له دې مشکل او مصیبت نه نجات راکړې نو حتماً به ستا له شاکرو بندگانو څخه وو، ځان به ستا د دې او ټولو نورو نعمتونو مرهون او پوروړي گڼو، خو کله چي هغوی له کړاوه وژغوري ناڅاپه به گورې چي د خپلو مخکنیو تعهداتو په خلاف به هغوی په زمکه کي په ناحقه تېری او بغاوت کوي، هغه ژمني به ترې هېري وي چي ویل ئې: که مو وژغورې نو بیا به ستا مخلص بندگان وو!!

همدا راز فرمایي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله چې انسان ته څه تکلیف ورسېږي، نو په داسي حال کي موږ مرستي ته بلي چې په اړخ به پرېوتی وي، یا به ناست وی، یا به ولاړ وي "په هر حالت کي به مسلسل الله تعالی ته دعاء کوي او مرسته به ترې غواړي، که په اړخ پروت وي، یا ناست وي یا ولاړ او روان وي دعاګاني به کوي"، خو کله چې ده ته هغه رسېدلی مصیبت لري کړو بیا به داسي درومي لکه چې موږ ئې له هغه تکلیف نه خلاصون ته نه وو وربللي "موږ ته ئې دعاء نه وه کړې او په هغه مشکل وخت کي ئې له موږ نه مرسته نه وه غوښتې، الله تعالی به هم هېر کړي او له الله تعالی سره خپل ټول تعهدات او ژمني هم"، مسرفینو ته خپل عملونه داسي ښاپسته او مزین کړی شوي.

په دې ټولو آیتونو کي ګورو چې له الله تعالی سره د انسان د تعلق څرنګوالی او عبادت ئې په دې پورې مربوط دئ چې هغه له الله نه د استعانت په اړه څه تصور لري، په کومو لحظاتو کي چې هغه د نیازمندۍ او احتیاج احساس وکړي، ګورو چې دعاء کوي، عبادت کوي، تعهد کوي او الله جل شأنه مرستي ته رابلي، خو چې کله هغه ته د بې نیازۍ او استغنا تصور پیدا شي، بیا ګورو چې عصیان او سرکشي کوي، بغي او طغیان کوي. په دې ترتیب معلومېږي چې هر څو مره انسان د الله جل شأنه په نسبت پراخ او زیات معرفت ولري، د الله د ربوبیت او د هغه د رحمت د آثارو په اړه او دا چې په دې عالم کي د امورو تدبیر د هغه په اختیار کي دئ، هر څومره چې په دې باب وسیع معلومات ولري، همدومره به د الله تعالی

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبادت کوي او له هغه نه به مرسته غواړي.

استعانت څو صورتونه لري:

يو صورت ئې دا دی چي ته له چا نه د هغه په غياب کي مرسته وغواړې، په دې گمان چي هغه له لري تا گوري او ستا غږ اوري، داسي استعانت له الله جل شأنه نه پرته له بل هيچا نه جائز نه دئ. بل صورت ئې دا دئ چي ته په ورځني عادي معاملاتو کي له چا نه مرسته غواړې، په هغه عادي معاملاتو کي چي خلک عادتاً او معمولاً له يوه بل نه په هغه کي مرسته غواړي، مثلاً د اوبو گيلاس راکړه! دراوازه در سره بنده کړه ! قلم دې راکړه او هغه کتابچه راکړه، پدې عادي شيانو کي غوښتنه جائز ده خو استغنا غوره ده. خو سوال کول، له چا نه څه غوښتل او گدايي حرام ده، اسلام د دې نه ممانعت کوي، څوک چي په دنيا کي سوال کوی، د قيامت په ورځ به هغه د الله په وړاندي داسي ودرېږي چي پر مخ به ئې غوښه نه وي، سپک او ذليل به وي، سوال حرام دئ، په عادي معاملاتو کي غوښتنه او مطالبه جائز ده، خو صحابه وو له دې نه هم ډډه کوله، د هغوی په شان کي راځي چي څوک به په آس سپور وو، متروکه به ئې په زمکه ترې ولوېدله، د دې په ځای چي چا ته ووايي: مرسته را سره وکړه او دا راکړه، له دې نه ئې هم استغنا کوله، په خپله به له آس نه کوزېدو او هغه به ئې رااخيستله، هغوی غوښتل چي په ځان بسيا وي، چا ته ئې لاس اوږد نشي، له چا نه مرسته و نه غواړي، د بل مرسته وکړي، خو له هيچا نه څه و نه غواړي، که څه هم دا جائز ده خو د کمال تقاضا دا ده چي انسان له دې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

هم ډېره وکړي.

خو د چا په غیاب کي له هغه نه مرسته غوښتل دا له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده، دا چي ځوک گمان وکړي، بل په غیاب کي د هغه په حال واقف دئ، د هغه غږ اورېدلی شي، او مشکل ئې رفع کولی شي، دا امید او طمع له الله جل شأنه نه پرته له بل هیچا نه جائز نه ده. همدا وجه ده چي موږ مکرر وایو: Úú üëGóş , $ƒÎr %òèR , $ƒÎ: خاص ستا عبادت کوو او یوازې له تا نه مرسته غواړو، نه له ملائکو، پیغمبرانو، اولیاءالله، پیرانو، شیخانو، قبرونو او زیارتونو نه او نه له الله جل شأنه نه پرته له بل چا نه، هر څه او هر ځوک چي وي، له هغه نه مرسته غوښتل حرام، ناجائز او شرک ده، یوازې الله جل شأنه عالم بالغیب دئ، او هغه د دعاگانو اورېدونکی او منونکی دئ. موږ هره ورځ په وار وار، لږترلږه دوه دېرش ځله په لمانځه کي له الله سره مکرر تعهد کوو چي یوازي ستا عبادت کوو، او یوازې له تا نه مرسته غواړو إیاک نستعین، لکه چي یوازې ستا عبادت کوو همدا راز یوازې له تا نه مرسته غواړو.

خو تداوي کول، د جنگ لپاره زره اغوستل او د وسائلو نه کار اخستل، نه یوازي دا چي له الله جل شأنه نه د استعانت او مرستي غوښتلو سره منافي نه ده، بلکي موږ دین په دي مکلف کړي یو چي مریض شو تداوي وکړو، د ځان حفاظت وکړو ، تداوی او د ځان حفاظت، شرعي واجب او فرض دئ، خو په دې عقیده به یو چي په تداوي او تدبیر باندي الله جل شأنه اثرات او نتایج مرتب کوي، الله د هر مرض لپاره دوا پیدا کړې، خو

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا په خپله او مستقل بالذات نتیجه نه ورکوي، الله جل شأنه په دې باندي نتائج مرتب کوي، موږ په کارونو کي تدبیرونه کوو، جنگ ته ځو؛ زره اغوندو، خندقونه کینو، صفوف منظم کوو، د صف په مقدمه او په آخر کي د احتیاط لپاره خاص افراد موظف کوو، پیره داران ټاکو، دا ټول کارونه، نه یوازي جائز دي، بلکي شرعي او دیني مکلفیتونه او وجائب دي، په دې ټولو کي زموږ عقیده دا ده چي په دې باندي نتائج الله جل شأنه مرتب کوي او عاقبت د الله په واک کي دئ.

دا مطلب چي رجاء، تمه او امید به صرف له یوه الله نه وي، او یوازې له همغه یوه الله نه به مرسته غواړو، د قرآن عظیم الشأن په گڼ شمېر آیتونو کي راغلي لکه چي فرمایي:

$èJÛr $]ïöz pqãš$# $gÅ»n=ô¹Î) ‰÷èt/ ÇÚö‘F{$# † Î#r߉šøÿè? Ÿwr

ÇÎÏÈ tûüÏZÅ¡ósßJø9$# šÆÏiB Ò=ƒÌs% «!$# |MuH÷qu‘ bÎ) الاعراف:۵۶

په زمکه کي د هغې له اصلاح نه وروسته فساد مه کوئ، او الله په وېره او امید سره مرسته ته رابلئ، "په داسي حال کي چي هم له هغه وېرېږئ او هم طمع او هیله ترې لرئ، دعاء ورته کوئ، په دې حالت کي ئې مرستي ته دربلئ او له هغه نه استعانت غواړئ" یقیناً چي د الله رحمت نېکانو ته نږدې دئ. "ځوک چي نېک وي، الله به د خپل رحمت او پېرزویني سیوری پرې غوړوي، هغوی به د الله تعالی رحمت ځان ته نږدې وومي.

همدا راز فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šú ï¼$ žc Î ÿa (qãÜGŐ$ @WB >ÎÑ ã $Z9$ $gϧ'»ƒ

bÎr ¼ç9 (qãJGô $Èr $Ï$/è (qà)è `9 « $ÈrŠ `ÏB šc qãô?

Ü ï$Ö9$ # ãÊ ç#B çrä É)Fó„ žw $tø© Ü $/%!$ Nåkâé„

ÇÐÌÈ Ü qãÖJ9$ الحج:۷۳

اې خلکو! یو مثال راوړل کیږي، ورته غوږ شئ: بیشکه څوک چي تاسي له الله پرته خپلي مرستې ته رابولي، یو مچ هم نشي پیدا کولی او که دا مچ څه ترې وتښتوي نه ئې شي ترې ژغورلی، طالب او مطلوب دواړه بې وسه شول، د الله تعالی قدر ئې لکه څنګه چي له ده سره ښایی ندی پېژندلی، بیشکه چي الله زورور عزتمند دئ.

یعني له الله تعالی نه پرته چي تاسي له بل هر څه او هرکس نه مرسته وغواړئ، که دا په آسمان کي وي او که په ځمکه کي، انسان وي که پرښته، ژوندی وي که مړ، یو هم نشي کولی یوه وړه او حقیره حشره پیدا کړي او که دا حشره څه ترې وتښتوي نو د هغه د ژغورني توان هم نه لري، نه څه شی پیدا کولی شي او نه ئې ژغورلی شي، په دې معامله کي طالب او مطلوب دواړه کمزوري او بې وسه دي، مطلوب کمزوری او بې وسه دئ ځکه چي نه د کوم څیز د خلقت او پیدا کولو توان لري او نه پر نورو د حکمرانۍ او واکمنۍ قدرت ورسره شته او طالب ځکه کمزوری او ضعیف دئ چي پداسي یوی بې وسه او کمزوری متکاء ئې تکیه وکړه او مرسته ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترې وغوښتله چي د هیڅ څه واک او توان نه لري. وَ إِن يَسلُبهُمُ الذُّبَاب شيئاً لا يَستَنقِذُوهُ مِنهُ: که چیري دا مچ له دوی نه څه وتښتوي له هغه نه ئې ژغورلی نشي، ضَعُفَ الطالِب وَ الْمَطلُوب: طالب او مطلوب دواړه ضعیف او ناتوانه شول، هم دا مطلوب ضعیف او ناتوانه دئ، دومره چي یوه حقیره حشره هم نشي پیدا کولی، نه یوازې پیدا کولی ئې نشي بلکي که هغه ترې څه وتښتوي ترې خلاصولی ئې هم نشي، نه په پیدایښت کي څه اثر لري او نه په ژغورنه او نجات کي څه اغېز، لکه څرنګه چي په خلقت او پیدایښت کي هیڅ ونډه نه لري، د امورو په تدبیر کي هم دومره بې وسه او ناتوانه دئ چي د مچ په شان له حقیرې حشرې نه څه نشي ژغورلی، او طالب "هغه څوک چي له بل نه مرسته غواړي، هغه هم ضعیف شو، دا ځکه چي چا په ناتوانه او ضعیف شي تکیه او بروسه وکړه هغه هم ضعیف شو.

موسی علیه السلام خپل قوم ته وایي:

[illegible]

[illegible]

الاعراف:۱۲۸

موسی خپل قوم ته وویل: له الله نه مرسته وغواړئ او صبر وکړئ، یقیناً چي زمکه د الله ده، له خپلو بنده ګانو نه چي چاته وغواړي په میراث ئې ورکوي، او نېکمرغه پایله او عاقبت د پرهېزګارانو دئ.

ګورئ چي موسی علیه السلام خپل قوم ته څو توصیې کوي: یوازي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له الله تعالی نه مرسته وغواړئ، د مشکلاتو او ستونزو په وړاندي صبر وکړئ او په دې خبري باور ولرئ چي د زمکي ټولواک الله تعالی دئ، دا پرېکړه هغه کوي چي چا ته ئې په میراث ورکړي، خپل قوم ته د موسی علیه السلام وینا په دغو اساسي خبرو کي راخلاصه کوي: یوازې له یوه الله نه استعانت، د ستونزو او کړاوونو په وړاندي صبر او په دې خبرې یقین درلودل چي د زمکي مالک الله دی او د دې فیصله به الله کوي چي له خپلو بندګانو نه ئې چاته په میراث ورکړي، له بل چا نه د دې طمع مه لرئ چي هغه د زمکي وراثت تاسو ته وسپاري، او په دی خبرې باور درلودل چي د پرهېزګارانو عاقبت نېک دئ او وروستۍ فتحه او بریا د دوی ده.

باید وګورو چي دلته له پرهېزګارانو نه مراد څوک دي؟ کومو پرهېزګارانو به الله تعالی زمکه په میراث ورکوي؟ د آیت لومړۍ برخه ئې موږ ته رامعرفي کوي، دا پرهېزګاران هغه دي چي له الله تعالی نه پرته له بل چا استعانت نه غواړي، له دې نه ځان ساتي چي له الله تعالی نه پرته بل چا ته لاس اوږد کړي، هغه چي د مشکلاتو په وخت کي بې صبره کېږي نه، د بې حوصلګۍ او بې صبرۍ نه ځان ساتي، او له دېنه هم ځان ساتي چي تصور وکړي چي له ا لله نه پرته بل څوک هم کولی شي چا ته اقتدار ورکړي او چاته د زمکي وراثت وسپاري، له دغو خبرو نه چي څوک ځان ساتي د همدغو پرهېزګارانو عاقبت غوره دئ او وروستۍ فتحه او بریا به د دوی په برخه کېږي.

لکه څنګه چي د فاتحې په سورې کي دغه آیت د سورې په صدر او

(c) ketabton.com: The Digital Library

منځنۍ برخي کي راغلی، دري آیتونه تر دې مخکي او درې ترې وروسته او

په منځ کي "Úú üëGó$, $ƒÎr ‰ç7èR , $ƒÎ" : خاص ستا عبادت کوو

او خاص له تا نه مرسته غواړو" لکه چي دا آیت د دې سورې لپاره محور

دئ، همدا آیت او همدا مطلب د ټول قرآن لپاره محور دئ، یعني قرآن

عظیم الشأن ټول په همدغه محور څرخېږي، د پیغمبرانو د دعوت خلاصه

همدا ده، د قرآن عظیم الشأن د بلني او د دعوت تر ټولو ستر او محوري

مطلب همدغه دئ (Úú üëGó$, $ƒÎr ‰ç7èR , $ƒÎ) او همدا له الله

سره د انسان د تعلق او رابطې څرنګوالی ښیي، او په الله جل شأنه باندي د

ایمان ستره تقاضا همدا ده.

له الله جل شأنه سره کلکه مینه

نن په الله جل شأنه باندي د ایمان له غوښتنو څخه یوه بله اساسي غوښتنه چي هغه له الله سره مینه او محبت ده توضیح کوو.

انسان یا په دې خاطر له یوه شي سره مینه ساتي چي د هغه ذات، د هغه ښایست او د هغه جمال او کمال د دې باعث او مشوق وي چي انسان له هغه سره مینه وساتي او یا په دې خاطر چي هغه د ده په ژوند کي څه اثر لري، د هغه د انعام او پېرزوینې مرهون وي.

موږ په دې خاطر هم باید له الله سره مینه ولرو چي هغه زموږ پیدا کوونکی دئ، زموږ پالونکی او ساتونکی دئ، موږ ته رزق او روزي راکوي، هغه زموږ منعم دئ، او په دې خاطر هم چي هغه د ټولو ستاینو وړ دئ، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټولومحامدو او ښېګڼو خاوند دئ او د کمال خاوند دئ. موږ له الله جل شأنه سره په دې خاطر هم مینه لرو چې هغه د کمال خاوند دئ، او په دې خاطر هم چې هغه زموږ منعم دئ، موږ د هغه د پېرزوېنو مرهون یو.

له الله سره باید انسان هومره مینه ولري چې دا مینه په بلې هرې مینې غالبه وي او په دغه مینه کې هیڅ شی انسان له الله سره برابر نه کړي، دا شدیده مینه په الله باندې د ایمان بله غوښتنه او تقاضا ده، لکه چې قرآن فرمایي:

« $É ß . ÏŠå§ tã #Ÿ‰R& « $È ß `Ï Bä Ï, G ƒ ` B Ä $Z9$šÆ Ï Br

b¨• ƒ ö) {p¬ ß ûïÏ%©!$ “ •ƒ ö qs9r ! $¤ ã ‰© ©& {p¬ !B#ä ûïÏ É 9$r

ÇÊÏÎÈ É > #‹ ès9$ ߉ƒ ‰© © ! $ b&r $Y è‹ÏJ _ ¬ ! o§ qà) 9$ b&r > #‹ ès9$

البقره:۱۶۵

او له خلکو نه ځیني له الله پرته داسي سیالان نیسي چي له الله سره د مینې په څېر ورسره مینه کوي او هغه خلک چي ایمان ئې راوړی، د الله په مینې کي ډېر شدید دي. او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د لیدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي یقیناً ځواک ټول الله لره دی او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

دلته هغه څوک معرفي شوی چي مشرک دئ، په مینه او محبت کي ئې له الله سره ند او سیال نیولی او له الله جل شأنه نه پرته د نورو سره هومره مینه ساتي لکه له الله جل شأنه سره، یا ئې په دې خاطر بل څه د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

جل شأنه ند او سيال نيولی چي له هغه نه طمعه لري او د همدې طمعې او توقع په خاطر له هغه سره مينه کوي او يا دا چي په محبت او مينه کي ئې هغه د الله جل شأنه سيال او ند نيولی دئ. خو د دوی په مقابل مؤمنان داسي معرفي کوي: وَ الّذِينَ ءَامَنُوا اَشدٌ حُبًّا لِّلّهِ : او هغه چي ايمان ئې راوړی له الله سره په مينه کي ډېر شديد، کلک او قوي دي.

وروسته فرمايي: ö r • ƒ “ $%ïû ß ‰ (# ¤ ï ƒ • ‚ $ è ‹ # > & b ‚ $) 0 ¨

_ Ü ‹ ¤ $ r & b $ ® ! (© % ï ƒ ß ‚ $ è ‹ # É : او کاش ظالمان په هغه څه پوه شي چي د عذاب د ليدو په وخت کي ئې په خپلو سترګو ګوري، چي يقيناً ځواک ټول الله لره دئ او الله سخت عذاب ورکوونکی دئ.

د دې برخي بله ژباړه خو کمزورې ژباړه داسي ده: او که يو ليدونکی هغه کسان چي ظلم ئې کړی هغه مهال وګوري چي دوی د الله عذاب وګوري، نو په دې خبره به پوه شي چي قوت ټول الله لره دئ او دا چي الله جل شأنه د شديد عذاب خاوند دئ.

دوی په دنيا کي له الله نه پرته له بل چا طمعه درلوده او ګمان ئې کاوو چي د هغوی په لاس کي هم څه قوت شته، د همدې لپاره ئې هغه له الله جل شأنه سره ند نيولی وو او د الله تعالی سيال ئې ترې جوړ کړی وو او يا په دې خاطر چي له الله جل شأنه نه پرته د بل چا له عذاب نه وېرېدل، خو چي د الله عذاب وګوري په دې خبره به پوه شي چي د قوت مالک يوازي الله دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځوک چي په دنیا کي د نورو خلکو له عذاب او مؤاخذې نه وېرېدل په کار وه چي د دې په ځای له الله جل شأنه نه وېرېدلی او په ځای د دې چي بل چا ته ئې طمع، توقع او انتظار وو؛ له الله جل شانه نه ئې طمعه درلودی.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمايي:

[illegible]

التوبه: ۲۴

(ورته) ووایه: که ستاسو پلرونه، ستاسو زامن، ستاسو ورونه، ستاسو ښځي، ستاسو خپلوان، ستاسو هغه مالونه چي ذخیره کړي مو دي، هغه تجارت چي د بازار د سوړوالي او کساد نه ئې وېرېږئ او هغه بنګلې چي ورسره مینه ساتئ، (که دا ټول) تاسو ته له الله نه، د هغه له پیغمبر نه او د الله په لاره کي له جهاد نه غوره وي نو انتظار وکړئ تر څو الله خپله فیصله صادره کړي، او الله دا فاسق قوم نه هدایت کوي.

د دنیا هر هغه څه چي انسان ورسره مینه ساتي په دې آیت کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

راخلاصه شوي، که تعلقات دي، دوستان او خپلوان دي، که شتمني، مال، دولت، تجارت او بنګلې دي، هر څه چي دي دا ټول يوې خوا ته او الله، د هغه پيغمبر او د الله په لاره کي جهاد بلي خوا ته، که ستا مينه او محبت له دغو سره وي او هغه تاسو ته له الله نه، د هغه له پيغمبر نه او د الله تعالی په لار کي له جهاد نه غوره وي، نو دا کسان فاسقان دي او د الهي هدايت دروازې د هغوی پرمخ تړل شوې دي، الله ئې نه هدايتوي او له الهی هدايت نه محروم دي.

دا د انسان دايمان د تللو لپاره ستر معيار او ملاک دئ، په دې سره هره لحظه انسان خپل ايمان سنجولی شي، هره لحظه د دې سوال راپيدا کېږي چي آيا ته ايمان ته ترجيح ورکوې، الله ته، د هغه پيغمبر ته، او د الله په لاره کي جهاد ته او که پلار، زامنو، وروڼو، خپلوانو، ښځې، مال، تجارت او بنګلو ته ترجيح ورکوې؟ انسان هره شېبه د خپل ايمان په اړه د همدغه معيار او ملاک او تلي په اساس قضاوت کولی شي، د چا چي تر الله نه د دې شيانو سره محبت زيات وي، هغوی فاسقان دي، د الله له هدايت نه محروم دي، د هغوی پرمخ د هدايت دروازې تړل شوې دي.

همدا راز فرمايي:

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

@Ô ù 7 Ï Œ 5 Ï w pBï bqè$ /† Ÿr « $É‹î ™ ’Î šc r&ß»ga

ÇÏÎÈ ÒŠÎæ ì Å r ª ! $ # r ãt±„ ` B ïŠÏ‹ã« $ المائده:۵۴

اې مؤمنانو! که له تاسو نه څوک له خپل دین نه په شا شو نو الله به ډېر ژر داسي قوم راپیدا کړي چي دوی پر ده گران وي او دئ پر دوی گران وي، پر مؤمنانو تواضع کوونکي او پر کافرانو ځان برگښونکي، د الله په لار کي به جهاد کوي او د هېڅ ملامتوونکي له ملامتولو به نه وېرېږي، دا د الله فضل دئ، هغه چا ته ئې ورپه برخه کوي چي دئ ئې غواړي او الله پوه د وسعت خاوند دئ.

دلته مؤمنانو ته دا ډاډ ورکړی شوی چي د منافقینو په بېلېدو او له کافرانو سره د دوی په ملگرتیا مه غمجن کېږئ، که څوک مسلمانان کمزوري وگڼي، د دوی له ملگرتیا لاس واخلي، مرتد شي، کافران ورته ځواکمن معلوم شي، هغوی ته د ذلت سر ټیټ کړي، نو الله تعالی به د دوی په عوض کي داسي مؤمنان راپیدا کړي چي دا صفات به لري:

- پر الله تعالی به گران وي.
- دوی به له الله تعالی سره مینه لري.
- تر مؤمنانو به ځان لوړ نه گڼي، هغوی ته به د حقارت په سترگه نه گوري، کمزوري او ضعیف به ئې نه شمېري، هر یو به تر ځان لوړ او تر ځان زیات د عزت خاوند بولي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

- تر کافرانو به ځان لوړ ګڼي، د هغوی په وړاندي به سر نه ټيټوي، هغوی ته به د عزت او درناوي په سترګه نه ګوري.
- د الله تعالی په لار کي به جهاد کوي.
- د هيچا له ملامتولو به وېره نه لري، نه به د چا د تبليغاتو پروا کوي او نه ئې د سپکو سپورو خبرو.
- دا د الله تعالی فضل دئ، هغه چا ته ئې په برخه کوي چي د دې وړ ئې ومومي.
- الله تعالی د پراخ فضل خاوند دی او پوهېږي چي څوک د ده د فضل وړ او مستحق دئ.

ګورئ چي په دې مبارک آيت کي نه يوازي له الله تعالی سره مينه د ايمان تقاضاء ښودل شوې بلکي د مؤمنانو درناوی هم د ايمان نښه ګڼل شوې، واقعي مؤمنان هغه دي چي د مؤمنانو په نسبت د لويي او الوړوالي احساس نه کوي، ځان تر دوی لوړ، ستر، او اوچت نه ګڼي، بلکي مؤمنان تر ځان لوړ او ځان تر دوی ټيټ ګڼي، دا ځکه چي هغه د ايمان په رڼا کي قضاوت کوي، له الله سره ئې مينه وي، همدا مينه او محبت په دې منتهي کېږي چي د ايمان خاوندان با عزته وګڼي او سپک او حقير ئې و نه شمېري، او د کافرانو په نسبت د عزت، لوړوالي او غوره والي احساس کوي.

الله تعالی هم واسع دئ او هم عليم او ښه پوه، پېرزوېنه ئې ډېره زياته او پراخه ده، دا ځکه چي هغه واسع دئ، او په دې پوهېږي چي چاته

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه ورکړي، خپل فضل د چا په حال شامل کړي؟ څوک د دې مستحق او وړ دی؟ دا ځکه چي هغه علیم دئ، پوهېږي چي څوک د ده د پراخ او وسیع فضل مستحق دئ؟ څوک د دې وړ دئ چي خپل فضل ورپه برخه کړي او له هغې ډلي څخه ئې وګرځوي چي الله ورسره مینه لري او دوی له الله سره مینه لري، د مؤمنانو په نسبت د ټيټوالي او انکسار او د کافرانو په نسبت د عزت او لوړوالي احساس کوي، د الله په لار کي جهاد کوي او د ملامتوونکي له ملامتولو نه وېرېږي، الله پوهېږي چي څوک د دې وړ دی چي په همدغه ډله کي ئې شامل کړي او د هغو کسانو په ځای ئې غوره کړي چي د الله د دین نه په شاتللي او مرتد شوي.

یوازې له الله نه وېره

لکه څنګه چي تاسو ولیدل چي انسان به له الله سره هومره مینه ساتي چي دا مینه به په بلې هري مینې او محبت غالبه وي، هیڅ مینه به دې حد ته نه رسېږي او انسان به په خپلي میني کي هم له الله سره ند، شریک او سیال نه نیسي، همدا راز به انسان یوازې له یوه الله نه وېره لري، له الله تعالی نه وېره، په الله باندي د ایمان بله تقاضا ده.

دا مطلب هم د قرآن عظیم الشأن د ګڼ شمېر آیتونو په ترڅ کي توضیح شوی:

لکه چي د انفال د سورې په دوهم آیت کي راځي:

ÕM‹îê #Œjr bÎåe ÕM-Å r ª ! $•Ï ê #Œj ûïÏ%©$šc qãZÏB÷sßJø9$#

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ç‼È bqè©qGƒ ôĝĥ 4?ãr $ŸJƒÎ Nåž#– ¼ٍçƒ#ä NĨõã الانفال: ٢

يقيناً خبره دا ده بله نه ده چي مؤمنان هغه کسان دي چي کله د الله نوم واخستل شي نو زړونه ئې رېږدي او کله چي د ده آيتونه پرې ولوستی شي نو ايمان ئې لازيات مضبوط شي او پر خپل رب توکل کوي.

واقعي مؤمنان هغه دي چي د الله تعالی د نامه په اورېدو سره ئې زړونه رېږدي، د خدای د نوم له هيبته او له هغه نه د وېرې او خوف په وجه د دوی زړونه پړېږې، کله چي د الله نوم ياد شي، نو په دوی وېره او هيبت مسلط شي. دا هم د مؤمن د پېژندو لپاره ملاک دئ، په دې سره ته مؤمن انسان پېژندلی شې، څوک چي د الله د نامه په وړاندي بې اعتنا او بې تفاوته وي، که د ده په وړاندي د الله نوم هم واخستل شي، په ده کي هيڅ تبديلي رانشي او زړه ئې له خوف او وېرې ونه پړېږی، او کله چي د الله آيتونه واوري ايمان ئې لازيات مضبوط نشي او پر خپل رب توکل او اعتماد نه لري، هغه دې په خپل ايمان ووېريږي، لکه چي دلته قرآن په همدې صيغه فرمايي: وَ إِذَا تُلِيَت عَلَيهِمۡ ءَايَتُهُ زَادَتهُمۡ إِيمَناً وَ عَلى رَبِّهِمۡ يَتَوَكلُونَ: او کله چي د الله آيتونه پرې ولوستی شي د دوی ايمان تقويه کړي، د آيتونو په آورېدو سره ئې د الله تعالی په نسبت اعتماد او توکل زيات شي، يقين ئې پوخ شي، الله ته ئې اميد اضافه شي او په خپل رب توکل او اعتماد کوي.

د احد د جنگ نه وروسته، د دښمن ځيني مبلغين راتلل او په مدينه کي ئې دا تبليغات کول چي قرېشو لوی لښکر تعبيه کړی او په مدينې د لويي حملې اراده لري، ستاسو د ختمولو لپاره ئې پوره تياری نيولی، له دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه ووېرېږئ، خو په ځای د دې چې د دښمن دا تبلیغات او راغونډ شوي فوځونه په دوی کې وېره او خوف راپیدا کړي، برعکس دا خبره د هغوی د ایمان د تقویې باعث شوه:

Nèdq±÷z $i Nã9 (qã`K_ 6% ¨ $Z9$b) â` $Z9$Nß9 A$% ûïï%$

Ç̈ÌÈ @‹Å2 q$Nèìr ª! $Z6ó m (q8%r $YJ»f) Nèdš#“ù

آل عمران: ۱۷۳

هغه چې خلکو ورته وویل: "د دښمنانو" ډېر خلک درته راغونډ شوي، له دوی نه باید ووېرېږئ، نو دې خبرې د دوی ایمان لازیات کړ او ویل به ئې: الله مونږ ته کافي دئ، څومره غوره پالونکی.

خو د همدغه کس په اړه چې د مؤمنانو په صفوفو کې ئې دا تبلیغات کول، هغوی ئې وېرول، او په هغوی کې ئې خوف او وېره راپیدا کوله، قرآن داسي فرمایي:

b) Èqè{r Nèdqè$, ? Xù ¼çä$Ï9÷r& ß$ èq÷ ß»Üø‹±9$# N3Ï9ºE $JR)

Ç̈ÎÈ ûüZBsB Lêäë

آل عمران:۱۷۵

دا خو فقط شیطان وو چې خپل دوستان ئې وېرول، نو له هغوی نه مه وېرېږئ، له ما ووېرېږئ که مؤمنان یاست.

قرآن کریم همدې کس ته چې له کافرانو نه مؤمنان وېروي د شیطان لقب انتخاب کړی. دا یقیناً شیطان دئ چې خپل اولیاء وېروي، د چا چې د

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان سره څه تعلق او رابطه وي او له هغه سره ئې دوستي قائمه کړې وي هغه به د شيطان د تبليغاتو تر تاثير لاندي راځي او په دې ترتيب به شيطان د هغه په زړه کي وېره او خوف راپيدا کوي، شيطان خپل اولياء وېروي يا شيطان د خپلو اولياوو او دوستانو څخه خلک وېروي.

ûüZÏBsB LâZäbÎ Èqè {r ÑèqèB , ? Xù

نو له دوی نه مه وېرېږئ، له مانه ووېرېږئ که ايمان لرئ.

که تاسو په رښتيا پر الله ايمان لرئ نو يوازې له يوه الله نه به وېرېږئ، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه به وېره نه لرئ، کوم تبليغات چي د دښمن په گټه ستاسو په صفوفو کي، د دې لپاره روان دي چي په تاسو کي وېره او خوف راپيدا کړي، د دې تبليغاتو نه به نه متاثره کېږئ، له دښمن نه به وېره نه لرئ، که تاسو رښتيا پر الله ايمان لرئ نو يوازي له مانه ووېرېږئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن د مؤمنانو په شان کي فرمايي:

$YJÛr $]jöz NåÎ bqãâf ÀEÅ $YÒJ& $Çã Nßgqãã 4 $f F?

ÇÊÈ bqàÿZãNß Z¬-‘ $£ÏBr السجده:۱۶

اړخونه ئې د خوب له ځای نه کناره شي، خپل رب له وېرې او طمعې سره رابلي او له هغه څه نه انفاق کوي چي موږ ورروزي کړي.

دلته د مؤمنانو حال بيانوي او فرمايي چي: د شپې له خوائې اړخونه له مضجع او د پرېوتو له ځای نه لري او کناره کېږي، خوب او آرام بستر

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېږدي، د شپې په خلوت کې، د آرام له بستر نه د هغوی اړخونه کناره شي، د عبادت لپاره خلوت شي، خپل رب ته دعاء کوي، د شپې په خلوت کې له بستر نه اوچت شي، خوب او آرام پرېږدي، خپل رب ته په دعاء او د هغه په عبادت کې مصروف شي، "خوفاً و طمعاً: له وېرې او هیلې سره"، له یوې خوا له الله جل جلاله او د هغه له عذاب نه وېرېږي او په همدې خاطر د شپې په زړه کې د الله په عبادت لګیا شي، خوب پرېږدي او له آرام بستر نه کناره شي او له بلې خوا، الله جل جلاله ته طمعه او هیله لري چې د همدې طمعې او هیلې په وجه بستر پرېږدي، د الله په وړاندې ودرېږي او د هغه عبادت کوي.

همدا راز فرمایي:

`Ë A"R $Br «l $Ìò2 ÿÎ Nåæè ì ±ß b& (qã#ä ûïÿ© Èû Ns9&

šÏõã A$Üù @© `Ë = »GÅ$ (qêré ûïÿ© (qçR/ Ÿwr Ètø$

الحدید: ۱۶ ÇÊÏÈ šc qà)Å»ù Nåk÷]ÏiB ×ŽÏW.r Nåæè÷Mn)ù ‰BF{$

آیا مؤمنانو ته هغه وخت نه دئ را رسېدلی چې د الله په ذکر او د حق وینا په نزول سره د دوی زړونه خشوع وکړي؟ (آیا مؤمنان هغې مرحلې ته نه دي رسېدلي چې اوس د الله تعالی د نوم او د قرآن د آیتونو په اورېدو سره د دوی په زړونو کې وېره راولاړه شي، اوس خو باید هغې مرحلې ته رسېدلي وي چې د الله جل شأنه د نامه او د قرآن د حق وینا په اورېدو سره

(c) ketabton.com: The Digital Library
د دوی په زړونو کي خشوع او وېره راپیدا شي)، او د هغو کسانو په څېر نه وي چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی چي زمانه پرې اوږده شوه نو زړونه ئې سخت شول او اکثر د دوی فاسقان دي.

دوی باید د اهل کتابو په څېر نشي چي د زمانې په تېرېدو او د مبارزې په اوږدېدو سره ئې د زړونو لومړنۍ خشوع ختمه شوه، په زړونو کي ئې سختي راپیدا شوه، په ځای د دې چي د زمانې طولاني کېدل د هغوی د مزیدې تربیې او د رشد او کمال باعث شي، له الله جل شأنه سره ئې رابطه مزید ټینګه شي او د الله جل شأنه په ذکر سره ئې په زړونو کي خشوع راپیدا شي او هر څومره چي الهي آیتونه په دوی تلاوت کېږي، د دوی په زړونو کي خشوع او وېره اضافه شي، برعکس د زمانې په تېرېدو او د سفر په اوږدېدو سره، د هغوی د زړونو سخت والی اضافه شوی. دوی ګمان کاوو چي دا لنډ سفر دئ، ډېر ژر به منزل ته رسېږي، شاید په طولاني سفر امتحان نشي، د اوږده سفر په پلی کولو و نه آزمویل شي، مبارزه ئې اوږده نشي او له لوږو ژورو او کړلېچونو سره مخامخ نشي، ګمان ئې کاوه چي سفر لنډدی، ډېر ژر به مقصد ته رسېږو او بیا به فتح او بری وي، په دې خاطر په اخلاص او صداقت او په شور، شوق او نشاط سره لاړل په صفوفو کي ودرېدل، خو چي لږ مبارزه اوږده شوه، سفر اوږد شو او ژر مقصد ته و نه رسېدل، د دې په وجه د هغوی زړونه سخت شول. په کار خو دا وه چي هر څومره په دې مسیر کي زیات درومي، همدومره د دوی رابطه او تعلق له الله جل شأنه سره ټینګېدلی، همدومره په معنوي لحاظ لوړ تللی، د

(c) ketabton.com: The Digital Library
هغوی زیاته تربیه کېدی، ولې برعکس د زمانې د طولاني کېدو په وجه هغوی خپل ابتدایي او د لومړیو شپو او ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د دوی په زړونو کي چي کومه خشوع وه هغه هم ختمه شوه.

زه ډېر داسي کسان گورم چي د دې آیت مصداق دي، په ابتداء کي ډېر په اخلاص سره راوړاندي شول، خو متأسفانه ورو ورو، د دې په ځای چي له فکري، اخلاقي او عملي پلوه ئې ارتقاء په برخه شي او لوړ ولاړ شي، برعکس په شا ولاړل، زړونه ئې سخت شول، سقوط ئې وکړ، او د همدې آیت مصداق شول "فقست قلوبهم"... په ابتداء کي ښه په اخلاص سره لگیا ول، خو څومره چي مبارزه طولاني کېده، د دوی اخلاص کمېدو، هغوی دومره اخلاص او قوي ایمان نه درلود چي په دې طولاني موده کي په خپل حال پاته شي او په فتنو کي صدمه و نه گوري، بلکي اخلاص ئې دومره وو چي د څو شپو ورځو لپاره مقاومت وکولی شي، په دې فکر کي ول چي ښایي په کومه کودتا سره به انقلاب کامیاب شي او دوی ته به ریاستونه او وزارتونه په لاس ورشي، سفر ئې لنډ گڼلو او گمان ئې نه کاوو چي دا مبارزه به دومره اوږده او طولاني شي، په دې خاطر ئې د همغه لومړیو شپو ورځو اخلاص له لاسه ورکړ او د هغو کسانو په څېر شول چي له دوی نه د مخه کتاب ورکړی شوی وو، چي زمانه پرې طولاني شوه، زړونه ئې سخت شول، نه یوازې زړونه ئې سخت شول؛ بلکي د دوی اکثر د فسق مرتکب شول، له حدودو نه ئې تېری وکړ او د الله تعالی له اوامرو ئې بغي او سرغړاوی وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مائدې د سورې په ۴۴ آیت کي هم دا مطلب توضیح شوی، هلته فرمايي:

ûïï%@$šc q§Î Y9$$ kš Éí ßâ ø Öq r " Yv ê $kŽi p1'q ¢9$$ Z9 ø R& $RÎ)

`Ï (qãÿ ó ç õ $ $JÎ ã6ômF $ r bqŠÏ»/9$ r Š$d ûïï%@ (qß=ó

Èö±÷z$ r ¨ $Y9$ (q±÷ ? Ÿ x ù ä!%k à Ïnøã (qçR2 r « $É »FÏ

ª! $A"R& $JÎ Oß ø Ö9© `Br Wx Šî% $YJ0 Ó É/ $«Î (rçd ô@ ?Ÿr

ÇÍÍÈ brãÿ »3 ø9$ Nd 7 Í»9'ré'

یقیناً چي دا تورات مو نازل کړ چي په هغه کي لارښوونه او رڼا ده، په دې سره هم هغو پیغمبرانو یهودانو ته پرېکړي اورولې چي مسلمانان ول او هم خدای پالونکو او علماوو په هغه څه چي د الله له کتابه ئې په حفاظت ګمارل شوي وو او پرې شاهدان ول، نو له خلکو مه وېرېږئ او له ما ووېرېږئ او زما پر آیتونو ناڅیزه بیه مه پېرئ او چا چي په ماانزل الله حکم ونکړ نو همدا دوی کافران دي.

په دې مبارکو آیتونو کي لاندي لارښووني موږ ته شوې:

- تورات یو لارښود الهي کتاب وو چي خلک ئې له تیارو نه ایستل او د نجات او سعادت روښانه لار ئې ورښوده.
- خدای او د ده دین ته منقاد انبیاوو د یهودو تر منځ د دغه کتاب

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطابق پرېکړي کولې.

د یهودو خدای پالو علماوو او مذهبي شخصیتونو هم د دوی ترمنځ د دغه کتاب احکام پلي کول، په خپله هم د دې کتاب ساتونکي او د پلي کولو ئې عملي بېلګي ول، عملاً ورته منقاد ول او د دوی په عملي ژوند باندي دي کتاب داسي سیوری غوړولی وو چي د هر چا تر سترګو کېدو.

تاسو هم باید د مخکنیو انبیاوو او خدای پالو علماوو په څېر عمل وکړئ، د خلکو له وېري او د دنیوي ګټي په طمعه الهي احکام شا ته مه غورځوئ.

څوک چي د الله تعالی له لوري د لېږل شوي کتاب مطابق حکم ونه کړي، کافر دئ، د الله تعالی په نزد ئې د ایمان ادعاء هیڅ اعتبار او وزن نه لري.

په دې آیت کي هم ګورئ چي الله جل شأنه فرمایي: یوازي له ما ووېرېږئ.

همدا راز د التوبه د سورې په ۱۳ آیت او ورپسې په ۱۸آیت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي فرمایي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(c) ketabton.com: The Digital Library

آیا له هغو خلکو سره نه جنګېږئ چي خپلي ژمني ئې ماتې کړې، د پیغمبر د ایستلو هوډ ئې وکړ او د لومړي ځل لپاره ئې له تاسو سره جګړه پیل کړه، آیا له دوی وېرېږئ، نو الله خو د دې زیات وړ دئ چي ترې ووېرېږئ که ایمان لرئ.

همدا راز فرمایي:

P$%&r ÌÅÿ$Ďφ%&r «ı $Î šÆ B#ä ôB «ı $‰É» ¡B ãßèƒ $JRÎ

b& 7Í»9ré& | ¤èù © $wÎ) · ø†ƒ óÓ9r oq4Ÿ2 "9$' A#är oq4Á9$

ÇÊÑÈ šú ïÏ‰FgôJßJø9$`B (#qçRq3

التوبه: ۱۸

یقیناً چي د الله جوماتونه هغه څوک آبادوي چي په الله او د آخرت په ورځ ئې ایمان راوړی، لمونځ ئې وکړ او زکات ئې ورکړ او له الله نه پرته له بل چا و نه وېرېدل، هیله ده دا کسان له مهتدینو څخه وي.

یعني له معنوي پلوه د جوماتونو او مساجدو د اعمارکار هغه خلک کولی شي چي صفات ئې په دې آیت کي ښودل شوی، د جوماتونو ظاهري آبادي او اعمار بېل کار دی او د هدایت له پلوه ئې رغول او اعمار بېل. لکه چي په یوه روایت کي راغلي چي په آخره زمانه کي به جوماتونه په ظاهر کي ښه آباد، مزین او ښایسته وي خو د هدایت له پلوه به خراب او وران وي.

جوماتونه د هدایت له ناحیې هغه څوک آبادولی شي او هغه داعي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله د دين خدمت کولی شي چي د مخکنيو صفاتو ترڅنګ، دا صفت هم ولري چي له الله جل شأنه نه پرته له بل چا ونه وېرېږي. د آيت په پای کي دا وينا چي هيله ده دغه کسان هدايت مندونکي وي، ښيي چي له دغو صفاتو نه علاوه هم داسي څه شته چي د هدايت لپاره ضروري دي، يوازي دغه صفات کفايت نه کوي، پر دغو صفاتو سربېره ځيني داسي پړاوونه شته چي له هغوی نه د تېرېدو په صورت کي دا ثابتېږي چي آيا دوی له هغو کسانو څخه دي چي لار ئې موندلې که نه؟ يوازي دا څو خبرې کافي نه دي، بلکي مزيد څه ته ضرورت شته، چي هغه په ورپسې آيت کي توضيح کېږي، عملي جهاد به دا ثابتوي چي د چا په زړه کي له الله جل شأنه نه وېره ده او څوک په رښتيا هدايت شوی دئ او ايمان لري، په جهاد کي دا معلومېږي، جهاد هغه ملاک او معيار دی چي د هغه په ترڅ کي د چا د ايمان حقانيت او حقيقت څرګندېږي، د جهاد په دوران کي به دا معلومېږي چي څوک په خپل ايمان کي رښتينی دئ او څوک دروغجن، څوک مخلص مؤمن دئ او څوک منافق؟ په همدې خاطر د دغو صفاتو د بيانولو نه وروسته ويل کېږي چي: šú ïÿ‰Fĝ3ß$`Ë ‡(qŖça/ b& 7 Í»9ré#† ¤èù

همدا راز فرمايي:

ǯv̂ĵ #‰n& bö±ø ÿr ¼çRö±ør «! $Ö»=»™Í bqãkáššú ïÏ%©!$

الاحزاب: ٣٩ ÇÌÒÈ $Y7ŠÅm «! $Î/ 4"‘.r ©!$

هغه کسان چي د الله پېغامونه خلکو ته رسوي، "خلکو ته د الهي پيغام د

(c) ketabton.com: The Digital Library

رسولو مسئولیت ورپه غاړه شوی" او ترې وېرېږي او له الله پرته له هیچا نه وېرېږي، او الله د حساب کوونکي په توګه کافي دئ.

د النساء د سورې په ۷۷ آیت کې هم دا مطلب په دې الفاظو توضیح شوی:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] النساء:۷۷

هغو ته دې ونه کتل چې ورته وویل شو: لاسونه مو راتم کړئ، لمونځ وکړئ او زکات ورکړئ، خو کله چې پر دوی جهاد فرض کړی شو نو یوه ډله ئې له خلکو نه داسي وېرېده لکه له الله نه او یا تر دې هم سخته وېره او ویل ئې: اې زمونږ ربه! ولي دې پر مونږ جنګېدل فرض کړل؟ ولي دې تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو؟ ورته ووایه: د دنیا متاع خو وړوکی شی دئ او آخرت غوره دئ، د هغه لپاره چې تقوا ئې غوره کړه او د بځرکي په اندازه به پر تاسو تېری ونشي.

ګورئ چې دلته د هغو کسانو حالت انځور شوی چې ورته ویل شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library
وو: خپل لاسونه راتم کړئ، په دې مرحله کي يوازي دا کار وکړئ چي خپل لاسونه له تېري نه وساتئ، د بل پر حقوقو تېری او تجاوز مه کوئ، يا ترې مقصد دا دئ چي له جنگ نه ځان وساتئ، مطالبه ئې مه کوئ، مه واياست چي ولي د جنگ احکام نه نازلېږي، ترڅو د کافرانو په خلاف وجنگېږو، يعني د بل چا پر حقوقو له تېري او تجاوز نه ځان وژغورئ او له جنگ نه ډډه وکړئ. ښايي دا خطاب هغو کسانو ته متوجه وي چي د قتال د حکم له نازلېدو نه د مخه ئې په لجاجت او اصرار سره ويل: ولي دا فرصتونه له لاسه ورکوو؟ ولي بايد دښمن ته يو قاطع گوزار ورنه کړو؟ ولي وسله وا نه خلو؟ ولي يو انقلابي اقدام ونه کړو؟ د جگړې د مناسب فرصت له را رسېدو نه د مخه ئې د هغې د پيل کولو مطالبه کوله، په دې ئې اصرار کولو، د دې لپاره ئې تبليغات کولو او ويل ئې: ولې يو انقلابي، قاطع او جدي اقدام نه کېږي؟ تر څو به د مسلح جهاد د پيل کېدو نه د مخکني مرحلې مشکلات او ستونزي گالو؟ بايد په يوه قاطع اقدام سره دا مشکلات حل کړو.

يا ئې مقصد دا دی چي په دې مرحله کي د فرد، فرد وظيفه دا ده چي د جگړې په ځای بايد په لمانځه او زکات سره د ځان روزني او تربيې ته توجه وکړي، خو کله چي قتال پرې فرض کړی شو، ناڅاپه د دوی يوه ډله له خلکو داسي وېرېده لکه له الله تعالی نه، د جنگ د حکم له نازلېدو وروسته د دوی حالت داسي شو چي له دښمن نه ئې هومره وېره او خوف وو لکه له الله نه، او تر دې نه هم زياته وېره، له الله جل شأنه نه ئې دومره

(c) ketabton.com: The Digital Library
وېره نه وه لکه له خلکونه، او ویل ئې: اې زموږ ربه! ولې دې جنګ راباندې فرض کړ؟ ولې دې مزید مهلت او فرصت رانه کړ، چې تعداد مو زیات شوی وی، کافي وسائل مو برابر کړی وی، تر اوسه لا موږ هغې مرحلې ته نه یو رسېدلي چې وسلې ته لاس کړو او جنګ شروع کړو!

زموږ روان جهاد هم له دې مرحلې تېر شوی، د جهاد په شروع کې زموږ له ملګرو نه هم ځینو کسانو همداسې تبلیغات کول، ښه مو په یاد دي چې موږ ته ئې ښه ډېر مشکلات راولاړ کړي وو، همدغه الفاظ ئې ویل: لَوْ لا أَخَّرْتَنَا إِلى أَجَلٍ قَرِيبٍ: ولې دې موږ تر یوې نږدې نېټې ونه ځنډولو، ولې موږ ته څه مهلت او فرصت رانه کړی شو، تر څو مو ځان برابر کړی وی، پوره تیاری مو نیولی وی، وسائل مو تهیه کړي وای، دومره ژر مو له کمونستانو سره تصادم او ټکر نه وی راغلی، د سردار داؤد په خلاف مو باید وسله نه وی اوچته کړې، باید څه موده نور مو تربیتي، فکري او فرهنګي کار ته ادامه ورکړې وی، دا په موږ باندې جنګ ولې ژر تحمیل کړی شو. له دې خبرو نه ئې یا مقصد دا وو چې جنګ له خپل مناسب وخت نه د مخه پیل شو، لا موږ کافي فرصت ته ضرورت لرو تر څو د روزنې او تربیې کار تکمیل شي، بیا وسلې ته لاس کړو، او یائې مقصد دا وو چې جنګ ئې له مرګ او استیصال سره مترادف ګڼلو او ګمان ئې کولو چې د جنګ له شروع کېدو سره سم به زموږ استیصال کېږي او له منځه به ځو، جنګ د مرګ سره مترادف ګڼي، نو ځکه وایي: الهي! کاشکې یو څه موده نور دې موږ ته وخت راکړی وی، په دې جنګ سره خو زموږ بنیاد ختمېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library
او د تحریک جرړې قطع کېږي. الله تعالی د دغو خلکو په ځواب کي فرمايي: قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَ الاَخِرَةُ خَيرٌ لِّمَنِ اتَّقَی وَ لا تُظلَمُونَ فَتِيلاً : ورته ووايه: د دنيا متاع قليله او ناڅيزه ده او آخرت د هغه چا لپاره غوره دئ چي تقوی ئې وکړه، او د بڅرکي او تار په اندازه به هم په تاسو ظلم ونه شي.

يعني له دنيوي ژوند او مال و متاع سره ئې مينې په تاسو کي دا وېره راپيدا کړې، له جنګ نه ډډه کوئ او د مزيدې مودې، فرصت او مهلت غوښتنه کوئ، ګمان کوئ چي ښايي وسلې ته د لاس کولو په وجه به له هر څه محروم شئ او مخکني هلي ځلي به مو ضايع شي، د دوی د دغه غلط تصور او انګېرني په ځواب کي ويل شوي چي الله تعالی دا ظلم نه کوي چي ستاسو مخکنۍ هڅي او عملونه ضايع کړي او هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي، ستاسو دا ګمان بې ځايه دئ د جګړې په نتيجه کي به ستاسو ټولي مخکنۍ هلې ځلې هدر شي، دا د اصلاح په لور د دعوت او بلني کوم کار چي تر ننه مو تر سره کړی، ټول به ضايع شي! الله جل شأنه د دوی په ځواب کي فرمايي: نه، د يوه بڅرکي په اندازه به هم په تاسو باندي ظلم ونه شي، تاسو به د خپلو عملونو اجر په مکمل ډول تر لاسه کوئ، په دنيا کي هم او په آخرت کي هم، ډېر کسان له دې وېرې له دښمن سره د روغي جوړي لار غوره کوي چي ګمان کوي د عدم مداهنت او روغي جوړي په صورت کي به د دوی هلې ځلې او قربانۍ ضايع او حبط شي، ډېر کار ئې کړی داسي نه چي ټول ضايع شي، خو الله جل شأنه فرمايي: وَ لا تُظلَمُونَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَتِيلاً، الله جل شأنه انسان ته د ده د عملونو بدله او اجر په دنيا او آخرت کي ورکوي، هر څوک به د خپل عمل مکمل اجر تر لاسه کوي، الله تعالی د هيچا اجر په هيڅ صورت کي نه ضايع کوي.

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په ګڼ شمېر نورو آيتونو کي هم راغلی چي مؤمن بنده به يوازي له الله جل شأنه څخه وېرېږي، لکه چي فرمايي:

... ÇÍÉÈ Èbqç7döî$$sù ‘ »fÎr ... البقره: ۴۰

خاص له مانه ووېرېږئ

... ÇÍÊÈ Èbqà)¨?$$sù ‘ »fÎr ... البقره: ۴۱

خاص له مانه ويره ولرئ.

دا مطلب د يوه روايت په ترڅ کي څومره ښکلی انځور شوی: څوک چي له الله څخه وېرېږي هر څه به له هغه نه وېره ساتي، (الله تعالی به هغه ته هومره هيبت او وقار ورکړي چي د دنيا هر څه به له هغه نه ويره ساتي) او څوک چي له الله څخه نه وېرېږي له هر څه نه به وېرېږي، (له هر څه نه به ئې وېره وي، پر زړه به ئې خوف مسلط وي)، خو چي د الله جل شأنه وېره ئې په زړه کي ځای ونيو، بيا الله جل شأنه ورته هومره وقار او هيبت ورکړی چي هر څه له ده نه وېره ساتي، په دې اړه پيغمبر عليه السلام فرمايي: ما ته په داسي رعب نصرت راکړی شوی چي د يوې مياشتې په فاصلې لري ئې اغېز رسي، هلته هم د دښمن په زړه کي وېره او خوف

(c) ketabton.com: The Digital Library

راپیدا کېږي، څوک چې له الله نه وېره لري، الله دغسي وقار او هیبت ورته ورکړی چې په دومره لري فاصله کي هم د دښمن په زړه کي د هغه وېره او خوف مسلط وي خو چې له الله څخه نه وېرېږي بیا ئې حالت داسي وي لکه چې قرآن فرمایي:

... ø ¡çqb ä@ ¹ø sþ ãõÏÐ المنافقون:۴

هر جگ غږ د ځان په خلاف گڼي.

له هر جگ غږ نه وېرېږی او د ځان په خلاف ئې گڼي.

ولي به یوازي له الله جل شأنه نه وېرېږو؟

انسان یا په خپل مرگ ژوند له بل نه وېرېږي، یا په خپل رزق او روزي او یا په خپل عزت، له هغه چا نه به وېره لري چي گمان وکړي، د ده په مرگ، ژوند او رزق، روزي کي څه اثر لري او کېدی شي له هغه نه د ده عزت ته صدمه ورسېږي او یا د هغه په څنگ کي عزت تر لاسه کړي، یعني په خپل عزت له هغه نه وېره لري.

موږ په دې خاطر یوازي له الله نه وېره لرو چي زموږ د مرگ او ژوند د هغه په اختیار کي دئ، هغه دئ چي موږ ته رزق او روزي راکوي او د عزت او د ذلت فیصله هم د هغه په اختیار کي ده. لکه چي قرآن، د ابراهیم علیه السلام په قصې کي دا مطلب په دې توگه زموږ مخي ته ږدي:

کله چي د ابراهیم علیه السلام قوم د ده په اړه دا فیصله وکړه چي باید وئې وژني او په اور کي ئې وسوزوي، ټول قوم په دې خبره متفق شوی،

(c) ketabton.com: The Digital Library

د هغه د سوزولو لپاره لوی اور بل شوی، منجنيق تيار شوی، د هغه د مرگ د وژلو او سوزولو پرېکړه شوې، موقتاً زندان ته تللی، تر څو په همغه معينه ورځ چي ټول خلک به راغونډ ېږي، په منجنيق کي ئې کښېنوي او په دې لوی اور کي ئې واچوي. قرآن عظيم الشأن له همدغه حالت نه حکايت کوي او فرمايي:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

البقره: ۲۵۸

هغه څوک دي ونه ليد چي له ابراهيم سره ئې په دې خاطر شخړه کوله چي الله ورته پاچاهي ورکړې وه؟ کله چي ابراهيم وويل: زما رب همغه دئ چي ژوندي کول او وژل کوي، وئې ويل: زه يم چي د ژوند مرگ فيصله کوم!! ابراهيم وويل: الله خو لمر له مشرقه راخېژوي ته ئې له مغربه راوله که رښتونی يې، نو هغه چي کافر شوی وو، مبهوت او حيران شو،(څه ئې د ويلو لپاره نه موندل) او الله ظالمان نه هدايت کوي.

گورئ چي په دې مبارک آيت کي دوه څېرې د مخاطب په وړاندي انځور شوې: يوه د هغه چا چي اقتدار مغرور کړی، له الله تعالی نه منکر، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلکو د مرگ او ژوند اختیار ځان ته ورکوي، له یوه موحد او خدای پال انسان سره د دښمنۍ او مخالفت په مورچل کي، او بله ئې د هغه چا چي د همدې مغرور واکمن دربار ته بېول شوی، د مرگ او په اور کي د سوزېدو پرېکړه ئې شوې، خو هغه ډاډه او مطمئن دئ او په همدې حالت کي وايي چي د چا د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي، دا خبره په داسي حال کي کوي چي ټول خلک د ده په وژلو سلا شوي، د دې لپاره راغونډ شوي چي په اور کي د ده غورځولو صحنه په خپلو سترگو وگوري، په دغسي یوه هیبتناک حالت کي نمرود ته وايي: زما رب هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند فیصله د هغه په اختیار کي ده، نه ستاسو په لاس کي، دا د دې خبرې په اړه د ابراهیم علیه السلام د بشپړ او کامل اطمینان او یقین ښودنه کوي چي د خپل مرگ او ژوند په اړه له الله نه پرته له بل چا نه وېره نه لري. کله چي نمرود هغه ته وايي: أَنَا أُحۡیِ وَ أُمِیت: دا زه یم چي د مرگ او ژوند پرېکړه کوم. په روایاتو کي راځي چي نمرود دوه کسان را غواړي، یو د مرگ مستحق دئ هغه ته عفوه کوي او بل بې گناه دئ د هغه د مرگ فیصله کوي، په دې ترتیب ابراهیم علیه السلام ته ښیي چي دا ده وگوره چي د مرگ او ژوند پرېکړه زما په واک کي ده، ابراهیم علیه السلام د ده د ادعا د تردید او د دې خبرې د اثبات لپاره چي د مرگ ژوند فیصله د الله په اختیار کي ده، هغه ته وايي: ... فَإِنَّ اللّٰهَ یَأۡتِی بِالشمۡسِ مِنَ الۡمَشرِقِ فَأۡتِ بِهَا مِنَ الۡمَغۡرِبِ فَبُهِتَ الَّذِی كَفَرَ وَ اللّٰهُ لا یهۡدِی الۡقَوۡمَ الظلِمِینَ*: دا دئ زما رب خو لمر له مشرق نه راپورته کوي ته ئې له مغربه را اوچت کړه که

(c) ketabton.com: The Digital Library

رښتونی يې، نو هغه چي کافر شوی وو حيران شو او الله ظالمان نه هدايت کوي.

ابراهيم عليه السلام په دې استدلال سره، دا خبره ثابتول غواړي چي لکه د لمر په راختو او لوېدو او طلوع او غروب کي چي له الله نه پرته بل هيڅوک هيڅ نوع اغېز نه لري، لکه چي د ورځي او شپې په تلو راتلو کي له الله تعالی پرته هيڅوک داسي نشته چي د هغه اراده څه اثر ولري، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم صرف يو الله کوي، که چاته ژوند وربخښي، هغه ئې وربخښي او که د چا د مرگ فيصله کوي هغه ئې کوي.

قرآن عظيم الشأن په همدې اړه فرمايي:

#Œ] ÏŋĝÏ q÷z \} (qãŠ%r (rãÿ. ûïÏ%©!$ (qçqä3? Ÿw (qãÎ#ä ûïÏ%©!$ $kš‰»¯

$Br (qçÎ$B $B $R‰YÏã (qçŠ. öq© "xâ (qçŠ. #& ÇÚ óÎF$'Î (qçŽ

ª!$ ã‹ÏJãr ¾Çtã ª!$ ŸÍlqè'Î 7Ï9ºŒ ª!$ $Ÿèõ Šî (qèÎ

ÇÊÎÏÈ ×ŽÅÁ/ bqè=Jè? $JÎ

آل عمران: ۱۵۶

اې مؤمنانو! د هغو په څېر مه کېږئ چي کافران شول او د خپلو وروڼو په اړه ئې چي په سفر تللي وو او يا ئې غزا کوله "او هلته يا مړه يا وژل شوي وو" وويل: که زمونږ په خوا کي وی، نه به مړه شوي وو او نه به وژل شوي وو!! تر څو الله دا خبره د دوی په زړونو کي د حسرت لامل وگرځوي، حال دا چي د ژوند، مرگ پرېکړه الله کوي او الله د هغه څه ښه ليدونکی دی چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ئې کوئ.

د دې آيت اساسي مطالب دا دي:

مسلمانان د مرگ او ژوند په اړه له کافرانه تصور نه منع شوي.

که چا مړينه او وژنه، سفر يا غزا ته منسوب کړه او د وژل شوي او مړ شوي خپلوان په اړه ئې وويل: که زمونږ په څنگ کي وی، په غزا کي ئې برخه نه وی اخيستې او په سفر نه وی تللی له مړينې او وژنې نه به خوندي پاتې شوی وو، د ده دا تصور او اعتقاد کافرانه دئ.

د ژوند مرگ پرېکړه يوازې الله کوي.

دا کافرانه تصور له دې نه پرته بل څه نه ده چي په زړونو کي د حسرت باعث شي، په دې حسرت سره الله جل شأنه کافران تعذيبوي.

د انسان کوم کړه وړه چي له همدې کافرانه اعتقاد نه خړوبېږي، که هغه له مرگ نه وېره وي، په جهاد کي برخه نه اخيستل وي او سنگر ته د خپلوانو له لېږلو نه ډډه کول وي، الله په ټولو خبر دی او ستاسو د ټولو عملونو شاهد او ناظر دئ.

همدا راز قرآن عظيم الشأن فرمايي:

Nà6 9 $Br ã M‹Ü ãr ¾Çtã Çú ô F $r Ñ ºq»J¡¡ 9$ã 7 ù ¼ç9 © $bÎ

ÇÊÈ 9Å r Ÿr ê r `Ë ‹ $Âc rß `Ë التوبه:۱۱۶

يقيناً چي د آسمانونو او زمکي واکمني د الله ده، ژوندي کول کوي او وژل (

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ژوند او مرگ پرېکړه د ده له لوري کېږي) او تاسو لره له الله پرته نه کوم ولي شته او نه نصير، (له الله تعالی پرته بل داسي څوک نشته چي ستاسو مرسته او حمايت وکولی شي).

همدا راز فرمايي:

Ẍù& í$gZ9$r è@ø$ ß »=ï-z $ ãr àM‹Üãr ¾Çtã “ï%$ qèr

ÇÑÈ šc qè? المؤمنون: ٨٠

او دی هغه ذات دئ چي د مرگ ژوند پرېکړه کوي، د شپې او ورځي يو په بل پسې راتله هم هغه لره دي "دا کار هم د ده په اختيار کي دئ"، نو آيا تعقل نه کوئ؟!

لکه چي د شپې او ورځي تگ راتگ د ده په اراده ترسره کېږي، همدا راز د مرگ ژوند پرېکړه هم د ده له لوري کېږي، لکه چي د شپې او ورځي په تلو راتلو کي له الله نه پرته د بل هيچا اراده هيڅ ډول اثر او اغېز نه لري، يوه شېبه ئې نه مخکي کولی شي او نه ئې وروسته کولی شي، همدا راز د مرگ او ژوند فيصله هم الله تعالی صادروي او پدې کار کي هم له الله تعالی پرته بل هېڅ شی هيڅ ډول ونډه او اغېز نه لري.

هيڅ نفس نه مري مگر د الله په حکم او اذن سره، او له يوې ټاکل شوې نېټې سره سم. دا نېټه مخکي له مخکي ټاکل شوې او ليکل شوې، هر ژوی په همدغه معينه نېټه د مرگ داعي ته لبيک وايي، خو د الله تعالی په اذن او حکم سره:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Æ Br WS_sB $ŸFï « $bÏϐî ŽÎ Nq߀? b& Ç ÿzï bŸ2 $Br

$kŽÏB ¾ïï¹sç͕Å FŸ$> #q0 šÌã ` Br $kŽÏB ¾ïï¹sç$‹R‰9$> #q0 šÌã

ÇÊÍÈ ûïì͕Å ± 9$“ Ìô Z™r

آل عمران:۱۴۵

او هيڅ نفس ته نه ښايي چي ومري مګر د الله په اذن سره په ليکل شوې ټاکلې نېټې او څوک چي د دنيا اجر غواړي له همدې نه ئې برخه ورکوو او څوک چي د آخرت اجر غواړي له هغه نه ئې برخه ورکوو او ډېر ژر به شکر کوونکو ته غوره بدله ورکړو.

په دې مبارک آيت کي د لاندې سترو سترو خبرو لارښوونه شوې:

د هرچا د مړيني لپاره معينه نېټه ټاکل شوې.

دا خاصه نېټه په خاص کتاب کي ليکل شوې. په داسي کتاب کي چي په هغه کي هيڅ تبديلي نه شي راتلی.

مرګ په همدې ټاکل شوې او ليکلې نېټې راځي خو د الله له اذن او اجازې نه وروسته راځي.

څوک چي د خپلو عملونو دنيايې بدله غواړي نو الله له هغه نه څه ورکړي او څوک چي د اخروي بدلې په لټه کي وي نو الله ئې له هغه نه ورکړي.

د الله شاکر بندګان به ډېر ژر خپل اجر ترلاسه کړي، نه د دوی دنيايي اجر ضايع کېږي او نه اخروي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دې آیت له مخې شاکر بنده هغه دئ چي مرگ ژوند د الله له لوري گڼي او د خپلو عملونو د اخروي بدلې په لټه کي وي.

دا مبارک آیت موږ ته لارښوونه کوي چي د هر ژوي لپاره د مرگ ثابته نېټه ټاکل شوې، او لیکل شوې او بیا په همدغه معینه نېټه کي هم د الله په امر او حکم سره د انسان مرگ تحقق مومي.

همدا راز قرآن عظیم الشأن فرمایي:

`Ë @d Nä ÍŽä ÒÊNà6 ÇŠÜ ÒÊNä%–‘ ÒÊNä)-{ “ Ÿ$ª! $

$Hå 4?»è?r ¼çy»s ßtŠ öÅ« `Ë Näî‹E `Ë @èy` `B Näî!.Žà

ÇÍÉ bqäÎô³ç الروم: ۴۰

الله هغه ذات دئ چي تاسي ئې پیدا کړئ، بیا ئې تاسي ته روزي درکړه، بیا تاسي وژني، بیا مو بېرته راژوندي کوي، آیا ستاسي له شریکانو نه داسي څوک شته چي له دې کارونو نه کوم یو وکړی شي؟! پاکي ده الله لره او هغه لوړ دئ له هغه څه نه چي دوی ئې ورسره شریک گرځوي.

یعني ستاسي په پیدایښت کي، ستاسي په رزق او روزي کي او ستاسو په مرگ او ژوند کي هیڅوک له خدای سره شریک نه دي، الله تعالی له دې عیب نه پاک او له دې نه لوړ دئ چي په دې کارونوکي څوک د ځان شریک ونیسي.

په دې مبارک آیت کي ویل شوي چي په دغو څلورو کارونو کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

هیڅوک او هیڅ څه له الله تعالی سره شریک نه دي، مشرکانو ته ویل شوي چي آیا په خپلو دروغجنو معبودانو کي داسي څوک مومئ چي له دغو کارونو څخه کوم یو وکړی شي، ستاسو په پیدایښت کي، ستاسو په رزق او روزي کي، ستاسو د مرگ په فیصله کي او ستاسو په بیاژوندون کي له الله سره شریک وي؟! سبْحانَهُ وَ تَعَالی عَمّا یُشرِکُونَ: پاکي ده الله لره او اوچت دئ له دې نه چي له هغه سره څوک په الوهیت او ربوبیت کي شریکوي.

په خپل رزق یوازي له الله نه وېره:

لکه چي زموږ د ژوند او د مرگ فیصله یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، واک ئې یوازي له ده سره دئ، او په همدې خاطر موږ په خپل ژوند له هغه نه پرته له بل چا وېره نه لرو او په دې باور یو چي په دې مسئله کي له الله نه پرته د بل چا اراده څه اثر نه لري، په دې خبرې مو کلک یقین دئ، هر مسلمان باید په دې باور وي، په دې کي به شک نه کوي او په هیڅ حالت کي به د هغه په زړه کي د دې خبرې په اړه څه شک او شبهه نه راپیدا کېږي، همدا راز موږ په دې باور لرو چي زموږ د رزق او روزي ضامن او ذمه وار الله تعالی دئ او زموږ د رزق او د روزي انتظام د ده له لوري کېږي، باران د ده په اراده ورېږي او دانه او مېوه د ده په اراده راپیدا کېږي، د همدې لپاره موږ په خپل رزق او روزي هم له یوه الله نه پرته له بل چا څخه نه وېرېږو، دا ځکه چي د رزق او روزي پیدا کولو انتظام صرف د الله جل شأنه په اختیار کي دئ، لکه چي قرآن فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šÆ Ï Nß»Y‰-‘r Ìó 7ÐR Î9ÐÎ$‘Î Nß»Yùqr PŠ#ä Ó_Í/ $Y‰ß. 6)9r

ÇÐÈ WŠÅÒø? $Y)Ïz ô£ÏiB 9ÏYŽ2 4?ã óOßZÙùr Ï M»7ÍÖ9$

الاسراء: ۷۰

او یقیناً چي موږ د آدم اولادې ته کرامت ور په برخه کړ او په وچه (زمکه) او بحر کي مو حمل کړ (د حمل وسایل مو ورته پیدا کړل)، پاکیزه رزق مو ورکړ او دوی ته مو په ډېرو هغو شیانو فضیلت ورکړ چي موږ پیدا کړي.

دا آیت موږ ته لاربنوونه کوي چي الله تعالی انسانانو ته عزت او کرامت ورپه برخه کړ، د دوی لپاره ئې د حمل وسائل پیدا کړل، په وچه کي د آس او اوښ په څېر حیوانات، او د موټرو ګاډو په څېر وسابل، په بحرکي کشتۍ، لکه څنګه چي په بحر کي کشتۍ تړې مراد دئ، همدغسي په وچه کي دا د حمل ټول وسائل ترې مراد دي، د دغو وسایلو اړوند مواد، ضوابط، سنن او قواعد هم الله تعالی پیدا کړي، کوم مواد چي له هغوی نه په استفادې سره انسان موټرې، طیارې او کشتۍ جوړوي، ټول الله تعالی پیدا کړي او په انسان کي له دغو امکاناتو نه د استفادې استعداد هم د الله تعالی پېرزوینه ده، الله تعالی د دوی لپاره د رزق او روزي انتظام هم کړی، په دنیا کي دغه پاکیزه رزق چي تاسو ئې ګورئ، دغه مېوې چي الله ئې د زمکي له مړو اجزاوو، له خټې او خاوري راپیدا کوي، په دومره پاکیزګۍ سره، له ظرافت، لطافت او نظافت سره، ښایسته او خوندور، داسي چي ته ئې له خوند نه لذت اخلې، له بوی او رنګ نه ئې خوند اخلې، هغه ته ئی

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوستکی ور اغوستي او د دې انتظام ئی کړی چي پاک او ستره وي، الله جل شأنه د د وی لپاره د داسی پاک رزق او روزي انتظام وکړ، دوی ته ئې پر ډیرو هغو مخلوقاتو فضیلت ورکړی چي الله تعالی پیدا کړي، له هره پلوه ئې دوی ته فضیلت ورکړ: د صورت له پلوه، د عقل او پوهې له پلوه، د ګڼ شمېر استعدادونو له ناحیې، دا چي هغه ئې په زمکه کي خپل خلیفه وګرځولو، د دنیا هر څه ئې هغه ته مسخر کړل، د زمکي او آسمانونو هر څه د هغه په خدمت کي دي او الله جل شأنه ده ته رام او مسخر کړي او په دې ترتیب ئې د ټولو مخلوقاتو په نسبت دوی ته فضیلت او لوړوالی ورکړی.

همدا راز الله جل شأنه فرمايي:

ã † Î (qÚ©@/ ¼ç%é 7 ¡ B& b] ôBãä “ Ï%$#‹» d ôB&

ÇÈ Aqãr الملک: ۲۱

آ به څوک وي چي روزي درکړي، که دی خپله روزي وسپموي؟! بلکې دوی ټېنګار کوي، سرکښی کي او (له حق نه) په تېښتې کي.

یعني که الله تعالی خپل رزق له تاسو وسپموي هغه به څوک وي چي تاسو ته رزق درکړي؟ که الله جل شأنه خپل رزق بندکړي، باران و نه وروي، لمر راونه خېژوي چي زمکي ته رڼا او تودوخه ورکړي، له زمکي نه دانه او مېوه راشنه نه کړي، دا بادونه چي د نباتاتو د القاح وسیله ده ونه خوځوي او دا د رزق او د روزي ټول وسائل چي تاسو ئې په دې عالم کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ، که الله جل شانه دا ټول ختم کړي یا ئې کار متوقف کړي، هغه څوک دئ چې بیا تاسو ته رزق او روزي درکړي؟ د سرغړاوي او له حقیقت نه د کرکې او تېښتې په وجه هغوی له دغو حقایقو نه مخ اړوي، که داسې نه وي، نو دوی دې ووایي چې که الله تعالی خپل رزق او روزي متوقف کړي، هغه څوک دئ چې له ده پرته تاسو ته رزق او روزي درکړی شي؟

همدا راز فرمایي:

qèdr Nä$fÎr $gèãö ª! $ $g%ó @Üt8 ž v p/#Š `ìB ûÉ(Y2 r

ÇÏÈ ãΊèĸ$B‹Ü ¡ 9$ العنکبوت: ۶۰

او څومره ډېرې خزندې چې خپل رزق په شا نه وړي، خدای ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم او هغه اورېدونکی پوه ذات دئ.

د زمکې پر سر څومره حیوانات داسې دي چې د خپل رزق او روزي پېټی په اوږو نه وړي، باغ او پټی نه لري، ګودام او ذخېره نه لري، د سبا لپاره څه نه ذخیره کوي، د خپل رزق او د روزي پېټی په اوږو نه وړي، الله ورته رزق ورکوي، همداسې ئې تاسو ته هم درکوي، دا ځکه چې الله تعالی اورېدونکی او علیم دئ، د بنده دعاء د حال او قال په ژبه اوري، په اړتیاوو ئې پوه دئ.

په دنیا کې دومره ژوي شته چې که ټول په شلو برخو ووېشو، نولس۱۹ برخې ئې په اوبو کې دي او یوه برخه ئې په وچه کې، او د دې یوې برخې نه یو وړوکی جزء انسانان دي، انسانان د دې شلمې برخې نه یوه

(c) ketabton.com: The Digital Library
وړه برخه ده، له دې نه تاسو د ژوو شمېر معلومولی شئ، دغو ټولو ژوو ته رزاق خدای رزق او روزي ورکوي. داسي حیوانات هم شته چي هر يو ئې، هره ورځ، د يوه کلي په اندازه رزق ته ضرورت لري، په بحرونو او ځنګلونو کي داسي ستر ستر حیوانات شته چي هر يو د يوه کلي په اندازه روزي ته، په يوه وخت کي ضرورت لري، خو نه تجارت کوي، نه پټي کري، نه د خپل رزق او روزي پېټي په اوږو وړي او نه د سبا لپاره څه ذخيره کوي، الله تعالی ورته رزق ورکوي او تاسو ته هم. او الله تعالی د دعاګانو اورېدونکی او د انسان په احتیاجاتو او اړتیاوو پوه دئ، په دې هم پوهېږي چي څنګه هغه ته رزق او روزي ورکړي او د رزق او روزي انتظام ئي څنګه وکړي.

پیغمبر علیه السلام په دې اړه فرمايي:

خدای له دريو کسانو سره مرسته په خپله ذمه اخيستې:

- هغه ځوان چي د عفاف لپاره د نکاح اراده کوي.
- هغه مريي چي د آزادۍ لپاره له خپل آقا سره مکاتبه کوي.
- او هغه مجاهد چي د الله په لاره کي د جهاد لپاره ملا تړي.

پیغمبر علیه السلام فرمايي: که تاسو له الله تعالی نه داسي وېرېږئ لکه چي له هغه سره ښايي، نو تاسو ته به داسي رزق او روزي درکړي لکه مرغانو ته چي ئې ورکوي، سهار تش نس له خپلو کورونو وځي او ماښام ډک نس خپلو کورونو ته بېرته راستنېږي.

قرآن فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

Ÿw ß‰ øm ôÏB ÛßöÏr ÇÌÈ %[`•øC ¼ã©@èþt ©!$# È,Gƒ `Br ...

¾ÍÌB àÎ/ ©!$# bÎ) 4 ÿçmç7ó¡ym qßgù «!$’?ã ö@©.uqGƒ `Br 4 Ü=ÅFøt

ÇÌÈ #Y‘ô‰s% &äó« Èe@ä3Ï9 ª!$# Ÿ@yèy_ ô‰s%

الطلاق:۲-۳

څوک چي له الله وېرېږي او د تقوى لار غوره كوي، له ستونزو او كړاوونو نه د وتلو لار به ورته پرانېزي او له هغه لارې به رزق او روزي وركړي چي گمان ئې هم نه كوي "په خيال كي ئې هم نه گرځي او تصور ئې هم نشي كولى" او څوک چي پر الله توكل وكړي نو هغه ورته كافي دئ، يقيناً چي الله خپل كار ته رسېدونكى دئ، بې شكه چي الله د هر كار لپاره حد او نېټه ټاكلې ده.

همدا راز فرمايي:

§ ô‰s9$# •¤‚y™r Úö‘F{$# Ntqº»J¡¡9$# ,n=y{ ô`B NßgFø™ ûÈõs9r

ÇÏÊÈ bqä3sù÷sãƒ 4’¯Tr'sù (ª!$# £`ä9qà)u‹s9 (tyJ)s9$#

العنكبوت:۶۱

كه ئې وپوښتې چي آسمانونه او زمكه چا پيدا كړي، او لمر سپوږمۍ چا مسخر كړې، حتماً به وايي: الله، نو څنگه دوكه كېږي؟!

يعني د رزق او روزي اصلي اسباب خو آسمان دئ چي اوبه ترې راورېږي او زمكه ده چي دانه او مېوه ترې راشنه كېږي، كه له دوى پوښتنه وكړې چي دا زمكه او آسمانونه چا پيدا كړي؟ دا لمر او سپوږمۍ

(c) ketabton.com: The Digital Library

چا مسخر کړي؟ شپه او ورځ چي د رزق او روزي د پيدا کېدو باعث ګرځي د چا په اراده ځي راځي؟ لمر د ورځي علامه او سپوږمۍ د شپې علامه ده، دا دواړه د رزق په پيدا کېدو کي اساسي ونډه لري، که دا نه وی نو نه به په زمکه کي بوټي وو، نه ونه، نه حيوان او نه انسان، د دوی ځواب به څه وي؟ حتماً به وايي چي دا هر څه د الله تعالی په اراده ترسره کېږي، له دې پرته بل ځواب نه لري، نو څنګه او له کومه ځايه دوکه کېږي؟! د دوی د دوکه کېدو او بې لاري کېدو عامل څه دئ؟"

همدا راز وروسته فرمايي:

èâÎ ©$bÎ ÿä âÄ)ø/r ¾ÍÏ$7Ïã ôÏB â!$±o ` Jï -ÝôÇ$Ý Ÿöó ª!$

ÇÏËÈ ÒOŠÎæ äóÓ« العنکبوت:۶۲

دا الله دئ چي له خپلو بندګانو نه هر چا ته چي وغواړي په رزق او روزي کي ورته وسعت، بسط او پراخوالی ورکوي او چا ته ئې چي خوښه وي ورته تنګوي ئې، "رزق ئې ورته محدود کړي" يقيناً چي الله په هر څه ښه پوه دئ، "په دې ښه پوهيږي چي د انسان خير او مصلحت په څه کي دئ، دا پرېکړه د الهي علم له مخي کېږي، که چا ته پراخ رزق ورکوي، عليم الله په دې پوهېږي چي خير په همدې کي دئ او که په چا ئې محدودوي او د رزق له محدوديت او تنګوالي سره ئې مخامخ کوي، دا هم د عليم الله فيصله ده، حتماً په دې کي يو مصلحت مضمر دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

. `B Ú óR $ïî $ŠÎn 'ù £$B ä$J¡ 9$šÆ B A"R `B OçFø™ ûí!r

bqè=É)÷ètƒ Ÿw öNèdçŽsYò2 &r ö@t/ 4 ¬! ߉ôJysø9$# È@è% 4 ª! $£`9qà)u‹s9 $ygÏ?öqtB ω÷èt/

ÇÏÌÈ العنکبوت:۶۳

که هغوی وپوښتې چي له آسمانه اوبه چا نازلي کړې چي زمکه له خپل مرګ نه وروسته بیا پرې راژوندۍ کوي؟ حتماً به ووایي چي الله،ووایه چي ستاینې ټولي الله لره دي خو د دوی ډېری نه پوهیږي.

آیا څوک دې پوښتني ته له دې پرته بل ځواب موندلی شي؟ پرته له دې چي اعتراف وکړي چي دا کار الله تعالی کوي، له آسمانه اوبه نازلوي او مړه زمکه پرې ژوندۍ کوي، بل څه ځواب لري؟

عزت او ذلت د الله په اختیار کي دئ:

لکه چي زموږ د مرګ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي او په همدې خاطر باید په خپل مرګ او ژوند یوازي له الله تعالی نه ووېرېږو او لکه څنګه چي زموږ د رزق او روزي اختیار د الله تعالی په لاس کي دئ او په همدې خاطر باید په خپل رزق او روزي یوازې له الله تعالی ووېرېږو، همدا راز د انسان د عزت او ذلت پرېکړه هم یوازي د الله تعالی له لوري کېږي، د همدې لپاره باید عزت د ده په خوا کي ولټوو او په خپل عزت هم صرف له الله تعالی نه ووېرېږو.

قرآن په دې اړه فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

ÇÚ õŖ $’Î `Br ÏÑ ºq»J¡ 9$’Î `B ¼ïç9 ‰ã ó„ ©$žc &•? Ó9&

žxÏŸ2 r •> ‡r$!$r ãf ±9$r ãÅ$7ůø$r ãqã Z9$r ãJ)$r ß§ ð±9$r

`Ë ¼ïç9 $Jù ª! $Çĺç `Br Ü>#‹ èø$ï ø ã ¨,m î•Ï.r Ä $Z9$`Ë

ÇÑÈ ã$±„ $B ã@èøƒ ©$bÎ Bè$

الحج: ۱۸

نه ګورې چي الله ته ټول هغه څه سجده کوي چي په آسمانونو او زمکي کي دي، لمر، سپوږمۍ، ستوري، غرونه، ونې، حيوانات او له خلکو نه ډېر ئې، او په ډېرو ئې عذاب محقق شوی، او الله چي د چا سپکاوی او اهانت وکړي نو هغه هيڅ عزت ورکوونکی نه لري، "هيڅوک اکرام او عزت نشي ورکولی"، يقيناً الله چي څه وغواړي هغه کوي.

هو؛ د زمکي او آسمانونو هر څه الله تعالی ته منقاد دي، هر څه به د هغه چا ملاتړ کوي چي خپل رب ته مطيع وي، هر څه به ئې درناوی کوي، او که هغه له خپل رب نه مخ واړوي، الله تعالی به ئې سپک او ذليل کړي، داسي څوک به ونه مومي چي ده ته عزت ورکړي؟ په خپلو سترګو ګورو چي ډېر ځله، يوه معمولي خبره، د يوه داسي انسان چي په قوم کي ډېر منلی، مخور او با عزته وي، داسي سپک کړي او عزت ئې داسي ختم کړي چي هر څوک ورته په سپکه سترګه ګوري، هيڅوک د ده په څنګ کي ودريدو ته تيار نه وي، يقيناً الله تعالی چي څوک سپک او ذليل کړي، په دنيا کي به داسي څوک پيدا نه کړي چي هغه ته عزت ورکړي، په ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library

عالم کي به داسي څوک او څه ونه مومي چي له سپکاوي ئې وژغوري او عزت ورپه برخه کړي.

š• ùß%äí\?r ãt±@ `B š• ùß%’Îsê Å ùß% 7 Î»B Oß~9$Éè

4?ã 7 R) ţö, ß$8Ï‰Šî ãt±@ `B ‘AÉêr ãt±@ `B “Ïêr ãt±@ `ßB

ÇËÈ Ö#Ï‰ ãó« Éä

آل عمران:۲۶

ووايه: اې باري ربه! د واکمنۍ واکداره! دا ته يې چي چا ته وغواړې واکمني ورکوې او له چا نه چي وغواړې د واکمنۍ "جامه" بېرته باسې، چي چا ته وغواړې عزت ورکوې او چي څوک وغواړې سپکوې ئې، ښېګڼه ټوله ستا په لاس کي ده، بې شکه چي ته په هر څه قادر يې.

ته د ملک مالک يې، دلته ستا حکم نافذ دئ، هر څه ستا په اراده ترسره کېږي، دا ته يې چي چا ته وغواړې اقتدار ورکوې، چي څوک وغواړې د اقتدار تخت او تاج ئې نسکوروې، له سپکاوي او ذلت سره ئې مخامخ کوې، چي چاته وغواړې عزت ورکوې، چي څوک وغواړي سپکوې ئې، ښېګڼي ټولي ستا په لاس کي دي، ستا په هري پرېکړي کي خير مضمر دئ، ته په هر کار قدير او توانا يې.

د منافقانو په باب چي له الله نه پرته د بل چا په څنګ کي عزت لټوي، او ځَي د کافرانو په څنګ کي ودرېږي په دې طمعه هلته به عزت تر لاسه کړي، فرمايي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc qãGǫ& ûüŽBs3$ÈrŠ `Ë äŠÏ+& ûïÍÿ»3$brä Ï, Ff ûïÿ%$

Çİ ÌÈ $ŸŠÏd ! o"ÏÈ$Sbfû o"ÏÈ$Sa%Yã النساء:۱۳۹

همغو ته چي له مؤمنانو نه پرته کافران په دوستۍ نیسي، آیا د دوی خوا ته عزت لټوي؟ نو عزت خو ټول الله لره دئ.

دا منافقین له کافرانو سره دوستي کوي، گمان او انتظار ئې دا دئ چي د کافرانو تر څنگ به عزت تر لاسه کړي، په دې نه پوهېږي چي په منافقت او دښمن ته په تسلیمېدو سره خپل موجود عزت او اعتبار هم له لاسه ورکوي، په دې نه پوهېږي چي د عزت پرېکړه الله تعالی کوي، عزت له ایمان نه پرته له بلي لاري نه شي ترلاسه کېدی، یوازي د الله مؤمن او صالح بنده د واقعي عزت خاوند دئ، منافق د هر چا له نظره سپک، ذلیل او بې اعتباره وي، هرڅوک ئې یوه بې اعتباره وسله گڼي، هیڅوک د یوه مطمئن دوست په سترگه ورته نه گوري.

له دې آیت نه معلومېږي چي له کافرانو سره دوستي او ملگرتیا د نفاق نښه ده، منافق د عزت په طمع دا کار کوي او هغه وخت ئې کوي چي دښمن ورته قوي او مسلمانان ورته ضعیف معلوم شي.

هسي دا منافقین غولېدلي چي د کافرانو په ملگرتیا کي عزت لټوي، د هغوی څنگ ته درومي، له هغوی سره معاهدې کوي، هغوی د اولیاوو او دوستانو په توگه نیسي، په دې طمعه چي د هغوی په څنگ کي به عزت تر لاسه کړي، خو یقیناً چي عزت صرف الله سره دئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا راز فرمايي:

Ü kÖ9$Dî3%$%èÁ ƒ Ìøj $è‹Ïd æ!$%T ù o"è%$%ƒÌãb%. `B

Ò #‹ ã Nç Ñ $«Å¡ 9$brã3ô ƒ ` ƒÏ%©!$r ¼çãùö ƒ %Î ¨Á 9$ã@Jè%$r

ÇÊÉÈ âqç ƒ qèd 7 Í»9`ré&Br %Ó ƒ ‰© فاطر:۱۰

څوک چي عزت غواړي (په دې دي پوه وي چي) يقيناً عزت ټول د الله دئ، د هغه لوري ته پاکي کلمې لوړي درومي او صالح عمل لوړوي او هغه کسان چي (د عزت لاس ته راوړلو لپاره) له بدو نه د تدبير په توگه کار اخلي (سيئات د مکر او تدبير په توگه کاروي) دوی ته شديد عذاب دئ او د دغو کسانو بد مکر تباه کېدونکي دئ.

دلته د عزت دوه عوامل په گوته کوي:

۱ - پاک قول چي د الله تعالی لوري ته د لوړېدو مجال تر لاسه کوي.

۲ - او صالح عمل چي الله تعالی رفعت او لوړوالی ورکوي.

يعني: يا ښه افکار، نېکه او غوره عقيده د دې باعث کېږي چي انسان عزت تر لاسه کړي او يا صالح عمل، ځکه الله جل شأنه دا دواړه اوچتوي، پاکي خبرې د الله په لوري اوچتې درومي، او دا صالح عمل دی چي الله ورته رفعت او اوچت والی ورکوي. وَ الَّذِينَ يَمۡكُرُونَ السيِّئَاتِ: او هغه چي له سيئاتو نه د تدبير او مکر په توگه کار اخلي، مکر پټ تدبير ته وايي، يعني دوی له بدو عملونو نه د مکر په توگه استفاده کوي او له دې لاري غواړي

(c) ketabton.com: The Digital Library

عزت تر لاسه کړي، لهُمۡ عَذَابٌ شدِيدٌ وَ مَکرُ أُولَئِک هُوَ يبورُ : د دوی د تمنا او طمعي برعکس دوی ته شديد الهي عذاب په انتظار کي دئ او د دغو کسانو همدا بد مکر په خپله تباه کېدونکی او بې نتيجې پاته کېدونکی دئ، الله جل شأنه به هيڅ نتيجه پرې مرتب نه کړي.

دلته عزت ته د رسېدلو دوه لارې په ګوته شوي:

يوه هغه چي عزت ته د رسېدو لپاره له سيئاتو نه د تدبير په توګه کار اخيستل کېږي، ناروا تدبيرونه د داسي وسيلې په توګه کارول کېږي چي خاوند ئې عزت ته ورسوي، له حرامو لارو رزق او روزي تر لاسه کوي او په حرام مال او دولت ترلاسه شوی نوم او په ټولني کي خپل کاذب اعتبار حقيقي عزت ګڼي، ظالمو حکامو ته به سرټيټ کړي، هڅه به ئې دا وي د غوړه مالۍ له لاري حکامو او د اقتدار خاوندانو ته ځان نږدې کړي او له دې لاري عزت تر لاسه کړي، له نورو ناروا او ناجائزو لارو عزت ته د رسېدو هڅه کوي، خو الله تعالی د دوی په اړه فرمايي چي د دوی د هڅو پايله عزت نه بلکي شديد الهي عذاب دئ، دا مکر او تدبير به ئې شنډ او بې نتيجې پاته شي او هيڅکله به له دې لاري خپلو موخو ته ونه رسېږي.

او بله ئې د صالح عمل، غوره کلام او نېکي عقيدې له لارې الله تعالی ته نږدېوالی او عزت تر لاسه کول دي، الله تعالی د دې ضامن دئ چي څوک دا لار غوره کړي عزت او درناوی به ورپه برخه کوي.

په دې ترتيب تاسو وليدل چي قرآن خپل مخاطب ته بلنه ورکوي چي يوازي له الله تعالی وېره ولري، هم په خپل مرګ او ژوند، هم په خپل رزق

(c) ketabton.com: The Digital Library

او روزي او هم په عزت او درناوي، دا هغه شيان دي چي انسان ته تر هر څه زيات ارزښت لري، پرېږدي، ډېر ځله ئې وېره له هغه چا وي چي نه ئې ورکولی شي او نه ئې ترې اخيستلی شي، د دې پر ځای چي په دې اړه ئې وېره يوازي د دغو شيانو له حقيقي مالک او هغه ذات څخه وي چي په ده ئې پېرزو کړي، برعکس له هغه څه پرې وېرېږي چي نه ئې ده ته ورکړي او نه ئې له ده اخيستی شي، په دې توګه ئې د ماسوی الله وېره او خوف زړه ته لار پيدا کړي، خو تا د قرآن په ګڼ شمېر آيتونو کي وليدل چي درته وايي: له خپل هغه رب نه ووېرېږه چي د آسمانونو او د زمکي پالونکی او ساتونکی دئ، رحمت ئې بې انتهاء او بې پايه دئ، هغه د دې عالم مالک او حاکم دئ، دلته د هغه اراده نافذه ده، هر څه د هغه په وړاندي محکوم دي، په دې خاطر به ته نه په خپل مرګ او ژوند له الله تعالی پرته له بل چا وېره لرې، نه په خپل رزق او روزي او نه په خپل عزت او کرامت.

په الله باندي توکل

په الله باندي د ايمان بله غوښتنه دا ده چي انسان به په الله توکل کوي، خو بايد پوه شو چي د توکل معنی څه ده؟ په الله تعالی باندي توکل يعني څه؟ آيا د توکل دا تعبير سم دئ چي له کار نه لاس واخلو، په کارونو کي تدبير او احتياط پرېږدو او هر څه الله تعالی ته حواله کړو؟ متأسفانه ځيني خلک توکل په همدې معنی نيسي، هغه د تدبير او احتياط منافي ګڼي، ځيني لټي، بې احتياطي، بې تدبيري، بې اعتنايي، تساهل، د مسئوليت عدم

(c) ketabton.com: The Digital Library
احساس او خپلو وجائبو او مسئولیتونو ته اهتمام نه کول د توکل په نامه یادوي، په داسي حال کي چي دا د توکل ډېر ناسم او غلط تعبیر دئ.

که تاسو قرآن ته مراجعه وکړئ دې ته به متوجه شئ چي د قرآن له نظره توکل د عمل کوونکو صفت دئ، قرآن توکل د یوه مؤمن عامل او با ایمانه عمل کوونکی انسان خصوصیت او صفت ګڼي، توکل دې ته وایي چي ته د احکامو او وجائبو د تعمیل لپاره اوچت شې او د دې لپاره ملا وتړې چي خپل مسئولیتونه تر سره کړې ، خو د نتائجو په اړه ډاډه او مطمئن وې، د دې پروا نه لرې چي په دې باندي به څه نتائج مرتب کېږي، له دې ناحیې ډاډه او مطمئن یې چي الله تعالی ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، د خپلو کړو وړو نتائج الله تعالی ته حواله کوې ، الله جل شأنه د وکیل په توګه نیسې او له نتائجو نه په دې خاطر مطمئن او ډاډه یې چي الله ستا وکیل دئ، هغه د هیڅ بنده اجر نه ضایع کوي، دې ته توکل وایي.

دا توکل نه دئ چي ته تدبیر، احتیاط او دقت پرېږدې او ووایې چي ما پر الله توکل کړی!! پیغمبر علیه السلام تر ټولو ستر متوکل وو، خو هغه په جنګ کي زره اغوسته، چي کله به جنګ ستر او شدید وو نو دوه زرې به ئې اغوستې، پهره دار ئې درلود، هغه به په جنګ کي ټول امنیتي تدابیر نیول، صفوف به ئې منظم کول، هر چاته به ئې خپله موضع ښودله، له کوم لوري به چي د دښمن د حملې احتمال وو، هلته به ئې فوځ ځای په ځای کولو، ټول امنیتي تدابیر به ئې نیول، له دې وروسته به ئې پر الله توکل او بروسه کوله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

توکل دې ته وايي چي ته خپله وجيبه او مسئوليت ترسره کوې، له نتائجو ډاډه او مطمئن يې، هغه الله تعالى ته حواله کوې او الله جل شأنه د وکيل په توګه نيسې.

لکه چي قرآن فرمايي:

ÇÎÈ bqè©q/ bÍi 4ãr ãrq¹ `fi‰ÇÎÈ û,ÎÜ»è©Ãô Nèi ...

العنکبوت: ۵۸-۵۹

د عمل کوونکو اجر ډېر غوره دئ، هغه عمل کوونکي چي صبر ئې وکړ او په خپل رب توکل کوي.

دا نېک اجر او غوره بدله به هغه څوک تر لاسه کوي چي په نيمايي لاره کي بې حوصلې او بې صبره نشي، شکوه او شکايت و نه کړي، کله چي له ستونزو او کړاوونو سره مخامخ شي نادم او پښېمانه نشي، شکوه او شکايت ونه کړي، بلکي صبر کوي، او هغه چي له نتائجو نه هم ډاډه او مطمئن وي، نتائج الله ته حواله کوي او په الله توکل کوي. ګورئ چي توکل د عامل صفت دئ، د بې عمله صفت نه دئ، خو ځيني متوکل هغه بې عمله کس ګڼي چي عمل نه کوي، خپل مسئوليت نه ترسره کوي، خپل وجائب نه ادا کوي او صرف په خوله وايي چي په الله مي توکل دئ.

توکل داسي وګڼئ: الله تعالى مسلمانان په دې مکلف کړي چي که د دښمن شمېر تر دوی دوه ځله زيات وي، مقابله به ئې کوي، دښمن ته به شا نه اړوي او له ميدانه به نه تښتي، که ته د دغه الهي حکم مطابق د يوه داسي ځواکمن دښمن مخي ته ودرېږې او مقابلې ته ئې ملا تړې چي ستا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه برابره دئ، د ښتي د پايلو په اړه هيڅ انديښنه نه لرې، نتايج خپل رب ته حواله کوې او په ډاډه او مطمئن زړه د دښمن مقابله کوې، دې ته توکل وايي. ته څکه د داسي دښمن مقابلې ته ملا تړې چي د الله تعالی په دې وينا دي باور دئ چي فرمايي: که څه هم د کافرانو شمېر، ستاسو په نسبت لس چنده وي، تاسو به غالب ياست، ته په دې باور لرې، د لس چنده لښکر سره مخامخ يې، د هغه مقابله کوې او له خپلي کاميابۍ او فتحې نه ډاډه او مطمئن يې، د توکل حقيقي معنی همدا ده. يعني توکل د بې عملو صفت نه دئ؛ بلکي د عمل کوونکو صفت دئ.

د احد په جنگ کي، ځينو کسانو غوښتل چي بې زړه توب وکړي، په هغو کي جبن، وېره او بې همتي راپيدا شوه، د پيغمبر عليه السلام او د مسلمانانو لښکر ئې يوازي پرېښود او بېرته په شا وگرځېدل، په ځينو نورو کي د دوی په شا تگ تشويش راپيدا کړ، غوښتل ئې هغوی هم بې زړه توب وکړي، قرآن په دې اړه فرمايي:

«I $’?ãr $Käïr ª!$r Ẍ ±ÿ? b& Nà6 ŸÏB È$Gÿí$Ô M±d ô)

ÇÊËÈ bqä̈Bsß̈ÜÆ@qG̈ù آل عمران:۱۲۲

کله چي ستاسو دوو قبيلو د بې زړه توب قصد وکړ، په داسي حال کي چي الله ئې ولي او مرستندوی وو او مؤمنان خو بايد پر الله توکل وکړي.

دا همغه دوه قبيلې، بنو حارثه او بنو سلمه دي چي د ابی بن سلول او د ده د ملگرو له ستنېدو وروسته نږدې وه بې همتي وکړي او له جگړي په شا شي. د

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوی په اړه ویل شوي چي بې همتي ورته مناسبه نه وه، د چا چي الله مولا او مل وي؛ ولي به بې همتي کوي، له مؤمنانو سره خو دا ښايي چي تل او په هر حالت کي ئې پر خپل خدای توکل او بروسه وي او د دښمن له زور ځواک نه ونه وېرېږي.

ګورئ چي دلته هم په ډېر تأکید او پرېکنده توګه ویل شوي چي د ایمان یوه تقاضا دا ده چي مؤمن به پر خپل رب توکل کوي، د ایمان له هر مدعي نه د ایمان غوښتنه دا ده چي پر الله به توکل او بروسه کوي.

همدا راز فرمایي:

«I $ ’ ?ãr $Z99ÿB qèl $Z9 ª! $|=FŸ2 $B ǎvÎ $Z;‹Å ã ` 9©@è

ÇÎÈ šc qãBsÛßJø9$# È ž2 qG uù

التوبه: ۵۱

(ورته) ووایه: له هغه څه پرته چي الله راته لیکلي هیڅ مصیبت نه رارسي، هغه مو مولا دئ، او مؤمنان باید پر الله توکل وکړي.

یعني د کافرانو د ګواښونو په وړاندي به ستا ځواب دا وي:` 9©

$Z9 ª! $|=FŸ2 $B ǎvÎ $Z;‹Å ã: له هغه څه پرته چي الله تعالی راته لیکلي او مخکي ئې راته مقدر کړي، بل هیڅ مصیبت نه رارسېږي، دا ستا د عقیدې او ایمان یوه برخه ده چي باور وکړې هیڅ مصیبت نه دررسېږي؛ مګر هغه چي تا الله تعالی تا ته له مخکي نه مقدر کړي. دوهمه برخه ئې دا ده چي ته به پدې خبرې باور لرې چي الله ستا مولا دئ، هغه به تا یوازي نه پرېږدي، هغه به ستا هلي ځلي نه ضایع کوي، تا به د دښمن په

(c) ketabton.com: The Digital Library

وړاندي په میدان کي یوازي نه پرېږدي. او درېیمه خبره دا ده چي مؤمنان بايد پر الله توکل وکړي. وَ عَلى اللّهِ فَلْيَتَوَكلِ الْمُؤْمِنُونَ .

زموږ بروسه او اعتماد په الله دئ، دا ځکه چي موږ ایمان لرو او د ایمان تقاضا دا ده چي انسان به په الله بروسه کوي.

د دې مبارک آیت مهمي لارښووني دا دي:

- د الله تعالی له اذن نه پرته هیڅا ته کوم مصیبت نه رسېږي.
- انسان ته یوازي هغه مصیبت وررسېږي چي له مخکي نه هغه ته مقدر او د ده په تقدیر پاڼې کي لیکل شوی.
- دا مقدرات نه بدلېږي.
- او دا چي الله زموږ مولا او چاره گر دئ، موږ به یوازې نه پرېږدي، په هره پرېکړه او فیصله کي ئې زموږ لپاره خیر مضمر دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ او هر څه د هغه په اراده کېږي، که په موقتي توگه له ماتې سره مخامخ کېږو، زموږ خیر په همدې کي مضمر دئ او که فتح او غلبه را په برخه کړي خیر په همدې کي دئ، دا ځکه چي الله زموږ مولا دئ.
- او دا چي د ایمان خاوندان باید پر الله تعالی باندي توکل وکړي، له نتائجو نه مطمئن وي، کار به الله ته حواله کوي او له دې نه به ډاډه وي چي الله جل شأنه به په هغه باندي نېک نتائج مرتب کوي.

د مائدې په سوره کي دې مطلب ته داسي اشاره شوې:

ãÍÏä (qèì Š$JÍÏã ª! $Nèä& šc qè$/† ûîïÏ% ‘$`Ë ÈËX ã ‘ A$%

(c) ketabton.com: The Digital Library

bĵ {þè©qGù « ‚ $ ’ ?ãr bqĉ» î ÑãRfù ¢qßèqù Š #Œfù ŠU $6ß$

Çẗ Ë ÛüZB÷B Oçÿä المائده: ۲۳

له هغو چي وېرېدل، دوو سړيو ئې چي الله پرې پېرزوينه کړې وه، وويل: له دروازې پرې ورننوځئ، نو کله هم چي ورننوتئ تاسو به بريالي وئ او که مؤمنان وئ نو پر الله بايد توکل وکړئ.

موسی عليه السلام څه کسان يوه ښار ته د معلومات راغونډولو لپاره لېږلي وو چي وګوري هلته د دښمن حالت څنګه دئ، هغوی ئې پوه کړي وو چي کوم احوال تر لاسه کړئ نو خلکو ته به ئې نه واياست، خاص ما ته به ئې رارسوئ. دوی چي راوګرځېدل، ځينو ئې په قوم کي وېره او خوف راپيدا کاوو او ويل ئې چي دښمن قوي دئ او مقابله ئې ممکنه نه ده، خو د دوی له جملې نه دوو کسانو قوم ته ډاډ ورکاوو او حملې ته ئی هڅول.

له دغه قوم نه چي له دښمنه ئې وېره درلوده، دوو ئې چي الله تعالی پرې پېرزوينه کړې وه او د وېري په ځای ئې زړونه له ډاډ او اطمئنانه ډک وو، قوم ته ويل: په دښمن له دروازو داخل شئ، ستاسو له ننوتلو سره سم به دښمن ماتې خوري او تاسو به غالب او فاتح وئ، دوی د بريا، فتحي او د ډاډ او اطمئنان خبره وکړه او وئې ويل: **Oçÿä bĵ {þè©qGù « ‚ $ ’ ?ãr**

ÛüZB÷B : که په رښتيا تاسو ايمان لرئ نو پر الله توکل وکړئ؛ که د ايمان په دعوی کي رښتيني يئ نو ځان الله ته وسپارئ، په الله توکل وکړئ، په

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښمن برید وکړئ او له نتائجو ئې مطمئن او ډاډه اوسئ، گورئ چي د ایمان خاوندان همدا خبره کوي چي باید مؤمن انسان پر الله بروسه او اعتماد وکړي.

همدا راز فرمایي:

Lŵä bĵ ‡pè©q? Ïøeù «!$$Î/ LêŸB#ä Lŵä bĵ Ÿ…ö)»ƒ 4 ›qä A$%r

ÇÑÍÈ ûüÏJÎ=ó¡B يونس:۸۴

او موسی وویل: اې زما قومه! که تاسو پر الله ایمان راوړی وي، نو په هغه توکل وکړئ که رښتیا د الله اوامرو ته منقاد یاست "که مسلم یاست او ایمان لرئ نو په الله توکل وکړی"

گورئ چي دلته هم قرآن عظیم الشأن فرمایي چي په الله باندي توکل د ایمان غوښتنه او تقاضا ده.

ډاډه او مطمئن زړه

په الله باندي دایمان یوه بله تقاضا او غوښتنه دا ده چي د الله ذکر او د هغه یادونه باید د انسان د اطئمنان باعث شي او اضطراب او پرېشاني ئې ختمه شي، تر سخت نه په سخت حالت کي هم کله چي د الله نوم اخیستل کېږي، باید همدا د انسان د ډاډ او اطمئنان باعث شي او د هغه تشویش او پریشاني رفع شي.

قرآن عظیم الشأن موږ ته همدا ښیي چي څوک په الله ایمان لري،

(c) ketabton.com: The Digital Library

همدا ايمان به په سختو حالاتو کي د دې باعث شي چي هغه ډاډه او مطمئن وي، برعکس هغه چي په الله ايمان نه لري، تل به مضطرب او پرېشانه وي، حيران به وي او وېرېږ او خوف به نيولی وي. په دې باب ګڼ شمېر آيتونه راغلي، لکه چي فرمايي:

ûÈJö ?« $Ìò2 ÉÎ ÿ& « $ÌøÉÎ O§çqè=è% ûÈõ ?r (qãZB#ä ûïÏ%$

ÇÊÑÈ Ü qè=à)$ الرعد:۲۸

هغه چي ايمان ئې راوړی او د الله په ذکر سره ئې زړونه مطمئن کېږي، خبر دار چي د الله په ذکر او يادولو سره زړونه مطمئن کېږي

يعني هغه چي ايمان لري، د الله د نوم په اخيستلو سره، د الله په ذکر سره او چي کله الله ور په ياد شي، په دې سره ئې زړونه مطمئن شي. دا ځکه چي کله شيطان درته وسوسې تلقين کړي او خوف دي په زړه کي راپيدا کړي، خو چي کله ته دې خبري ته متوجه شې چي ستا مرګ ژوند د الله په اختيار کي دئ او دلته هر څه د الله په اراده ترسره کېږي، هغه لکه چي ستا پيدا کوونکی دئ همدا راز ستا پالونکی او ساتونکی هم دئ، د هغه رحمت او پېرزوينه بې انتهاء ده او هغه د دې ملک مالک دئ، په دې زمکه کي د هغه اراده حاکمه او نافذه ده او هر څه د ده ارادې ته منقاد دي، دا اعتقاد او دا ايمان پخپله د دې باعث شي چي ته ډاډه او مطمئن وې او متيقن وې چي له تصادفي حوادثو او پېښو سره نه مخامخ کېږې، بلکي دلته چي هر څه کېږي د يوه مالک الملک الله په اراده کېږي، په دې خاطر، ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

مطمئن او ډاډه وې.

د الفتح په سورې کي راغلي:

ì B $Y‰J ƒ Î (yÏ$#Š"•Ï ûüÎ Lt±3$# É qè = è ’ Î pY‹Å¡ 3$A“R& ü“ Ï%©!$# qè d

$¸J‹Î=tã ª!$# b%.r Ç CÚ ö‘F{$#r ÏNºq»J¡ 9$# ߊqãZã_ ¬!r 3 öNÍkÈ]»J ƒ Î

ÇÍÈ $VJ‹Å6ym الفتح:۴

دی هغه ذات دئ چي د مؤمنانو په زړونو کي ئې سکينه نازله کړه، چي ايمان ئې په نور ايمان ورزيات کړي او د آسمانونو او زمکي ټولي لښکري د الله دي او الله باحکمته پوه ذات دئ.

په دې مبارک آيت کي، د هغه حالت په اړه بحث شوی چي پيغمبر عليه السلام له څوارلس سوه ملگرو سره د عمرې او طواف په نيت له مدينې نه خوځېږي، دښمن د هغه مخه نيسي، په سخت خطرناک سفر وتلی، بی له وسلې او بې له جنگې تياري نه د دښمن تر تسلط او سيطری لاندي منطقې ته ننوتی، دښمن د مقابلي اراده لري، په همدغه خطرناک سفر کي دی او ياران ئې ډاډه او مطمئن ول، دا هغه ډاډ او اطمئنان وو چي الله جل شأنه د دوی په برخه کړی وو، په دې توگه ئې د دوی ايمان ته قوت او ځلا ورکړې وه، هغوی مطمئن او ډاډه وو او په الله جل شأنه ئې بروسه او اعتماد وو.

گورئ چي څوک ايمان لري نو الله جل شأنه په داسي سخت حالت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي د هغه په زړه کي اطمئنان او ډاډ راپيدا کوي او د هغه اضطراب او پرېشاني ختموي.

همدا مطلب د توبې د سورې په ۲۶ او۴۰ آيتونو کي داسي بيان شوی:

A“R&r šú üŽBs‹3$ ’?ãr ¾ÏÎqß‘ 4?ã ¼ûüÏG^‹Å™ ª!$A“R& §Nè

âÏ“_ š• ÏŒr (rãÿ. šú ïÏ%©$ >¤ãr $dr•? óO©#Ÿqzã

ÇËÏÈ ûüïÍÿ»3$ التوبة: ۲۶

بيا الله په خپل پيغمبر او مؤمنانو باندي سکينه نازله کړه او هغه لښکرې ئې راولېږلې چي تاسي نه ليدې او کافران ئې تعذيب کړل او دا د کافرانو سزا ده.

د حنين په جګړه کي چي د مسلمانانو شمېر هومره وو چي دوی ئې په تعجب او حيرت کي غورځولی وو، خو ناڅاپي د حنين په منطقه کي د خپل شمېر په نسبت له تقريباً څلورمي برخي دښمن سره مخامخ کېږي، د دوی شمېر تر دولس زره نه اضافه وو او د دښمن فوځ تقريباً څلور زره کسان وو، خو د دوی له ناڅاپي حملې نه دومره پرېشانه شول چي پيغمبر عليه السلام ئې په ميدان کي يوازي پرېښود، زمکي ځای نه ورکولو، قرآن عظيم الشأن د دوی د پرېشانۍ په اړه فرمايي: زمکه له خپلي پراخۍ سره سره په تاسو تنګه شوه، دا د الله تعالی پراخه زمکه په تاسو تنګه شوه، د

(c) ketabton.com: The Digital Library

ټېکي او د پناه ځای مو نه موندلو او پیغمبر علیه السلام مو په میدان کي یوازي پرېښود. خو د دې نه وروسته قرآن عظیم الشأن فرمایي چي بیا مو په پیغمبر علیه السلام او په مؤمنانو باندي سکینه نازله کړه. په لومړیو شېبو کي مضطرب او پرېشانه دي، زمکه ورته ځای نه ورکوي، د ټېکي او د امن پناه ځای نه مومي، خو په دې پسي متصل د دوی په زړونو کي سکون، ډاډ او اطمئنان راپیدا کېږي. دا هم د ایمان یوه علامه ده، الله په سختو حالاتو کي د ایمان په وجه د انسان په زړه کي ډاډ، اطمئنان او سکون راپیدا کوي.

همدا مطلب په څلوېښتم ۴۰ آیت کي په دې الفاظو راغلی:

š† Î$0 (rãÿŸ2 ûïŸ%$ç_•z&6) ª!$ç ÁR%6)ù çrãŸÁZ? ˇw)

©$žc Ï þ“tBŸw ¾ïÎÅ»ÁÏ Aqã)ƒ 6) í$ó%$ † Î$JèÎ 6) Èt±Y%$

$dt•? Nö©Ÿ7qãf Î ¼çç‰ƒ&r Ïøã ¼çG^‹Å6 ™ ª!$ A“R'ù $Y'èB

š† Ïf «! $pèJÎŸ2 r 4?ÿ¡ 9$(rãÿŸ2 šú ïŸ%$pJÎŸ2 ¨@è_r

ÇÍÈ ÒŠÅm îƒÍ•ã ª!$r $‹ùã%$

که تاسو د پیغمبر مرسته و نه کړئ، یقینا الله د هغه مرسته وکړه، کله چي کافرانو هغه په داسي حال کي د (خپل ملک نه) اخراج کړ چي هغه یو له دوو کسانو څخه وو، کله چي دواړه په هغه غارکي ول، هغه مهال چي خپل

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملګري ته ئې مکرر ویل: غمجن کېږه مه، یقیناً چي الله له موږ سره دئ، نو الله خپله سکینه پرې نازله کړه او په هغو لښکرو ئې د ده مرسته وکړه چي نه مو لیدل، د کافرانو شعار ئې ټيټ کړ، او الهي کلمه خو لوړه ده، او الله باحکمته عزتمن دئ.

دا مبارک آیت د ضعف او کمزورۍ هغه حالت انځور کړی چي د مکې کفارو پیغمبر علیه السلام له خپله ملکه وتلو ته اړ کړ، په داسي حالت کي ووتلو چي د دوو کسانو دوهم کس وو، مجبور وو یوه غار ته پناه یوسي، ټول قوم د ده د نیولو او وژلو لپاره وتلی، توري ئې له تېکو ایستلې، ابوجهل د دې اعلان کړی چي که هر چا پیغمبر علیه السلام ونیولو یا ئې ووژلو سل اوښان به هغه ته انعام ورکوي، د مکي مکرمې ټولي لاري نیول شوې.

دا خو څه کوئ چي دوی دوه کسان وو، ټول قوم ئې په خلاف وتلی او هغه ئې له خپل ملک نه اخراج کړی، او دې ته مجبور شوی چي غار ته پناه یوسي، بلکي په همدې حالت کي هم د ده دا دوهم ملګری، د دې په ځای چي د ده د ډاډ او اطمئنان باعث شي، برعکس ده ورته اطمئنان ورکاوو، یعني هغه هم پرېشانه او مشوش دئ. که د سنګر ملګری مطمئن او ډاډه وي دا د انسان د اطمئنان باعث کېږي، خو ګورئ چي حالت داسي دی چي ملګري ئې د ده ډاډګېرني او اطمئنان ته ضرورت لري، هغه ته وايي: لا تحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ معنی: مه غمجن کېږه، الله له موږ سره دئ، ګورئ چي په دغسي سخت حالت کي پیغمبر علیه السلام مطمئن او ډاډه دئ او په دې

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل یقین لري چي الله له هغه سره دئ. د همدې اطمئنان او ډاډ د اظهار نه پس الله تعالی مزید سکینه پرې نازله کړه او په غیبي لښکرو سره ئې د ده مرسته وکړه: فَأَنزَلَ اللّهُ سكينَتَهُ عَلَيْهِ يعني کله چي ده اطمئنان وښود او په دې خبرې ئې خپل ډاډ څرګند کړ چي الله له ده سره دئ او خپل ملګري ته ئې هم اطمئنان ورکړ، د دې اطمئنان او ډاډ له څرګندولو الله خپله سکینه پرې نازله کړه، الفاظ داسي دي چي ښيي دا سکینه او اطمئنان د هغي مخکنۍ وینا نتیجه وه، چي خپل ملګري ته ئې وویل: لا تحْزَنْ إِنَّ اللّهَ معنا : مه غمجن کېږه یقیناً چي الله له موږ سره دئ او د همدې وینا په سبب الله جل شأنه په داسي لښکرو سره تأیید کړ او د هغه مرسته ئې وکړه چي تاسو نه لیدل، دا فتحه او غلبه او د ملائکو راتګ د دې خبرې نتیجه وه چي پیغمبر علیه السلام خپل ملګري ته وویل: مطمئن او سېږه چي الله له موږ سره دئ. وَ جَعَلَ كلِمَةَ الّذِينَ كفَرُوا السفْلى: او د کافرانو کلمه ئې نسکوره او راټیټه کړه وَ كلِمَةُ اللّهِ هِيَ الْعُلْيَا : او د الله کلمه همدا اوچته ده، وَ اللّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ : او الله عزیز حکیم ذات دئ. الله غالب او با حکمته دئ، هغه په دې قادر او توانا دئ چي مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي،د کافرانو مکر شنډ کړي، توطئې ئې خنثی کړي او پرې نږدي چي هغوی خپل هدف ته ورسېږي او هغه حکیم دئ، په دې ښه پوهېږي چي په څه ترتیب او له کومي لاري پیغمبر علیه السلام او مؤمنانو ته فتح او غلبه ورکړي او کافران له ماتې او هزیمت سره مخامخ کړي، هم غالب دئ او هم حکیم، عزیز دئ، تاسو ته پر هر څواکمن دښمن بری درکولی شي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکيم دئ پوهېږي چي څنګه دښمن په خپلو هڅو کي ناکام کړي او پرې نږدي چي خپل هدف ته ورسېږي.

د آل عمران د سورې په ۱۷۳ آيت کي هم دې مطلب ته اشاره شوې، هلته چي الله جل شأنه فرمايي:

Nèdö±±z $ì Nã9 (qãK_ 6% ¨ $Z9$bÎ â ¨ $Z9$Ng9 A$% ûïi%$

ÇÊÌÈ ã@‹Å2 q$Nèïr ª! $Z6ó m (q9$%r $YJ≈ƒÎ Nèd Š#“ù

هغه "مؤمنان" چي خلکو ورته وويل: يقيناً چي ډېر خلک "ستاسو دښمنان" درته راغونډ شوي " لښکري ئې ستاسو په خلاف راغونډي کړې دي" نو له دوی نه ووېرېږئ! نو "دې خبرې" د دوی ايمان لازيات کړ، او وئې ويل: الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ.

ګورئ، د دې په ځای چي د دښمن دا تبليغات چي ويل ئې د مسلمانانو په خلاف فوځونه او لښکري را غونډ شوي، د دوی په زړونو کي وېره او خوف راولاړ کړي، برعکس دا د دوی د ايمان د مزيد تقويې باعث ګرځي او وايي: حَسبُنَا اللّهُ وَ نِعْمَ الْوَکيلُ : الله موږ ته کافي دئ او هغه غوره وکيل دئ. هغوی مطمئن او ډاډه دي، د دښمن له فوځونو او لښکرو نه وېره نه ساتي، د دې په ځای چي د فوځونو راغونډېدل د دوی په زړونو کي وېره او خوف راپيدا کړي، برعکس د هغوی ايمان تقويه کېږي، په الله ئې اعتماد اضافه کېږي، الله ته ئې هيلي زياتېږي، په سختو حالاتو کي د هغوی اړيکي له خپل رب سره مزيد مضبوطي شي، او همدا د دوی د ايمان د تقويې باعث

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي.

همدا مطلب د آل عمران سورې په بل آيت كې داسې راځي:

[illegible]

آل عمران: ۱۵۴

بيا ئې له دې غمونو نه وروسته پرتاسو د پركالي په بڼه كې هغه ډاډينه نازله كړه چې ستاسو پر يوې ډلې به غوړېدله او بله ډله بيا داسې وه چې خپلو ځانونو په اندېښنه كې غورځولې وو، د الله په اړه ئې د جاهليت د دور ناروا گمانونه كول، ويل ئې: د دې كار څه زموږ په برخه دي؟ ورته ووايه: كار خو ټول الله لره دئ، دوی په خپلو زړونو كې هغه څه پټوي چې تا ته

(c) ketabton.com: The Digital Library
ئې نه څرګندوي، وايي: که د دې کار څه زموږ په برخه وی نو دلته به نه وژل کېدو، ورته ووایه: که په خپلو کورونو کي هم وئ نو هغه کسان به هرومرو د خپلي مړيني ځای ته راوتلي وو چي وژنه ئې مقرر شوې وه او ترڅو ستاسو د سينو خبري وآزمويي او ستاسو د زړونو شته عيار کړي او الله د زړونو په شته وو ښه پوه دئ.

ګورئ چي دلته دوه داسي ډلي سره مقايسه شوې چي له ورته خطر سره مخامخ دي، د جګړي سخت حالت او د دښمن له لوري د لوی بريد وېره، خو يوه ډله دومره ډاډه او مطمئنه ده چي پرمښکی پرې راځي، له خوب نه مخکي چي کوم حالت پر انسان راځي، پر دوی همدا حالت راتلو، او دا همغه امن، سکون او ډاډينه وه چي الله تعالی پر دوی نازلوله، خو د دې په مقابل کي بله ډله داسي وه چي دې غم او اندېښني مصروف کړي وو چي له دې خطره به څنګه ځان ژغوري، څه چاره به کوي، پرېشان او مضطرب وو، دا هغه مهال وو چي د احد د جګړي په دوران کي، د مسلمانانو د لښکر په ليکو کي د سخت اضطراب او پرېشانۍ حالت راپيدا شو، د دښمن د برلاسي او د مجاهدينو د ماتې آثار او نښي راڅرګندي شوې، په دې وخت کي مسلمانان په څو ډلو ووېشل شول، قرآن عظيم الشأن د ځينو حالت داسي بيانوي چي د ډېر ډاډ او اطمينان په وجه د خوب حالت وربانديي راځي، تاسو پوهېږئ چي انسان ته يوازي هغه وخت خوب ورځي چي په بشپړه توګه ډاډه او مطمئن وي، يو معمولي تشويش د دې باعث شي چي له انسانه خوب وتښتي، هغه مهال خوب پرې راځي چي ټول

(c) ketabton.com: The Digital Library
تشویشونه ئې رفع شي او کاملا ډاډه او مطمئن شي، د جنګ په دوران کې چې په څا خوب راځي، د دې معنی دا ده چې له هغه سره په همدې حالت کې هیڅ تشویش او اندېښنه نشته.

که الله تعالی په سخت حالت کې د واقعي مؤمنانو زړونه په ډاډ او اطمئنان خړوبوي، آن تر دې حده چې په دوی باندې پرمښکی راځي، په مقابل کې ئې بله ډله د ایمان د ضعف په وجه په سخت حالت کې په داسي وېرې او تشویش اخته وي چې د خپلو نفسونو غم او اندېښنې مصروف کړي وي او د الله تعالی او د هغه د وعدو په اړه د جاهلیت د دورګمانونه کوي، له خپل انتخاب او له مسلمانانو سره له ملګرتیا پښېمانه وي او وایي: هَل لَّنَا مِنَ الأَمْرِ مِن شیْءٍ چې له دې خبرې نه د دوی مراد یا دا وي چې آیا له دې کاره موږ ته کومه ګټه متصوره ده؟ آیا له داسي کارونو نه څه نتیجه تر لاسه کولی شو؟ موږ ته به څه په لاس راشي؟ دا خو یو بې نتیجې کار دی!! او یا ئې مراد دا دئ چې د دې کار د ادارې او لارښوونې په اړه موږ څه اختیار او واک نه لرو، مسئولیت ئې د هغه چا په غاړه دئ چې د جنګ سوق او اداره ئې په لاس کې ده، دا کار زموږ په مشوره ونشو، زموږ معقولو وړاندیزونو ته اعتناء ونه شوه، نو ځکه له دې ماتې سره مخامخ شوو، که قیادت او مشري زموږ په لاس کې وی، که زموږ رایه منل شوې وی، نو له دې ماتې سره به نه مخامخ کېدو!!

هو؛ دا منافقین دي چې د ماتې نه وروسته د خپلو نفسونو فکر حیران کړي وي او په دې اندېښنه کې وي چې څنګه ځان وژغوري، څه وکړي چې

(c) ketabton.com: The Digital Library
هغوی ته صدمه و نه رسېږي او له خطر نه څنګه خوندي پاته شي، د الله جل شأنه او د ده وعدو په اړه ډول ډول ناحقه جاهلانه ګمانونه کوي، قرآن موږ ته لارښوونه کوي چې د منافقینو د دغو تبلیغاتو په ځواب کې باید ووایو: إِنَّ الأَمْرَ كُلَّهُ لِلّهِ: یقیناً چې کار ټول الله لره دئ، ټول کارونه د ده په اختیار کې دئ، فیصلې دی صادروي، په کارونو باندې نتائج دی مرتب کوي، اختیارات له ده سره دي، د چارو پایلې دی ټاکي او هر کار د ده په اراده ترسره کېږي. قرآن فرمایي چې د منافقینو دا خبرې له هغو افکارو او عزایمو نشأت کوي چې دوی ئې په خپلو سینو کې پټ ساتي او له څرګندولو ئې ډډه کوي: يُخْفُونَ فِي أَنفُسِهِم مَّا لاَ يُبْدُونَ لَكَ: په خپلو سینو کې هغه څه پټوي چې نه غواړي تا ته ئې څرګند کړي، که څه هم خبرې په دې انداز کوي چې ګواکې د نتایجو په اړه تشویش لري او وایي آیا په دې کار مو څه نتیجه مرتب کېدی شي؟ موږ هم په دې کې څه برخه لرو؟ خو د دوی په سینو کې ډېرې خبرې داسې دي چې څرګندول ئې نه غواړي، يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الأَمْرِ شَيْءٌ مَّا قُتِلْنَا هَهُنَا : وايي: که له دې کار نه موږ ته څه برخه وای نو دلته به نه وژل کېدو، که رښتیا دا وعدې حق وی چې الله جل شأنه به زموږ مرسته کوي، موږ به فاتح او غالب یو او دښمن به ماتې خوري، نو ولې به موږ دلته له ماتې سره مخامخ کېدو او ولې به وژل کېدو، که چېرې د دې کار اداره زموږ په لاس کې وی او قیادت او مشري زموږ په اختیار کې وی، دلته به زموږ کسان وژل کېدل!!

ډېر کسان داسې وي چې د ماتې او هزیمتونو پر مهال د قیادت په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاف همدا راز تبلیغات کوي، هغه جاه طلب عناصر چي د قیادت لاس ته راوړلو لپاره مترصد وي او غواړي له هر فرصت نه په استفادې سره موجود قیادت وټکوي او په صف کي د هغه اعتبار تضعیف کړي، د ماتو په دوران کي همدا تبلیغات کوي: که کار زموږ په لاس کي وی، که زموږ رایه منل شوې وی، که موږ ته موقع راکړ شوې وی، که قیادت او رهبري زموږ په لاس کي وی، نقشه او پلان موږ وضع کړی وی، نو دلته به له ماتې سره نه مخامخ کېدو!! تل د هزیمتونو په دوران کي ځیني کسان دغسي منافقانه مواقف غوره کوي. ښایي له دې مشکل سره د هري جبهې هر قوماندان مخامخ شوی وي چي د ده د جبهې هغه غرضي او جاه طلب کسان چي غواړي د ده ځای ونیسي، دې ناروا مقصد ته رسېدو لپاره هغه موقع تر ټولو غوره فرصت ګڼي چي جبهه په موقتي ډول له ماتې او کړاوونو سره مخامخ شوې او تلفات ئې لیدلي وي، دلته ده چي دغه منافق عناصر، د قیادت وړ‌ی، چي غواړي ثابته کړي دا جنګونه په روان شکل کي بې فائدې دي، تر څو چي د قواوو ترمنځ توازن نه وي راغلی، د عسکري او فوځي وسائلو له ناحیې مو پر خپل دښمن برلاسي او تفوق نه وي حاصل کړی، باید له دښمن سره د ټکر او تصادم لاره غوره نه کړو، دوی له دغو ماتو نه د موجود مجاهد قیادت په ضد استفاده کوي او دا تبلیغات کوي چي که قیادت زموږ په لاس کي وی، زموږ رایه منل شوې وی، زموږ مشورو ته مو غوږ ایښی وی، او قیادت د دغو موجوده کسانو په اختیار کي نه وی نو دلته به زموږ کسان وژل کېدل، قرآن د دوی په ځواب کي فرمایي: قُل لَّوۡ كُنتُمۡ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فی بُیُوتِکُمۡ لَبرَزَ الّذِینَ کُتِب عَلَیۡهِمُ الۡقَتۡلُ إِلی مَضاجِعِهِم : ورته ووایه! که څه هم تاسو په خپلو کورونو کي وی "یعني ستاسو رأیه منل شوې وی، جنگ نه وی شوی او تاسو له خپلي رأيي سره سم په خپلو کورونو کي پاته شوي وی" حتماً به هغه کسان چي د دوی په اړه د مرگ فیصله شوې، خپل مضجع او مقتل ته وتلي وو، د چا په اړه چي د مرگ فیصله شوې وه، هغه به خامخا په خپلو قدمونو هغه ځای ته تلل، په کوم کي چي باید په اړخ پرېوتي وای او د روح امانت ئې الله ته تسلیم کړی وی. وروسته فرمايي: دا حالت خو الله تعالی د دې لپاره راولي چي: وَ لِیَبۡتَلیَ اللّهُ مَا فی صدُورِکمۡ وَ لِیُمَحِّص مَا فی قُلُوبِکُمۡ وَ اللّهُ عَلِیمُ بِذَاتِ الصدُورِ : تر څو الله هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سینو کي دی او هغه څه ښه عیار کړي چي ستاسو په زړونو کي دی او الله په هغه څه چي په سینو کي دئ ښه پوه دئ.

یعني تاسو چي د دې ادعا کوئ چي ایمان لرو، اخلاص لرو، په الله مو توکل او اعتماد دئ، الله جل شأنه به دا خبرې د جنگ په میدان کي وآزمويي، دا به معلومه کړي چي آیا په رښتیا تاسو په الله توکل او اعتماد لرئ، او په دې خبرې باور لرئ چي د مرگ او ژوند پرېکړه د الله تعالی له لوري کېږي؟ دا پټ اسرار، لدې نه پرته په بل صورت کي نه معلومېږي چي د جنگ داسي صحنې رانشي چي د دښمن شمېر تر تا زیات وي، د هغه مواضع په ظاهر کي ستا له سنگر نه مستحکمي او ټینگي برېښيي، تر څو چي داسي حالت رامخته نشي، د دې خبرو حقیقت نه معلومېږي.

دې ته به مو حتماً پام وي چي دلته په یوه مورد کي (سینې) ته او په بل

(c) ketabton.com: The Digital Library
مورد کي (زړه) ته اشاره شوې، او ويل شوي: هغه څه وآزمويي چي ستاسو په سينو کي دي او هغه څه چي په زړونو کي دي هغه عيار کړي او رشد ورکړي، بايد وګورو له دې نه مراد څه دئ، په زړونو کي څه دي او په سينو کي څه؟

د منافق افکار، تصورات او عقايد تل له شک او شبهې سره توأم وي او د زړه تل ته له نفوذه عاجز، په سينه کي پټ وي، خو زړه ته لار نشي موندلی، دا ايمان دئ چي د زړه سلول سلول ته نفوذ کوي او انسان ته ډاډ او اطمينان وربخښي، د الله جل شأنه په اړه د منافقينو ناسالم اعتقاد او د دوی غلط تصورات، د دې موجب شي چي هغوی د جګړي په دوران کي مذبذب او متردد وي او عدم اطمينان، وېرې او اضطراب احاطه کړي وي، خو د مؤمنانو په زړونو کي چي کوم اخلاص دئ، په الله کلک اعتقاد او ايمان دئ، د جهاد په نتيجه کي به الله دې ته وده ورکوي، دا به کاملاً عياروي او کمال ته به ئې رسوي. ګورئ چي جنګ له يوې خوا د دې باعث شي چي د منافقينو حقيقت بربنډ شي، له بلي خوا د مؤمنانو د ايمان د تقويې او د هغوی د مزيدي تربيې او رشد باعث شي. همدا د جنګ صحنې او د ماتې او هزيمت حالت دئ چي له يوه پلوه د هغه چا ايمان ته قوت او ځلا وربخښي او له الله تعالی سره ئې تعلق او رابطه ټينګوي چي په زړه کي ئې ايمان وي، خو له بله پلوه د منافقينو حقيقت څرګندوي، په دغسي حالت کي د دوی نفاق بربنډ او هر چا ته واضح او څرګند شي، هغه څه چي دوی په خپلو زړونو کي پټ ساتلی هغه بربنډ شي. د دې آزمويني او امتحان

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنى دا نه ده چي الله جل شأنه غواړي د دوی په حقيقت پوه شي؛ بلکي غواړي چي خلکو ته ئې څرګند او بربنډ کړي، الله جل شأنه عليم دئ، څه چي خلک په خپلو سينو کي پټ ساتي هغه پرې پوه دئ، وَ اللّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصدُورِ .

د احزاب په سوره کي دا مطلب په دې الفاظو توضيح شوی:

ª!$ $R‰ãr $B #‹»d (q8$% >#“ôM{$ bqãZÏB÷sßJø9$# #ä‘ $J9r

$VYŠÎó @r $YZJƒÎ) wÎ) öNèdŠ#— $Br 4 ¼ã&èqߙu‘ur ª!$-%y¹ur 4 ¼ã&èqߙu‘ur

ÇËËÈ الاحزاب:۲۲

او کله چي مؤمنانو لښکري وليدلې وئې ويل: دا همغه څه دي چي الله او پيغمبر ئې له موږ سره ژمنه کړې وه، او الله او د هغه پيغمبر په خپله وعده کي رښتينی دئ، او زيات ئې نه کړ مګر د دوی ايمان.

په دې مبارک آيت کي د احزابو جنګ ته اشاره شوې، هغه مهال ته چي د مسلمانانو په خلاف ټول دښمنان راغونډ شوي وو، مدينه محاصره وه، د عربو په تاريخ کي دومره ستر لښکر د چا په خلاف نه وو وتلی، مسلمانان د دې ستر لښکر د مخامخ مقابلي توان نه لري، مجبور شوي چي د مدينې منورې شا و خوا خندق وکيني، خو کله چي مؤمنان ګوري چي د دوی په خلاف ټول دښمنان په مدينې باندي د پرېکنده ستر بريد لپاره راغونډ شوي، راشئ وګورو چي د دې حالت په ليدو او له دغه ستر لښکر

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره د مخامخېدو په دوران کې د دوی حالت څنګه او وینا ئې څه وه؟ قرآن موږ ته د دوی حالت داسې انځور کړی: د لښکر په لیدو سره هغوی وویل: دا همغه څه دي چې الله تعالی ئې له موږ سره وعده کړې وه، دا وعده چې پر دوی به فتحه او غلبه راکوي، ډاډه او مطمئن دي چې د الله تعالی دا وعده رښتونې ده، د دې په ځای چې د ستر لښکر راغونډېدل په دوی کې وېره او خوف راولاړ کړي، د دوی په زړونو کې شک او ریب راپیدا کړي، د دوی د اضطراب او پرېشانۍ باعث شي، برعکس مطمئن دي چې الله او د هغه پیغمبر، په خپلو وعدو کې رښتوني دي، دا همغه د الله تعالی رښتونې وعده ده چې له موږ سره ئې کړې ده، حتماً به موږ ته په دوی باندې فتحه او غلبه راکوي، که د دښمنانو راغونډېدا په دوی کې څه زیات کړی وي نو هغه د دوی ایمان او پوخ باور په الله تعالی او د ده په وعدو وو نه بل څه: وَ مَا زَادَهُمۡ إِلا إِيمَاناً وَ تَسلِيماً : په دوی کې ئې بل څه زیات نه کړ مګر ایمان او د الله تعالی په وړاندې انقیاد ئې، یعنې دغه حالت باعث شو چې په الله جل شأنه باندې د دوی اعتماد او باور مزید مضبوط، اړیکې ئې له خپل رب سره لازیاتې ټینګې شي، او د الله تعالی د اوامرو په وړاندې ئې انقیاد او تسلیمي لازیاته شي، ګورئ چې په سختو حالاتو کې، د اضطراب او پرېشانۍ په وخت کې، د دې په ځای چې د مؤمنانو په زړونو کې خوف، وېره، جبن او پرېشاني راپیدا شي، برعکس د هغوی ایمان تقویه کېږي، داسې حالات په دوی کې نه راپیدا کوي مګر د ایمان ټینګوالی او د انقیاد زیاتوالی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په دې ترتيب تاسو گورئ چي په دغسي سختو حالاتو كي به د ايمان په وجه د انسان په زړه كي اطمينان او ډاډ راپيدا كېږي او د عدم ايمان په وجه به انسان مضطرب او پرېشانه وي.

اطاعت

په الله باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي انسان به د خپل رب اوامرو ته غاړه ږدي، د الله تعالى دين ته به منقاد وي، اطاعت او مننه به كوي. په عملي توگه د الهي احكامو اطاعت او مننه د ايمان تقاضا ده، كله چي انسان په دې پوه شي چي دا د الله حكم دئ بيا به له څه ځنډ او تأخير نه پرته، فوري اقدام كوي او د حكم د عملي كولو لپاره به ملا تړي، ټوله هڅه به ئې دا وي چي د حكم مطابق عمل وكړي.

دا مطلب د قرآن عظيم الشأن په متعددو آيتونو كي بيان شوى، د النساء په سوره كي په دې اړه داسي لولو:

ẅ Sĕ©ŏğ÷/ • f © $JŠï 8 qßJÅs ãŠ4© m šc qãΖÏΒ÷σムŸω y7În/u‘ Ÿξsù

ÇÏÎÈ $VϑŠÎ=ó¡n@ (#θßϑÏk=|¡ç„ uρ |MøŠŸÒs% $£ϑÏiΒ %[`tym öΝÎγÅ¡àΡr& þ’Îû (#ρß‰Ågs†

النساء:٦٥

نو نه، ستا په رب قسم چي تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړى چي تا په خپلمنځيو شخړو كي حكم ونه گرځوي، بيا ستا د پرېكړي په اړه په خپلو زړونو كي تنگوالى ونه مومي او په بشپړه توگه تسليم نه شي.

اى پيغمبره! ترځو چي تا په خپلو شخړو كي حكم ونه نيسي او بيا ستا په

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېکړې راضي نه شي او په خپلو زړونو کې هيڅ حرج احساس نه کړي او عملاً انقياد ونکړي، مؤمنان نه شي بلل کېدی او د ايمان ادعا ئې نه شي قبلېدی. له دې آيت نه په ډېر وضاحت سره معلومېږي چې د ايمان د قبلېدو لاندې شرايط دي:

- شخړې او منازعات شريعت ته محول کول.
- د اسلام په هرې پرېکړې رضايت.
- او هر حکم ته ئې عملاً غاړه اېښودل.

دا آيت موږ ته وايي: تر هغه د چا ايمان اعتبار نه لري چې په خپلو شخړو او مشاجرو کې پيغمبر عليه السلام او هغه دين چې د ده په لاس لېږل شوی د حکم په توګه ونه مني، د خپلو مشاجرو د حل و فصل لپاره هغه ته رجوع ونه کړي، پيغمبر عليه السلام د حکم او قاضي په حيث ونه مني، په فيصلې او پرېکړې راضي او قانع نه وي، د پرېکړې په اړه په خپل زړه کې څه حرج او تنګوالی احساس نه کړي، او تر څو چې عملاً غاړه ورته کېنښېږدي او عمل پرې ونه کړي.

د انسان ايمان هغه مهال اعتبار لري چې دا درې شرايط تأمين شي: په ټولو شخړو، مشاجراتو او منازعاتو کې هغه دين د حَکَم په توګه منل او هغه ته رجوع کول چې پيغمبر عليه السلام راوړی، د دين په فيصلې رضايت او قناعت، د دين له هيڅ پرېکړې به په خپل زړه کې څه حرج او تنګې نه احساسوي، که دين دا فيصله کړې وه چې د هغه لاس قطع شي، په دې فيصله به راضي وي، که د ده د رجم فيصله ئې کړې وه، په دې به

(c) ketabton.com: The Digital Library

قانع او راضي وي، او درېيم دا چي هغه به عملاً منقاد وي، د دين پرېکړو ته به تسليم وي او دا فيصلې به مني، يعني دين ته د حکميت لپاره رجوع، په فيصلې باندي رضايت او قناعت او هغه ته عملاً انقياد، دا هغه درې شرطونه دي چي له دې پرته د چا د ايمان دعوی نه منل کېږي.

د دې آيت الفاظ ډېر پرېکنده، قاطع او واضح دي، الله جل شأنه په ټول تأکيد سره فرمايي: اې پيغمبره! ستا په رب دي قسم وي چي تر هغه ئې ايمان نه دئ راوړی، ايمان ئې مقبول نه دئ او الله تعالی د دوی ايمان ته اعتبار نه ورکوي، تر هغه چي همدا درې شرطونه تأمين نه شي.

همدا راز فرمايي:

bq3ƒ b& #•B& y7a‰ŠqlS‘r ª! $Ó% #Œ] pZB$sa Ÿwr 9B$sC b%. $Br

Wx-Ê @Ê %)ù ¼ã‰ŠqlS‘r ©!$# ÄÈ ÷ètƒ `Br Ní•B& ôB äo•ŽzÏ‚ø9$#

ÇÌÏÈ $Y7B الاحزاب: ٣٦

با ايمان نارينه او مؤمني ښځې ته دا نه ښايي چي کله الله او د هغه پيغمبر، د کوم کار فيصله وکړي "کوم حکم صادرکړي"، بيا دي دوی لره په خپل کار کي څه اختيار وي، "د دوی نه بيا اختيار سلب شي، بيا به له ځنډ او تأخير نه پرته اطاعت او منته کوي، بيا هغوی ته هيڅ اختيار نه دی پاته، بيا به عملاً منقاد وي" او چا چي له الله او د هغه له پيغمبر نه عصيان او سرغړاوی وکړ، يقيناً چي په څرګنده توګه لارورکی شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يعني كله چي يوه مؤمن انسان ته دا خبره معلومه شي چي د يوه كار په اړه د الله تعالی او د هغه د پيغمبر حكم څه دئ، له دې وروسته هغه د څه ويلو او له پرېكړي نه مخالفت اختيار نه لري، بيا به كاملاً منقاد وي او حكم ته به غاړه ږدي، دا مطلب حجرات په سوره كي په دې الفاظو راغلی:

(qà)?$r ¾ÏÎqß‘r « $Ä ‰ƒ û÷ü/ (qãÏd)è ÿ (qãZB#ä ûïÏ%©!$ $k š‰'¯»tƒ

Ç¾Ë ×ì‹Ïæ ì ‹Ïÿœ © !$b) © !$ الحجرات:۱

اې د ايمان خاوندانو! د الله او د هغه د پيغمبر په وړاندي مخكي مخكي مه كېږئ او له الله نه ووېرېږئ، يقيناً چي الله ښه پوه اورېدونكی دئ.

بايد وگورو چي د الله تعالی او د ده د پيغمبر په وړاندي د مخكي مخكي كېدلو معنی څه ده؟ او په دې سره موږ له څه كولو منعه شوي يو؟ د دې معنی دا ده چي كه ته د كومي قضيې او كار په اړه مخكي له دې چي د الله او د هغه د پيغمبر حكم ځان ته معلوم كړې، مخكي له دې چي درته معلومه شي په دې اړه الهي حكم څه دئ، قضاوت يا تبصره كوې يا كوم عملي اقدام كوې، دا د الله او د هغه د رسول په وړاندي تقدم او مخكي مخكي كېدل دي. ستا د ايمان غوښتنه دا ده چي لومړی به ځان پوهوې چي په دې اړه د الله تعالی او د ده د پيغمبر امر څه دی او دين څه هدايت وركوي، تر دې وروسته به اقدام كوې، بيا به د څه ويلو او كولو او تحليل او تبصرې اراده كوې، ته به د يوه مطيع بنده په څېر عمل كوې، هغه چي اقتداء كوي او له ځان نه مقتدا او امام نه جوړوي، مخكي مخكي نه ځي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

بلکي د یوه مطیع او منقاد بنده په توگه اطاعت کوي او د پیغمبر په پل درومي. که تا د کوم کار په اړه مخکي له دې نه چي وپوهیږې د الله او د هغه د پیغمبر حکم او فیصله په دې اړه څه ده، کومه تبصره وکړه، یا دي کوم اقدام وکړ، تا تقدم کړی، دا تقدم هم په خبرو کي دئ او هم په عمل کي، ځکه د آیت په پای کي راغلي چي الله جل شأنه اورېدونکی علیم ذات دئ. ستاسو په هغو خبرو هم پوهېږي او اوري ئې چي په هغو کي مو د الله او پیغمبر په وړاندي تقدم کړی او ستاسو په هغو کارونو هم پوه دئ چي هغه مو د الله او د هغه د پیغمبر په امر نه، بلکي له خپله طرفه، په خپله خوښه او د خپل تصمیم په بنا تر سره کړی، مخکي له دې نه چي وگورئ د الله او د پیغمبر حکم ئې په دې اړه څه دئ؟

همدا راز راځي چي:

(þqè=ÏÜö7è? Ÿwur tAqß™§9$# (#qãèÏÛr&ur ©!$# (#qãèÏÛr& (#þqãZtB#uä tûïÏ%©!$# $pkš‰r'¯»tƒ

ö/ä3n=»yJôãr& محمد:۳۳

اې د ایمان خاوندانو! د الله اطاعت وکړئ او د پیغمبر اطاعت وکړئ، او خپل عملونه مه باطلوئ.

د دې آیت معنی دا ده چي کوم عمل د الله او د هغه د پیغمبر د اطاعت له مخي نه وي، هغه عمل د الله په وړاندي باطل دئ، هر څه چي کوې باید په دې اساس او له دې احساس سره ئې وکړې چي په دې سره د الله او د الله د پیغمبر اطاعت کوې، یعني کوم عمل چي د الله او د پیغمبر د اطاعت

(c) ketabton.com: The Digital Library

په بنا نه وي هغه باطل دی او د الله تعالی په وړاندي هیڅ ارزښت او اعتبار نه لري.

دې مطلب ته د النور په سوره کي په دې الفاظو سره اشاره شوې:

/ãó‹Ï ¾ïÎqß‘r «!$ ’<Î) (þãã#ŒÎ) ûüZÏB÷sßJø9$# AöqŠ% b%. $JR¦Î)

ÇÎÊÈ bqßsÎ=øÿßJø9$# ãNèd 7Í¯»s9'ré&r 4 $ZèÛr&r $ZèÿÏJy™ (#qä9qà)tƒ b& öNæhuZ÷t/

النور: ۵۱

یقیناً کله چي مؤمنان د الله او د ده د رسول لوري ته د دې لپاره وبلل شي چي د دوی تر منځ پرېکړه وکړي، نو د دوی وینا له دې پرته بل څه نه وي چي وایي: وامو ورېده او اطاعت مو وکړ، او همدا ډله بریالي دي.

یعني د واقعي مؤمنانو قول او وینا په هغه وخت کي چي د الله او پیغمبر لوري ته په دې خاطر وبللی شي چي د دوی په منازعاتو او مشاجراتو کي حکم وکړي داسي وي: سمعنا وَ أطعنَایوازي دغه خلک به فلاح او بریا تر لاسه کوي.

وروسته فرمایي:

brã!$yÿø9$# ãNèd 7Í¯»s9'ré'sù ÏmÉ)-Gtƒur ©!$# |·øƒsƒur ¼ã&s!qß™u‘r ©!$# ÆìÏÜãƒ `Br

النور: ۵۲ ÇÎÊÈ

او چا چي د الله او د هغه د پیغمبر اطاعت وکړ او ترې ووېرېدو، نو همدغه کسان بریالي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګورئ چي له الله تعالی نه وېره او تقوی درلودل او د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت، د کاميابۍ او بري عوامل دي.

دوستي او دښمني د الله لپاره

په الله باندي د ايمان بله تقاضا دا ده چي د انسان مينه او دوستي به هم د الله لپاره وي او دښمني، کرکه او بغض به ئې هم د الله لپاره وي. يعني الحب في الله و البغض في الله: محبت د الله تعالی لپاره او د الله په لار کي او دښمني، بغض، کرکه او عداوت د الله په لار کي او د الله لپاره، دا مطلب هم د قرآن عظيم الشأن د ګڼ شمېر آيتونو په ترڅ کي ، د ايمان د غوښتنې او تقاضا په توګه معرفي شوی، لکه چي راځي:

[illegible]

المجادله: ۲۲

هغه قوم چي په الله او په آخرت ئې ايمان وي هيڅکله داسي ونه مومې چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

له هغه چا سره دوستي وکړي چې له الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړې وي، که څه هم دا د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي، همدغه کسان دي چې الله د دوی په زړونو کې ايمان ثبت کړی او په خپله روح (غيبي فيض) سره ئې د دوی مرسته کړې، هغوی به داسي جنتونو ته داخل کړي چې (د ونو او بنګلو" لاندې ئې نهرونه بهيږي، په هغه کي تلپاته، الله له دوی راضي شوی او دوی له الله راضي شوي، همدغه کسان د الله حزب دئ، "د الله د حزب غړي دي" يقيناً د الله حزب بريالی دئ

دلته د الله د حزب د غړو خصوصيات او مواصفات ښودل شوي چې دا دي: له هغه چا سره دوستي نه کوي چې د الله او د هغه له پيغمبر سره ئې دښمني کړی وي که څه هم هغه د دوی پلرونه وي، زامن ئې وي، ورونه ئې وي او خپلوان ئې وي.

د المائدې په سوره کي راځي چې:

Ðè «!$# >¨ìm bÎû (qä3B#ä ûïÏ%©!$#r ¼&s!qß‘r ©!$# ¤Aq~t `Br

ÇÎÏÈ bqç7Î=»óø9$#

المائده: ۵۶

او څوک چې له الله او د ده له پيغمبر او مؤمنانو سره دوستي کوي نو بې شکه چې همدا د الله حزب غالب دئ.

دلته د الله تعالی مؤمنو بندګانو ته د حزب الله نوم ورکړی شوی، او ويل شوي: د الله تعالی حزب له هغو کسانو جوړ شوی چې دوستي ئې

(c) ketabton.com: The Digital Library

يوازي له الله تعالى، د ده له پيغمبر او مؤمنانو سره وي، دا حزب فاتح او غالب دئ او الله تعالى ئې د غلبې ذمه وار.

د التوبة په سوره كي همدا مطلب په دې الفاظو راغلى:

šc râÎÛ ÷Ù è/ ãšÏ÷ ÙgÒ è/ ãΜ»Ïš÷Ü bqãÈš÷Ü

šc qêãr ÷Á9$šc qßŠÉãr Ì3Z9$Çã bögzr Å rã¨J9$

©$bÎ ª! $Nßgqãšm÷™ 7Í9ré ÿãqß‘r ©$šc qãšÜãr ÷4."9$

Ç1È Òšåm ÏƒÍã — التوبه: ۷۱

باايمانه نارينه او ښځي، ځيني ئې د ځينو نورو دوستان دي، په معروف امر كوي، له منكر نه ممانعت كوي، لمونځ قائموي، زكات وركوي او د الله او د هغه د پيغمبر اطاعت كوي، همدا كسان دي چي ډېر ژر به الله په دوى رحم وكړي، يقيناً چي الله باحكمته عزتمن دئ.

دا آيت موږ ته لارښوونه كوي چي د مؤمنانو ترمنځ به تل د دوستۍ او ولايت، د يو بل نه د دفاع او حمايت او د يوه بل مرستي ته د راوړاندي كېدلو تعلق وي.

قرآن فرمايي چي هره انساني ډله د خاصو اخلاقي او فكري مواصفاتو پر بنسټ جوړېږي، لكه څنگه چي د مؤمنانو ترمنځ به د دوستۍ او مينې اړيكي وي، همدا راز به د منافقينو د ټولگي ترمنځ خاص روابط وي، منافقين به د يو بل په څنگ كي وگورئ:

(c) ketabton.com: The Digital Library

šc rãĀû ‹Ù è/ .`Ë OgàÒ è/ àM»)ÿ»ÝÜ bqàÿ»ZÜ$

{qÝ ÑàÏ‰ ‡ šc qàÒ î)ƒr Å rãÈJÜÇã šc ö}‡r ì 6 ZÜ$

ÇÊÈ šc qàÅ»ÿÜ$ Ñè ûüÉÿ»ÝÜ žc Î ÑàÅ^ù ©$

منافقين ځيني د ځينو نورو له ډلي څخه دي، د منکر سپارښتنه کوي، له ښېګڼو نه مخنيوی کوي، خپل لاسونه (د خير له کار او د مال له انفاق نه) بندوي، دوی خدای هېر کړی او خدای دوی هېر کړي، يقيناً چي منافقين فاسقان دي.

ګورئ چي د منافقينو تر منځ د دوستۍ اړيکي نشته، هسي د يوې ډلي غړي دي، نفاق او منافقت سره يوځای کړي دي، د دوی ترمنځ د ولايت هغه رابطه نشته چي د مؤمنانو ترمنځ وي، دا ځکه چي منافق يو غرضي انسان وي، هغه له هيچا سره داسي اړيکي نه ساتي چي په اخلاص او صداقت ولاړي وي، د خپل ملګري مرسته وکړي، حمايت ته ئې راوړاندي شي او د ده په خاطر کوم خطرومني، که څه هم هغوی د يوه صف او ټولګي غړي دي خود هغوی ترمنځ د ولايت او دوستۍ رابطه نه وي.

همدا راز کافران هم ځيني د ځينو نورو اولياء دي:

ÇÙ è/ âŠÏ‰ ÑàÕ è/ {rãÿ. ûüÏ%©$ ... الانفال:٧٣

او کافران ځيني د ځينو نورو اولياء دي.

همداراز قرآن فرمايي چي ظالمان هم ځيني د ځينو نورو دوستان دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د هغوی مرسته کوي، یوازي د منافقینو ترمنځ د دوستۍ او و لایت رابطه نشته، د یو بل په څنګ کي وي، د یوه صف او د یوې ډلي غړي وي خو د هغوی ترمنځ دوستي نشته او یو د بل اولیاء نه دي.

قرآن عظیم الشأن فرمایي:

Ó9r Nã.ZÏ ¨r‰g» _ ûïÿ‰ $ª! $Ä-è¯ $J9r ¨qäZé b‹ ÓEõÅm Q&

ª! $ zf ‹9r ûüZBs-3Ø$ Ÿwr ¾Ïlq‘ Ÿwr « $Èrß `Ï ¨räÏ‚ G¯

ÇÊÏÈ šc qèJè? $JÎ ÎŽ7yz

التوبه:۱۶

آیا ګمان مو کړی چي همداسي به پرېښودی شئ، حال دا چي تراوسه الله ستاسو هغه کسان نه دي معلوم کړي چي جهاد ئې کړی او له الله او د ده له رسول او مؤمنانو نه پرته ئې د اسرارو بل محرم ځانته نه دی غوره کړی. او الله ستاسو له کړو وړو ښه خبر دئ.

تر څو چي الله جل شأنه د مؤمنانو په ډلي کي دغه کسان نه وي تفکیک کړي، مجاهدین ئې نه وي معلوم کړي او هغه ئې نه وي بېل کړي چي له الله تعالی، د هغه له پیغمبر او له مؤمنانو نه پرته بل څوک د پټ دوست په توګه نه نیسي، ګمان مه کوئ چي الله جل شأنه به تاسو همدغسي خپلي مخي ته پرېږدي او له ابتلاءاتو او آزموینو سره به مو مخامخ نه کړي!!

پیغمبر علیه السلام فرمایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

عن أبي هريرة قال قال رسول الله صلى الله عليه وسلم: لا تدخلون الجنة حتى تؤمنوا ولا تؤمنوا حتى تحابوا أولا أدلكم على شيء إذا فعلتموه تحاببتم؟ أفشوا السلام بينكم. رواه مسلم

له ابوهريره رضی الله عنه روايت دئ چي رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمايل: جنت ته به داخل نه شئ تر څو ايمان را نه وړئ او ايمان به مو و نه منل شي تر څو له يوه بل سره مينه او محبت و نه لرئ، آيا داسي څه دروښيم چي په کولو سره به ئې په تاسو کي مينه او محبت راپيدا کېږي؟ په خپلو منځونو کي سلام خور او عام کړئ.

يعني الله جل شأنه به ستاسو ايمان په هغه صورت کي قبلوي چي په خپلو منځونو کي مو مينه او محبت وي، چي همدا د ايمان تقاضا ده او د همدې په وجه به جنت ته ځئ.

ابوهريره رضی الله عنه روايت کوي چي رسول الله صلیالله علیه وسلم وفرمايل:

عن أبي هريرة: عن النبي صلى الله عليه وسلم أن رجلا زار أخا له في قرية أخرى فأرصد الله له على مدرجته ملكا فلما أتى عليه قال أين تريد ؟ قال أريد أخا لي في هذه القرية قال هل لک عليه من نعمة تربها ؟ قال لا غير أني أحببته في الله عز وجل قال فإني رسول الله إليک بأن الله قد أحبک كما أحببته فيه. رواه مسلم

يو کس د خپل داسي ورور ليدو ته ولاړ چي د الله لپاره ئې له هغه سره وروري وه او په بل کلي کي اوسېدو، نو الله د ده د ورتلو په لار کي يوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فرشته ولېږله، کله چي هلته ورسېدو ورته وئې ویل: چېري د تلو اراده لرې؟ وئې ویل: په دې کلي کي مي د خپل یوه ورور د "لیدو" اراده کړې "فرشتې " وویل: آیا له هغه کس سره دي کوم نعمت "لکه مال ، زمکه ، او بل څه" دی چي پالنه ئې کوې؟ وئې ویل: نه "هیڅ څه مو ترمنځ نشته" مگر دا چي زه د الله لپاره له هغه سره مینه لرم، فرشتې ورته وویل: زه د الله استازی یم، چي ستا په لوري "له دې زېري سره راغلی یم چي" یقیناً الله جل شأنه له تا سره داسي مینه ساتي لکه په تا چي د ده لپاره هغه کس گران دئ.

په بل حدیث کي راځي:

ان رسول الله صلی الله علیه وسلم خرج علی حلقة من أصحابه فقال ما أجلسکم قالوا جلسنا نذکر الله عز وجل ونحمده علی ما هدانا للإسلام ومن علینا بک قال آلله ما أجلسکم الا ذلک قالوا آلله ما أجلسنا الا ذلک قال أما اني لم استحلفکم تهمة لکم وانه أتاني جبریل علیه السلام فأخبرني ان الله عز وجل یباهي بکم الملائکة.

رسول الله صلی الله علیه وسلم د خپلو یارانو په یوې حلقې او ډلي راووت او وئې ویل: څه شي سره یو ځای کښېنولي یاست؟ وئې ویل: ناست یو الله یادوو او د ده شکر ادا کوو چي موږ یې د اسلام په لوري هدایت کړو او په موږ ئې پېرزوینه وکړه، وئې فرمایل: آیا واقعاً همدا د الله ذکر او خاطر سره راغونډ او یوځای کښېنولي یئ؟ وئې ویل: په الله قسم چي موږ نه یو کښېنولي مگر همدې شي، وئې فرمایل: ما د دې لپاره قسم درنکړ چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

تاسو ته کوم تهمت (راجع کوم) خو ما ته جبرئيل راغی او دا خبر ئې راکړ چي يقيناً الله د فرشتو په وړاندي په تاسو فخر کوي.

همدا راز فرمايي:

الرجل على دين خليله فلينظر احدكم من يخالل.

هر سړی د خپل دوست په دين وي، نو ستاسو هر يو دي وګوري چي له چا سره دوستي کوي.

همدا راز د هغو کسانو د اوچت او لوړ مقام په اړه فرمايي چي د الله لپاره يو له بل سره مينه ساتي:

عن أبي زرعة بن عمرو بن جرير أن عمر بن الخطاب قال: قال النبي صلى الله عليه وسلم "إن من عباد الله لأناسا ما هم بأنبياء ولا شهداء يغبطهم الأنبياء والشهداء يوم القيامة بمكانتهم من الله تعالى" قالوا يارسول الله تخبرنا من هم؟ قال: "هم قوم تحابوا بروح الله، على غير أرحام بينهم ولا أموال يتعاطونها فو الله إن وجوههم لنور وإنهم على نور لا يخافون إذا خاف الناس ولا يحزنون إذا حزن الناس وقرأ هذه الآية: ألا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون.

يقيناً چي د الله له بندګانو نه ځيني داسي دي چي که څه هم نه انبياء دي او نه شهداء، خو د قيامت په ورځ به حتی انبياء او شهداء پدوی غبطه کوي، د هغه مقام او منزلت په وجه چي د الله په خوا کي به ئې لري. صحابه وو وويل: يا رسول الله! موږ پوه کړه چي دوی څوک دي؟ وئې فرمايل: دا هغه ډله ده چي په الهي فيض او پېرزويني سره ئې يوه له بل سره مينه ساتله،

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر ته لدې چې د دوی ترمنځ د خپلوۍ اړیکي وي او پر ته له دې چې د دوی ترمنځ د مال د راکړې ورکړې معامله وي "یوازي په الله ایمان په خپلو منځونو کي سره نږدې کړي او له یوه بل سره مینه لري" په الله قسم چې د دوی مخونه به د نور په شان وي او دوی به په نور او رڼا وي، کله چې خلک وېرې اخستي وي دوی به نه وېرېږي او کله چې خلک غمجن شي دوی به نه غمجن کېږي او بیائې دا آیت تلاوت کړ: پوه شه چې یقیناً د الله دوستان داسي دي چې نه پر دوی خوف او وېره شته او نه به دوی غمجن شي.

په حدیث قدسي کي راځي چې الله جل شأنه فرمایي:

وجبت محبتي للمتحابین في و المتجالسین في و المتزاورین في و المتباذلین في. رواه احمد

زما محبت هغه چا لره واجب او لازم شو چې په خپلو منځونو کي زما لپاره مینه او محبت ساتي او زما لپاره په خپلو منځونو کي سره کښیني او زما لپاره یو د بل زیارت او لیدلو کتلو ته درومي او زما په خاطر یو د بل لپاره بذل کوي، قرباني ورکوي او خپل مال لګوي.

یعني د چا چې دا څلور صفات وي د هغوی لپاره زما محبت واجب شوی دئ، زه به له هغه چا سره مینه او محبت ساتم چې: زما لپاره خپلو منځونو کي مینه ساتي، خپلو منځونو کي ناسته ولاړه لري، یو د بل زیارت او لیدلو ته ځي او زما په خاطر په خپلو منځونو کي مالونه لګوي، هدیه او تحفه ورکوي او یو خپل مال بل ته ورکوي. د چا تر منځ چې همدغه تعلقات وي الله جل شأنه خپل محبت هغوی لره لازم کړی، الله جل شأنه دی موږ

(c) ketabton.com: The Digital Library

له همدې ډلي څخه وګرځوي.

سُبْحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَبِحَمْدِکَ، أشهد أن لاَ إِلٰهَ إِلاَّ أَنْتَ أَسْتَغْفِرُکَ وَأَتُوبُ إِلَيْکَ

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library